№ 19-20 ოქტომბერი 15—31. გამოც. წელი მეათე. გამ—ბა „კომუნისტი“. ფასი 40 კ.

F 221
1933

დროშა

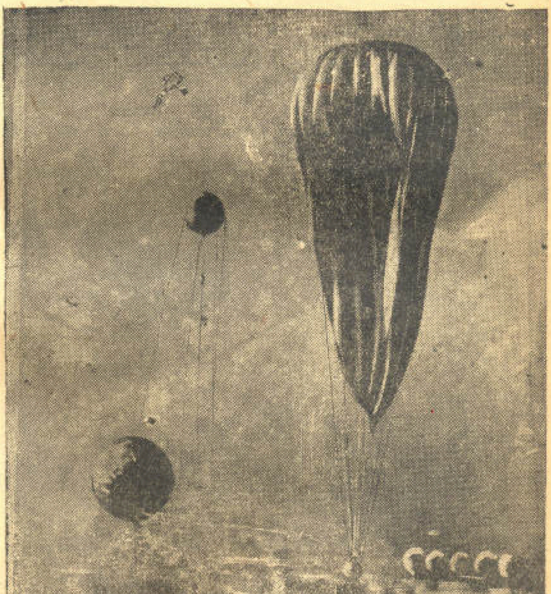

ჩვენ ვიპყრობთ სტრატოსფეროს.
სტარტის მომენტი

საბჭოთა კავშირში

პურის, მაკარონის და საფუქვავი კომბინატი ნავთლუღში

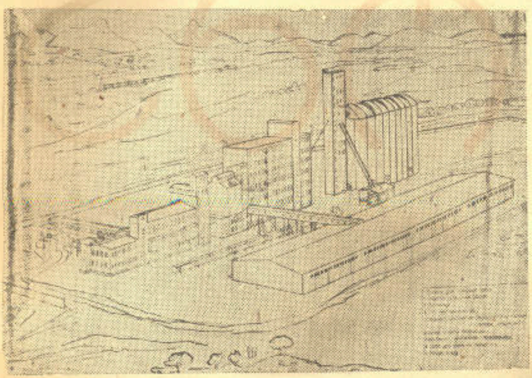

ნავთლუღში გაიშალა ამიერ-კავკასიაში უდიდესი პურის, მაკარონის და საფუქვავი კომბინატის მშენებლობა. კომბინატის მშენებლობის დამთავრების შემდეგ ტფილისი თვლიანად იქნება დაკმაყოფილებული მექანიკურად გამოცხობილი მაღალხარისხოვანი პურით. სურათზე—კომბინატის პროექტი.

ლათინიზირებული ჩინური ანბანი

VU JO TFU JI

ço, kan tjenkadi kfuxendi no gomiindi ciin-ljejidi, daanjen jynx...

საბჭოთა კავშირში ცხოვრობს 30.000-დე დუნგანი. 19 საუკუნის 60—70-იან წლების აჯანყების შემდეგ დუნგანთა ნაწილი გადმოსახლდა რუსეთში. მათი უმრავლესობა ცხოვრობს ყირგიზეთის რესპუბლიკის ფრუნზეს რაიონში. დუნგანები ლაპარაკობენ ჩინურ ენაზე და ზნეჩვეულებებიც ჩინელების აქვთ.

ამჟამად დუნგანებისათვის შემუშავებულია ლათინიზირებული ანბანი, რადგან ჩინური ანბანი, როგორც ცნობილია, მეტად რთულია—იგი შესდგება 45.000.000 ნიშნისაგან (იეროგლიფისაგან). ცხადია, რომ ამ ანბანის შესწავლა სრულიად მიუწვდომელია ფართო მასებისათვის. დუნგანებისათვის შემუშავებული ლათინიზირებული ანბანი არ არის რომელიმე ევროპიულ ენის ანბანზე რთული. ამრიგად საბჭოთა კავშირი პიონერია ჩინური ენის ლათინიზაციაში.

სურათზე—დუნგანთა (ჩინურ) ენაზე ლათინიზირებული ანბანის მიხედვით გამოშვებული გაზეთი.

ფოტო

მარგარინის ქარხანა ამუშავების წინ.

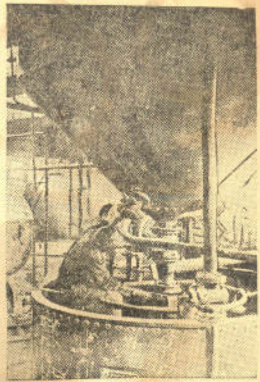

ტფილისში მთავრდება მარგარინის ქარხნის მშენებლობა და მონტაჟი ქარხანამ 1934 წლის იანვრისათვის უნდა მოგვცეს 800 ტონა მაღალხარისხოვანი მარგარინი, ქარხნის საპროექტო სიმძლავრე უდრის 20 ტონა მარგარინს, ერთ წყებად მუშაობის დროს. ეს იქნება პირველი და ერთად ერთი ქარხანა საბჭოთა კავშირში, მოწყობილი დანიის ცნობილი „სილკებორგ"-ის ფირმის უახლესი აპარატურით.

სურათზე—კომკავშირელი ამხ. მაჭაროვი საწველობის მონტაჟზე.

ბოლშევიკურად იბრძვიან გეგმის შესრულებისათვის

კალინინის სახელობის ქარხანას არც ერთ კვარტალში არ შეუნელებია აღებული დამკვრელი ტემპები. აგვისტოს გეგმა შესრულებულია 112 პროცენტით. მეოთხე კვარტალში ქარხანა იბრძოლებს ელექტრომოტორების წარმოების დაუფლებისათვის.

სურათზე—ქარხნის დირექტორი ამხ. გელაშვილი.

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ორკვირეული მასიური სამხატვრო პოლიტიკური ჟურნალი

რედაქტორის ნახვა შეიძლება ყოველ დღე 12-8 საათამდე. მისამართი: წულუკიძის ქ. 8.

№ 19-20 ტფილისი, 15—31 ოქტომბერი. გაზ. „კომუნისტი"-ს გამ-ბა 1933

ამხ. ვერას ბრიგადა

ნარკვევი: **მ. ჩიქოვანი**

გლეხური ანდაზა, არ გამართლდა, —შაბათს გამოდარებულ კვირას სადილობამდეო. ბრწყინვალე მზე უხვად აფრქვევს ოქროსფერ სხივებს და მთელი ზღვის ნაპირიც მას შეჰხარის. ქრებიან ზამთრის უსიამოვნო მოგონებები და მის ადგილს გაზაფხულის მშვენიერი სურათები იკავებენ. ამ დილით შაშვმა გამომაღვიძა. ჩვენი ოთახის ფანჯარა სუბტროპიკულ ბაღს გადაჰყურებს. ახლოს მაღალი კიპაროსის ხე კონუსივით ამართულა და ნელა ქანაობს. ენა ტკბილი ფრინველი ხის კენწეროზე შემჯდარა მომწოდების ხმაზე სტვენს. ხუთი თვე იქნება, ასეთი ხმა აღარ მომისმენია და ზარივით დამკრა. მივიჭერ ფანჯარასთან, გავაღე. მშვიდი, შავ თვალება ყვითელ ნისკარტიანი შაშვი თავისუფლათ იჯდა მწვანე კონუსის წვერზე. მისი ხმა, როგორც ახლა ვფიქრობ, მთელ ქვეყნო ჩაქვში ისმოდა; ეს იყო პირველი ნიშანი, რომ თაემომაბეზრებელი ზამთარი საზღვარი დაეცა.

სწორი გზა უცბად წელში გაიხარა მაღალ გორაკს ტანზე შემოეხვია. სწორი, ხრეშ მოყრილი შოსსე, მალე მაჭრის თავებივით ამოზნექილ გორაკებში შეიჭრა. გზის ერთ მხარეზე, ხან მხარ მარჯვნივ და ხან მარცხნივ, ხაზგაუწყვეტლად, ფიჭვის, ნაძვის, ან იაპონური კრიპტომერია მოსულა. მაღალი, თავწერწეტა და ფოთლო განიერი ხეები. ცალმწკრივად მდლილ სანაპირო რაზმივით ჩამდგარა. მათი მწვანე სახე, ნემსებივით ფოთლები და ენდროსფერი ღერო, ერთმანეთთან კარგად შეხამებულა. ეს მწვანე ფარდა, ჩაის დამცველი ჯარია ქარისგან. ასეთი ნაწილები პლანტაციის თვითეულ ნკვეთს ახლავს. თავდაცვის გარეშე არ ვარგა და ცვლადაც შესაფერისი ჯიშები შეურჩევია: ფიჭვი, ნაძვი და კრიპტომერია.

ჩვენ მოულოდნელად ზღვიდან სამხრეთ, საზღვარისაკენ, რომლის იქით თურქეთი იწყება. სწორი გზა, როგორც კი დაგვშლია, ნისლა ცხენებმა ლას მოუკლეს და მეეტლემაც წრფელს მოუხშირა. პირველი შემართი მალე ავთოკეთ. გავყევით [illegible] გზას და პატარა თავდაღმართის შემდეგ ხევის ილლიაში თავს წავადექით ოთხმოცამდე ქალს, რომლებიც ჩაის მწკრივებში ჩამდგარიყვნენ და მათი მაგრატლების ხმაური მთაზედაც ისმოდა.

— კვაბზირიძის ბრიგადა!

წამოიძახა შოთა გოგეშვილმა და ყველამ იმ მიფენებას დაუწყეთ ყურება, საიდანაც მაკრატლების კრაჭუნი ისმოდა, ჯერ წელში მოხრილი მუშა ქალები ჩაის ბუჩქზე უმაღლესად. არ ჩანდენ.

რა გაცხარებული მუშაობაა? რა გამალებული ჰკრეფენ, კრეჭენ ჩაის ბუჩქებს? თვალის სისწრაფეზე მოძრაობის წელში მოხრილი ფიგურები. აგერ ჩემს წინ გაბოროტილი ბუჩქი თავმომწონედ დგას და ფეხებში მებორძიკება, არ მიშვებს, ამ დროს მას ეწევა დაბალი ტანის, პირხმელი ქალი, და რამდენიმე წუთის შემდეგ ხედავ, რომ მაღალი, ტოტებ წამოშვერილი ბუჩქი დადაბლებულა და ღეროებამდე დასულა... ხელმარდი ქალი შეუმჩნევლად გადადის მეორე ბუჩქზე, თითქო გგონია, რომ ჯერ პირველიც არ გაუფორმებია. პირველი, მეორე, მესამე და მწკრივი დიაგრამის უმაღლეს სვეტივით აიმართება მთელ ნაკვეთზე. მიდის წინ მკრეფავი ქალი და ლიმილი ეთამაშება მის თხელ ტუჩებს. მისი ამხანაგები ჯერ კიდევ ქვევით არიან და მასთან მისვლამდე იმდენი აკლიათ, რამდენიც 37-ს 60-მდე. 37 საშუალო გამომუშავების ნორმაა 8 საათში, ხოლო დამკვრელი ქალი 60 კილოგრამ ჩაის ჰკრეფს.

— რამდენი ქალია თქვენს ბრიგადაში?

ვეკითხები ბრიგადის ხელმძღვანელს, ვერა კვაბზირიძეს. ბრიგადირი ვაჟკაცური ქალია. მსუქანი სახის, შავგრემანი და მკვრივი აგებულების. ვერას ხელში ღიური უჭირავს და კითხვაზე სია ჩაათვალიერა. ეტყობა საბუთის გარეშე არ უნდა ცნობის მიცემა.

ყალბი ცნობა იქნებ სადმე წინ [illegible] ცავიდეს? ფიქრობს ალბათ.

— ბრიგადაში სულ 60 მყავს, დღეს სამუშაოზე 56 გამოცხადდა; სამი ავად არის, ბიულეტენები აქვთ, ხოლო ერთი მე გავანთავისუფლე, რადგან სახლიდან დედის სიკვდილის ამბავი მოუვიდა.

ვერა უფრო მომიახლოვდა და დიაგრამასავით უსწორ - მასწოროთ დაყენებული ჩაის მწკრივებზე დამაკვირვა.

— ხომ ხედავ, ზოგი უფრო წინაა, ზოგი კი უკან. ეს უბრალო შედარებაა. ამ 60 მკრეფავში არიან კარგი, მოწინავე მუშა ქალები. ისინი დღეში 80 კილოგრამამდე კრეფენ.

— ნორმა?

—ნორმა, 37 კილოა მაგრამ ახლა მას არავინ სჯერდება.

— 80 კილოგრამი ფოთოლი?

— ჰო, ოთხმოცი სწორედ. ჩემს ბრიგადაში არიან ასეთი კარგი მკრეფავები, დანარჩენები 50, 60, 65, 70 კრეფენ.

— მერე ვინ არის ეს ოთხმოციანი?

ვერა დაციმცამდა. შავი, შავ წამწამებში გამოხვეული თვალები გადაავლო ხევის ერთ ფერდობს, რომელიც ქალების ყიჟინით იყო აღსავსე. სამოცამდე მწკრივში, 80 კილოგრამიანი ქალი არ ჩანდა თურმე და მაშინ ვერამ სხვა კილოზე მიათხრა.

— ბავშზე ძუძუს მოსაწოვებლად წავიდა და ჯერ არ დაბრუნებულა!

— ვინ?

იკითხა ჩვენს გვერდით მკრეფავმა და წელში გაიმართა, ხელში მოყოლილი ერთი მუჭი ყლორტები კათათაში ჩაიკრიფა და მარცხენა ხელი გაინთავისუფლა.

— თამარა ჩხიკვაძე!

— ო, ის მალე მოვა, საბავშო ბაგა აქედან ახლოსაა! — სთქვა ახალგაზრდა ქალმა და თავის საქმეს მოუბრუნდა.

— მოდის, მოდის!

ერთხმად აიძეირა რამდენიმემ.

მკრეფავებმა თავები ერთი წუთით ასწიეს და ისევ მალე ბუჩქებს დაუწყეს ხილვა.

— ვინ მოდის?

— ოთხმოც კილოიანი ქალი!

გასაგები იყო, ეს თამარა ჩხიკვაძე უნდა ყოფილიყო, რომელიც მუშათა საერთო საცხოვრებელში იყო წასული, სადაც მოთავსებულია საბავშო ბაგა. შორს, ჩაის ბუჩქებით თავგადაყოფილ გორაკზე თეთრ კაბიანმა ქალმა გამოაბიჯა. ის მოდიოდა აჩქარებული, მაგრამ სრული ნაბიჯით. მისი სახე აღარვარებულიყო და როცა სამუშაოს დაუახლოვდა, უმრავლოთ გაიღიმა, მაშინ მისმა ამხანაგებმაც გაიცინეს.

— რას იცინით ქალებო?

იკითხა მან დაბალი, მაგრამ მქშინავი ხმით.

— არაფერს, არაფერს!

წაიჩურჩულეს მის გვერდით. მკრეფავმა სწრაფად მოიწია მისი ტომარა და მაკრატელი. წასვლის გამო ჩამორჩენილ მწკვრივს მიადგა და უხმოთ მუშაობა დაიწყო.

— ჩვენთან სხვა დამკვრელებიც არიან, — აგრძელებდა ვერა, — ანა ათანასოვა 60 კილოს კრეფს, მეორე რია 58, აქ მარტო ქართველები არ არიან! ჩვენთან ქურთები და რუსებიც მუშაობენ.

— ქურთები?

გამიკვირდა, სოფლის მეურნეობაში ეს ხალხი პირველად ვნახე. არც კი ვფიქრობდი თუ ასეთს ოდესმე მოსდევდენ ისინი.

— საიდან, როდის მოვიდნენ?

— ოთხი - ხუთი თვეა აქ მუშაობენ. მათი სოფელი ახლოს არის, აქედანაც მოსჩანს — ვერამ მთის კალთაზე გაშლილი სოფელი, დიდ-

„ამხ. ვერას ბრიგადა"

ნახატი გ. ნიჟარაძის,

ჯამე დამანახა. — იქ ცხოვრობენ, დღით მამულში მუშაობენ, საღამოთი კი შინ ბრუნდებიან.

— იქ ბინადრობენ?

— კი, ოცამდე კომლია. აქვთ ყანები, მისდევენ საქონლის მოშენებას. მამაკაცები ოჯახის საქმეებს აკეთებენ ქალები კი აქ არიან, გარე სამუშაოზე.

ქურთის ქალები ერთად ჩამდგარიყვნენ მწკრივებში. თავებ შეხვეულნი და კაბებ წამოწეული ჰკრეფდნენ მწვანე ფოთოლს. ხუთმეტიოდე ქალი გამოირჩეოდა მთელი ბრიგადიდან. მათ პლანტაციის ყველაზე ზემო ნაკვეთი ეჭირათ და კარგადაც დაწინაურებულან.

— ნათის, ნათის!

დაიძახა ერთმა. მაშინ სასწორის ახალგაზრდა ქალი მოშორდა და იქითკენ წავიდა საიდანაც ძახილი ისმოდა. ეს იყო მწონავი ქურთი, ქურთების ჯგუფიდან. მე მას გავყევი, მინდოდა გამეგო მათი ამბავი.

— რა გქვია?

ვეკითხები ერთ 14 — 15 წლის გოგონას, რომელსაც ბუჩქის ძირში მოკრთხმულა და ჩაის კალათში ჰკრეფს.

— ა!

ვერ გაიგო. ბუჩქის ძირიდან შეშფოთებულმა ამომხედა და ყელზე შემოხვეული წითელი თავსაფარი, ვერცხლის ორშაურიანებით და ძვლის ფულქებით მორთული გულისპირი გაასწორა. კუნელის კაკლებივით შავი თვალები უფრო დაუწვრილდა. რაკი პასუხი ვერ მომცა, გვერდით მყოფ ხნიერ დედაკაცს რაღაც უთხრა.

— იმია, იმია!

ნელა სთქვა ვერამ და ისიც დაინტერესდა მათთან გამოლაპარაკებით.

— ჯამილე!

ვერის მობრუნებით წამოსთქვა ხნიერმა დედაკაცმა, რომლის სახე უფრო ქუჩაში მოსიარულე მკითხავ ქალებს ემსგავსებოდა, ვინემ ბინადარი და სამეურნეო ცხოვრებით დამძიმებულ ადამიანს. წამოწეული საცვ. გრძელი, სწორი ცხვირი, შავი თვალები ათასგვარი ქარგებით მოყოლებული გულის პირი და წითელი ფერ ხით ჯეხუნებული კაბა, რაღაც სინთეტიურ სახეს იძლეოდა. ხნიერი ქურთი წამოდგა. ჯამილეს გამოელაპარაკა და ფოთლით სავსე ტომარა ნათის გადასცა.

— სად ცხოვრობ?

— ჯამე იცი, ჯამე

— კი, აი იქ

— კი, შენი ჩირიმე!

— სახლი, დომა ესტ, დომა!

— ქი! ქმარი, ძროხა, სიმინდი.

— ქი.

— შვილები გყავს?

— ქი!

და ქალმა 7 თითი მიჩვენა. ამ შვიდიდან 3 აქვე, ჩაის პლანტაციაში დამანახა, რომელთა შორის თვალებ ანთებული ჯამილეც იყო. ოთხი კი სახლში ჰყოლია: ერთი, ყველაზე დიდი, ძროხის მომვლელია, სამი კი ისეთი, როგორისაც ქურთები ჩვეულებრივ ზურგზე იკიდებენ და ქუჩა-ქუჩა დაატარებენ.

— ჩაი კარგია?

— უუ!

გაუხარდა მკრეფავ ქურთის ქალს და დამტვრეული ქართულ — რუსულით სთქვა, რომ ეზოში მას აქვს ჩაი და მათი სოფლის კოლექტივიც დიდ პლანტაციას აშენებს.

— რამდენი კილო მოკრიფე გუშინ!

— **со-рок!**

ქურთების ჯგუფი დავტოვეთ. მათ ქვევით კიდევ გამოყოფილი ჯგუფი მუშაობდა. იქ ვაჟები და ქალები ერთმანეთში იყვნენ არეული.

— ესინი ვინღა არიან, ცალკე რომ გამოყოფილან?

— ოზურგეთის ჩაის ტექნიკუმის მოწაფეებია, საწარმოო პრაქტიკაზე მოვიდნენ!

მრავალი ენტუზიასტი ტრიალებს ჩაქვის საბჭოთა მამულში. ერთგულ შრომას მიჩვეული დამკვრელები სანიმუშოდ უვლიან ძვირფას მცენარეს. ჩაი არის აქაური სუნთქვა. ის არის პირველი არსებითი სახელი, რომელსაც ზღვის სანაპიროს მცხოვრებლები ახსენებენ. ამისთვის არც გასაკვირია, რომ აქეთკენ იწევს მრავალი ასეული გული, მისკენ ემურებიან სანახავად და დასახმარებლად, შესასწავლად და ცოდნის მისაღებად.. ჩაქვის საწარმოო პრაქტიკაზე მოსულ გურულ მოწაფეებსაც ეს მიზანი აქვთ. მწვანე ფერდობზე მათი ბრიგადა მხარგაშლით მუშაობს, ბრიგადა ბრიგადას ეჯიბრება; საერთო ყიჟინა, მზასრავ მაკრატლის ხმას უერთდება და ერთ შრომის სიმფონიას ჰქმნის.

— პრაქტიკის მისაღებად ამხანაგები 3 დღის მოსულნი არიან, ამის გამო ჯერ მათი შრომის ნაყოფიერება დაბალია, ვინემ ვერა კვაბზირიძის ბრიგადის წევრების შრომის ნაყოფიერება; მაგრამ. — უჯრედის მდივანი იძლევა ახლა პასუხს, ჩვენ შრომის ნაყოფიერებას გავზრდით! მალე, სულ მალე ავითვისებთ ჩაის კრეფის ტექნიკას და მაშინ ვნახოთ ვინ ვის გაასწრებს!

სასწორის ირგვლივ მწვანე გორები იცლება. ტომარი ტომარზე იცლება და ქარხანისაკენ მიმავალი ტვირთმზიდავები ნელა მიაბიჯებენ.

ჩვენ ვიპყრობთ სტრატოსფეროს

წერილი: ე. წულაძე

130 წლით ადრე, ვიდრე **ძმ. მონგოლფიე** პრაქტიკულად განახორციელებდნენ ჰაერზე მსუბუქი აპარატით ჰაერში აფრენის ამოცანას, **გამოჩენილი ფრანგი პოეტი, სწავლული და ფილოსოფოსი სირანო დე-ბერჟერაკ** ოცნებობდა პლანეტათა შორის მოგზაურობაზე. სირანო დე-ბერჟერაკი იძლევა რამდენიმე პრინციპს ისეთი აპარატის დამზადებისა, რომლითაც შესაძლებელი იქნებოდა დიდი სიმაღლეების მიღწევა. ამ პრინციპებიდან პირველი — თხიერი ჰაერი (კვამლი) და მეორე — ჰაერის გაიშვიათება სფეროს შიგნით.

იმ დროს, როცა სირანო დე-ბერჟერაკი მთვარეზე გასაფრენად კვამლით გავსებულ სფეროებს მხრებზე იმაგრებდა, **დიდმა ამერიკელმა რომანისტმა ედგარ პოემ** თავის რომანში „ვინმე ჰანს პფაალის უმაგალითო თავგადასავალნი" თავისი გმირი დიდ სიმაღლეებზე გაფრენის დროს ჰერმეტიულად დახურულ კაბინაში მოათავსა, ამრიგად, ე. პომ ჯერ კიდევ 100 წლის წინ პირველმა წამოაყენა დიდ სიმაღლეებზე ფრენისათვის ჰერმეტიულად დახურული კაბინის გამოყენების იდეა.

ამ ფანტასტიური იდეების შემდეგ 1871 წ. ჩვენ გვაქვს ფრანგ **ტრიდონის** პირველი რეალური პროექტი სტრატოსფერული აპარატისა და 1901 წ., ე. ი. სირანო დე-ბერჟერაკის მიერ მთვარეზე ფანტასტიური მოგზაურობის ამბების აღწერიდან 150 წლის შემდეგ — პირველი რეალური გაფრენა სტრატოსფეროში, განხორციელებული გერმანელ სწავლულების **ბერსონისა და ზიურინგის** მიერ. მათ ჰაერში დაჰყვეს 8 ს. და მიაღწიეს 10,800 მეტრის სიმაღლეს. არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ეს მოხდა ჯერ კიდევ იმ დროს, როცა თანამედროვე ავიაცია მხოლოდ ისახებოდა და ძმ. ვილბურ და ორვილ რაიტი მხოლოდ ემზადებოდნენ ჰაერზე მძიმე აპარატით ფრენისათვის.

ომის შემდეგ, განსაკუთრებით იმ ცნობილი ზარბაზნების კონსტრუქციისა და მოქმედების პრინციპის გამომჟღავნების შემდეგ, რომლებითაც გერმანელებმა 80 კილომეტრის მანძილიდან ყუმბარებს უშენდნენ პარიზს, ინტერესი სტრატოსფეროს შესწავლისადმი არაჩვეულებრივად გაიზარდა. და თუ მთელი მსოფლიოს ფიზიკოსები სტრატოსფეროს დაპყრობას უკავშირებენ გამორკვევას იმ საიდუმლოებისა, რომელიც დაკავშირებულია სამყაროს სიღრმიდან მომდინარე კოსმიური გამოსხივების ბუნებასთან, იმპერიალისტური ქვეყნების სამხედრო-თეორეტიული აზრი არანაკლების ენერგიით მიილტვის სტრატოსფეროს დაპყრობისაკენ იმ მიზნით, რომ მომავალი ომის დროს ზე-ბერტების საშუალებით, რომელთა ყუმბარები თავის გზას სტრატოსფეროში გაივლიან (150—200 კილომეტრს) და სამხედრო სუპერ-ავიაციის საშუალებით მოპირდაპირეს განმანადგურებელი ლახვარი ჩასცენ დედამიწიდან მოუწვდომელ სიმაღლიდან.

ამიტომ არის, რომ ჩვენ თითქმის არაფერი ვიცით, გარდა კანტიკუნტი ცნობებისა, მთელი რიგ სტრატოსფერულ გაფრენათა შესახებ, რომლებიც ცალკე კაპიტალისტურ ქვეყნებში, კერძოთ—შეერთებულ შტატებ-

ში მოეწყო იმპერიალისტურ სახელმწიფოთა ცენტრალური შტაბები და სამხედრო სამინისტროები საიდუმლოთ ინახავენ მომავალ ომის ახალ საომარ საშუალებათა პროექტებს და მასალებს, რომლებიც ამ პროექტებთან არის დაკავშირებული. ასეთი საიდუმლოებით არის მოცული ამერიკის არმიის კაპი-

1. სტრატოსტატის უფროსი ამხ. პროკოფიევი, 2. კონსტრუქტორი ამხ. გოდუნოვი, 3. სტრატოსტატის უფროსის მოადგილე ამხ. ბირნ-ბაუმი.

ტან გრეის 1927 წლის 4 მაისის და 4 ნოემბრის გაფრენა სტრატოსფეროში, როცა მიღწეული იქნა 12.944 მეტრის სიმაღლე (მეორე გაფრენის დროს გრეი დაიღუპა— სუნთქვისათვის არ ეყო ჟანგბადი და დაიღრჩო. ასეთივე ბედი ეწია ესპანელ მფრინავს ბენიტო მოლლასს 1928 წლის 15 სექტემბერს).

1931 წლის 27 მაისს შვეიცარიელმა პროფ. პიკარმა თვალსაჩინოდ აჩვენა ზევით „ცისფერი ჭერი"—თავისი სტრატოსტატით მან მიაღწია 15.871 მეტრის სიმაღლეს. 1932 წლის 18 აგვისტოს გაფრენის დროს პროფ. პიკარი თავის ასისტენტ კოზინსთან ერთად

სტრატოსტატის გარსს ავსებენ წყალბადით.

აღწევს 16.114 მეტრის სიმაღლეს. ორივე გაფრენის დროს შეკრებილ იქნა მეცნიერულის თვალსაზრისით უმნიშვნელოვანესი მასალები. მაგრამ პიკარის გაფრენების შედეგებმა არანაკლები ინტერესი გამოიწვია სამხედრო წრეებში.

აი, რას სწერდა, მაგალითად, ცეპის ერთ ჟურნალში:

„პროფ. პიკარის გაფრენები სტრატოსფეროში სრულიად ცვლის ჩვენს წარმოდგენას მომავალ ომზე".

პიკარის ზუსტი მუშაობისა და სტრატოსფეროში მისი ფრენის პრაქტიკული შედეგების წყალობით, არტილერიისათვის სრულიად ახალი მნიშვნელობა მიიღო პიკარის ზედა გაიშვიათებულმა ფენებმა. ჩატარებული იქნა ცდები, რომლებმაც ნათელჰყვეს რომ გარკვეულ პირობებში სტრატოსფეროში გასროლილი ყუმბარა მისრიალებს ჰაერის უფრო მკვრივ ფენაზე (ე. წ. ტროპოსფეროზე), რომელიც დედამიწის ზედაპირთან უფრო ახლო მდებარეობს, მსგავსად იმისა, თუ როგორ მისრიალებს წყლის ზედაპირზე ხელით გასროლილი ბრტყელი ქვა. ამ ცდების გაგრძელებას შედეგად მოჰყვა იდეა მაშხალის და გრანატის შეთავსებისა ერთ ყუმბარაში. ასე იშვა საჰაერო ტორპედა.

გარეგნულად იგი წააგავს დიდი ზომის ყუმბარას, რომელსაც გარედან აქვს საჭეს მაგვარი მოწყობილობა. ასეთი ტორპედა იწონის 200 კილოგრამს, რომლიდან 70 კილოგრამი მოდის ასაფეთქებელ მასალაზე. გასროლის დროს ტორპედა აღწევს 21 კილომეტრის სიმაღლეს, როდესაც ასეთი ყუმბარა მიაღწევს თავის მაქსიმალურ სიმაღლეს, მაშინ მყოფი საათის მექანიზმი ავტომატიურად აამუშავებს მაშხალის ძრავას, რომელიც ტორპედას აძლევს ახალ აჩქარებას. დასაწყის სისწრაფეზე ორჯერ მეტს. ამრიგად აღწევენ იმას, რომ ტორპედა ჰორიზონტალური მიმართულებით გაივლის 262 კილომეტრს.

ავიაციამაც ბევრი ისწავლა პიკარისაგან. გასაოცარ სრულყოფილად მოკლე ვადაში მან დაძლია სიძნელეები, დაკავშირებული მფრინავების ცოცხალ და აპარატის მართვასთან ძლიერ გაიშვიათებულ ატმოსფეროში და 60 გრადუს სიცივეში. შეერთებულ შტატებში შენდება სამხედრო სტრატოპლანი, 400 ტონის ამწყობით, რომელიც მიუწვდომელი იქნება ყოველგვარი საზენიტო არტილერიისათვის. ბომბების გადმოყრა ამ სტრატოპლანიდან ავტომატიზირებულია და ბომბის გზას ნიშანში მიხვედრამდე იღებს თვითმომქმედი კინო-აპარატი".

ამრიგად, როგორც ვხედავთ, იმ დროს, როცა კაცობრიობა ჯერ კიდევ გაუბედავ „ნაბიჯებს" სდგამს სტრატოსფეროში, იმპერიალისტები უკვე ემზადებიან სტრატოსფეროს გადაქცევისათვის მომავალი ომის ასპარეზად.

საბჭოთა ქვეყანა, რომელიც წარმატებით ახორციელებს ამოცანას—დაეწიოს და გაუსწროს ეკონომიურად და ტექნიკურად მოწინავე კაპიტალისტურ ქვეყნებს, უყურადღებოდ ვერ დასტოვებს სტრატოსფეროს დაპყრობის პრობლემასაც.

ვერ დასტოვებს, ვინაიდან:

— მხოლოდ საბჭოთა კავშირს, სადაც ბუმბერაზულ სოციალისტურ მშენებლობასთან დაკავშირებული მეცნიერებას განვითარების ჯერარნახული ტემპები აქვს მოპოვებული, სადაც მეცნიერებისა და მეცნიერთათვის შექმნილია შემოქმედებითი მუშაობის წარმოუდგენელი შესაძლებლობანი, შეუძლია უზრუნველჰყოს სტრატოსფეროს დაპყრობასთან დაკავშირებული მეცნიერული პრობლემების გადაჭრა და სტრატოსფეროს დაპყრობის ამ მეცნიერული შედეგების გამოყენება ნამდვილად კაცობრიობის საკეთილდღეოდ.

— საბჭოთა კავშირს, თვალუწვდენელი ტერიტორიის მქონეს, უაღრესად ესაჭიროება სწრაფი მიმოსვლის პრობლემის გადაჭრა და სტრატოსფერულ ავიაციას მისთვის არაჩვეულებრივად დიდი ეკონომიურ-კულტურული მნიშვნელობა ექნება.

— საბჭოთა კავშირი—სოციალიზმის მშენებელი ქვეყანა, გარშემორტყმული კაპიტალისტური ქვეყნებით, მზად უნდა იყოს ყოველგვარი მოულოდნელობისათვის, ის უნდა იყოს მზად მოიგერიოს მტრის იერიშები ყოველი მხრიდან—ზღვიდან, წყლის ქვეშიდან, ხმელეთიდან, ტროპოსფეროდან და სტრატოსფეროდან.

საბჭოთა ქვეყნის მუშებმა, მეცნიერებმა და ინჟინერ-ტექნიკოსებმა ბუმბერაზულ წარმატებებს მიაღწიეს ამხ. სტალინის მიერ წამოყენებული ლოზუნგის—მოწინავე ტექნიკის დაუფლების და მეცნიერების მწვერვალების დაუფლების ლოზუნგის რეალიზაციისათვის ბრძოლაში.

სტრატოსფეროში გაფრენის ორგანიზაცია სულ რაღაც ერთი წლის განმავლობაში, სტრატოსტატის დამზადება საბჭოთა მასალებიდან და საბჭოთა სპეციალისტების ხელით სარეკორდოთ მოკლე დროში—ექვს თვეში და მისი შეიარაღება სამეცნიერო გამოკვლევებისათვის საჭირო ხელსაწყოებით და აპა-

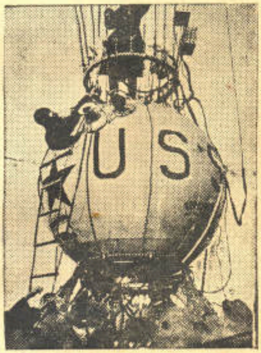

უკანასკნელად ამოწმებენ სტარტისათვის მზადყოფნას

რატურით, რომელთაგან უმრავლესობა ორიგინალური საბჭოთა კონსტრუქციის არის, გაფრენასთან დაკავშირებული პრობლემების ისე ზუსტად დამუშავება, რომ ნამდვილად უზრუნველყოფილი ყოფილიყო გაფრენის წარმოება—ეს არის საბჭოთა კავშირის პროლეტარიატის უდიდესი ტრიუმფი, საბჭოთა ტექნიკის და მეცნიერების უდიდესი ტრიუმფი, ბოლშევიკური ენერგიისა და მიზანდასახულობის უდიდესი გამარჯვება.

საბჭოთა სტრატოსფერული გაფრენა პროფ. პიკარის შარშანდელი გაფრენისაგან განსხვავდება არა მარტო იმ სამი კილომეტრით, რომლითაც საბჭოთა კავშირში გადააჭარბეს პიკარისა და მისი თანამგზავრის კოზინსის მიერ მიღწეულ სიმაღლეს, არა მარტო იმით, რომ ჩვენმა სტრატოსფეროულმა ექსპედიციამ შესძლო უფრო მრავალფეროვანი და სრული მეცნიერული ხასიათის დაკვირვებების მოხდენა.

ჩვენი სტრატოსფერული გაფრენა ხასიათდება პირველყოვლისა გეგმიანობით და ორგანიზაციულობით, დაწყებული სტრატო-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

პლანის აგებისათვის სამზადისის მომენტიდან და გათავებული სტრატოსტატის დაშვებით კოლომნაში.

პიკარი, სტრატოსფეროს დაპყრობის საქმეში მისი უდავო დამსახურების მიუხედავად, მხოლოდ „დაუღალავი მარტოხელა კუსტარი" არის. ის მუშაობს მარტო, რამდენიმე თანამშრომლის ამარა. ის კონსტრუქტორიც არის, აერონავტიც, მასვე უხდება გაფრენის ორგანიზაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფარვაზე ზრუნვა. მატერიალური დაბრკოლებების გამო მან აქამდე ვერ შესძლო თავისი მესამე გაფრენის ორგანიზაცია, მიუხედავად იმისა, რომ ის ამ გაფრენისათვის ემზადება მეორე გაფრენის შემდეგ—ე. ი. ერთ წელიწადზე მეტი. ბელგიის სამეცნიერო ფედერაციამ კრიზისის გამო პიკარს უარი უთხრა სუბსიდიაზე; ამერიკაში, სადაც ის გაემგზავრა მეცენატების საძებრად, არავინ ისურვა [illegible] დახმარების აღმოჩენა. დაბოლოს, ჩიკაგოს გამოფენის „პროგრესის საუკუნის" მომწყობნი დასთანხმდნენ პიკარის ექსპედიციის სუბსიდიაზე, მაგრამ პიკარი ჩქარა დარწმუნდა, თუ რას ნიშნავს კაპიტალისტური „პროგრესის საუკუნე". აღმოჩნდა, რომ გამოფენის ადმინისტრაციას აინტერესებს არა გაფრენის მეცნიერული მხარე, არამედ გაფრენა, როგორც **სანახობა, ატრაქციონი**, რომ ამით გამოსწორდეს გამოფენის შერყეული ფინანსიური მდგომარეობა. პიკარი იძულებული გახდა დაბრუნებულიყო ევროპაში და აქ თავიდან დაეწყო მზადება გაფრენისთვის. მაგრამ აქაც ბედმა უმუხთლა პიკარს: გამოცდის დროს სტრატოსტატის გონდოლა, თვალსაჩინო კონსტრუქციული დეფექტებისა და მასალის დაბალი ხარისხის გამო, აფეთქდა. ბედი, რომელიც ეწია პიკარის სამზადისს მესამე გაფრენისათვის სავსებით კანონზომიერია კაპიტალისტური სისტემისათვის, განსაკუთრებით მის ახლანდელ ეტაპზე—გამოუვალი კრიზისის პირობებში.

სულ სხვანაირად მიმდინარეობდა მზადება სტრატოსფერული გაფრენისათვის საბჭოთა კავშირში. სტრატოსტატ „სსსრ"-ის ბრწყინვალე გამარჯვება ეს არის № 39 და კაუჩუკის ქარხნის მუშების, მთელ რიგ სამეცნიერო დაწესებულებების, მეცნიერების, ინჟინრების, კონსტრუქტორების კოლექტიური ნებისყოფის და ენერგიის შედეგი, მოწინავე ტექნიკის დაუფლებისათვის თავდადებული ბრძოლის შედეგი.

და შემდეგ, მრავალი საბჭოთა სტრატოსფერული გაფრენისათვის უდიდესი მნიშვნელობა ჰქონდა არა მარტო იმ ატმოსფეროს, რომელშიც ჩვენ უშიშარ აერონავტებს უხდებოდათ გაფრენა, არამედ მეორე ატმოსფეროს, რომელიც ხასიათდება საბჭოთა კავშირის მილიონიანი მასების დამოკიდებულებით ამ გაფრენისადმი.

სტრატოსტატი სცილდება დედამიწას

რა საზოგადოებრივ მოვლენას, რა მეცნიერულ და ტექნიკურ მიღწევას შეუძლია კაპიტალისტურ ქვეყნებში მიიპყროს ასეთი ფართო **ჯანსაღი** და გულთბილობით აღსავსე ყურადღება, რომელსაც იპყრობს საბჭოთა კავშირში ყოველი გამარჯვება სოციალისტური მშენებლობის ფრონტზე (საბჭოთა სტრატოსტატ „სსრ."-ის ბრწყინვალე გაფრენაც ხომ მორიგი გამარჯვებაა სოციალისტური მშენებლობის ფრონტზე)?

არავითარს!

და ეს ბუნებრივიც არის.

რადგან დამშეული ასეული მილიონები

რადგან დამშეული ასეული მილიონები და სიხალისე, რომელსაც უნდა იწვევდეს ადამიანის ყოველი გამარჯვება ბუნების ძალებზე, ბუნების ყოველი საიდუმლოების ამოცნობა, [illegible] კაპიტალიზმმა ასეულ მილიონებისათვის სიცოცხლის დიდებული განადა მხოლოდ ოცნება ლუკმა პურზე.

კაცობრიობის მაძღარი ნაწილისათვის — ბურჟუაზიული მუქთახორებისათვის კი ამგვარი მიღწევები საინტერესოა, როგორც სენსაცია, როგორც ატრაქციონი, როგორც მოგებათა ახალი წყარო ან ახალ სამხედრო საშუალებათა შექმნის შესაძლებლობა.

სულ სხვაა საბჭოთა კავშირი.

საბჭოთა კავშირის ყოველი კუთხიდან მილიონები მოუთმენლად ელოდენ პირველი საბჭოთა სტრატოპლანის გაფრენას, ნერვიულობდნენ, რომ ცუდი ამინდი აბრკოლებდა სტრატოპლანის სტარტს. კარგ ამინდიან რაიონებიდან მოსკოვში იგზავნებოდა წერილები—თხოვნით სტრატოპლანის გაფრენა მათ რაიონში გადაეტანათ, რადგან იქ „კარგი ამინდია".

და როცა დადგა ეს ნანატრი კარგი ამინდი მთელი საბჭოთა ქვეყანა გულის ფანცქალით მოელოდა ცნობებს ჩვენი სტრატოსტატის გაფრენაზე.

და როცა მოვიდა ცნობა გაფრენის ბრწყინვალედ დამთავრების შესახებ ეს იყო უდიდესი სიხარული და სიამაყე, ასმილიონიანი საბჭოთა ოჯახის საერთო სიხარული და სიამაყე.

დარაზმულობის, შრომის მეცნიერების — ტექნიკის შეერთებული ძალების და ბოლშევიკური ნებისყოფის შედეგად პირველი საბჭოთა იერიში სტრატოსფეროზე ბრწყინვალე გამარჯვებით დამთავრდა.

ჩვენ მტკიცედ „შევსდგით ფეხი" სამყაროს უსაზღვროებაში, რომ გავკვალოთ გზა პროლეტარიატის გამარჯვების ბუნების საიდუმლო ძალებზე, რომ შევქმნათ საბჭოთა ზესწრაფი ავიაცია და უზრუნველვყოთ საბჭოთა ქვეყანა ყოველგვარ „სტრატოსფერულ მოულოდნელობათაგან" კაპიტალისტურ სამყაროს მხრივ.

ლეიპციგის პროცესი

წერილი: ე. გარდე

ისტორიას ახსოვს მრავალი პროცესი, მოწყობილი გაბატონებული კლასების მიერ რევოლუციონერების წინააღმდეგ, მაგრამ არ ახსოვს ასეთი საძაგელი კომედია გასამართლებისა, რომელიც ამჟამად გერმანიაში მიმდინარეობს.

გაბატონებული კლასები არასდროს არ ერიდებოდნენ სიყალბეს, პროვოკაციას, მაგრამ ბურჟუაზიულ მართლმსაჯულებას ჯერ კიდევ არ ახსოვს ასე ცუდად შეთითხნილი ბრალდება, რომელიც წაყენებული აქვს სამ ბულგარელ კომუნისტს და გერმანიის კომპარტიის ერთ ბელადს ამხ. **ტორგლერს.**

ჰიტლერმა 1932 წლის ნოემბრის არჩევნების დროს დაჰკარგა ორი მილიონი ხმა, პრეზიდენტი ჰინდენბურგი უფრო და უფრო ნაკლებ მიდრეკილებას იჩენდა,—ძალაუფლება ჰიტლერისათვის გადაეცა, ნაციონალ სოციალისტურ პარტიას კიდევ შერჩენილი მასები ღელავდნენ—მოითხოვდნენ იმ „სიკეთეთა" რეალიზაციას, რომელთაც მათ აღუთქვამდა ნაციონალ-სოციალისტური ხელმძღვანელობა. 5 მარტის არჩევნებს ნაციონალ-სოციალისტებისათვის სწყვეტდა ყოფნა-არყოფნის საკითხს გამხდარიყო იგი მმართველ პარტიად, თუ დაჭკნარიყო აუყვავებლად.

საჭირო იყო რაიმე ისეთი ტრიუკი, რომელიც ერთბაშად მიდენიდა ნაციონალ - სოციალისტური პარტიის დროშის ქვეშ ამომრჩეველთა მერყევ მასას.

ცა აი იწვის რეიხსტაგი.

— რეიხსტაგს ცეცხლი წაუკიდეს, კომუნისტებმა, რომლებისთვისაც ეს უნდა ყოფილიყო საყოველთაო აჯანყების ნიშანი,—ასეთი იყო ფაშისტური გაზეთების ვერსია.

პროვოკაციის ორგანიზატორებმა ამ ბრალდების ნაჩქარევად შეთითხნის დროს დაივიწყეს მთელი რიგი „დეტალები", რომლებიც ახლა მჭევრმეტყველურად მოწმობენ მათ წინააღმდეგ.

დაივიწყეს, რომ შეუძლებელია დაარწმუნო ქვეყნიერება, თითქოს ნახევრად ბრმა ვანდერ-ლუბეს მარტო შეეძლო უზარმაზარი შენობისათვის ცეცხლის წაკიდება; დაივიწყეს რომ შეუძლებელია დაარწმუნო ქვეყნიერება, თითქო ნახევრად ბრმა ვან-დერ-ლუბეს შეეძლო მთელი ცეცხლის წასაკიდებელი მასალის უჩინრად შეტანა რეიხსტაგის შენობაში; დაივიწყეს, რომ ყველა, ვინც

იცნობდა რეიხსტაგის. შენობას, უნებლიეთ იფიქრებდა, რომ ცეცხლის წამკიდებლებს შეეძლოთ რეიხსტაგში შესვლა მხოლოდ მიწისქვეშა გზით, რომელიც რეიხსტაგის თავმჯდომარის ნაციონალ - სოციალისტ ჰერინგის ბინიდან მიდის რეიხსტაგ-

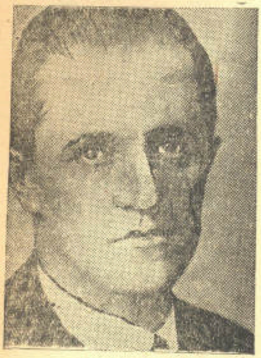

ამხ. ტორგლერი

ში და ამ შემთხვევაში ხომ ცხადია, თუ ვინ არიან ნამდვილი ცეცხლის წამკიდებლები. დაივიწყის, რომ საეჭვო შთაბეჭდილებას დატოვებდა რეიხსტაგის მსახურთა ჩვეულებრივზე ადრე დათხოვნა სწორედ ხანძრის დღეს და შემდეგ უცნაური ნელი ტემპები ხანძრის ქრობაში. ვერ მოახერხეს ვან-დერ-ლუბესათვის „ჰოლანდიური პარტბილეთის" ხეირიანათ შეთითხნა, და მზადება ისე, რომ მისი ნაციონალ-სოციალისტური ფაბრიკაცია „პარტბილეთზე" პირველი შეხედვისთანავე ნათელი არ გამხდარიყო. დაივიწყეს, რომ არიან სახიფათო მოწმეები, რომელთაც შეუძ-

ამხ. გეორგ დიმიტროვი

ლიათ ნათელი მოჰფინონ ნაციონალ სოციალისტურ პროვოკაციას.

ხელისუფლების სათავეში მოქცევის სურვილმა დაჩრდილა კეთილგონიერების ყველა მოსაზრებები.

ხანძარმა თავისი როლი შეასრულა: ჰიტლერმა ხელში ჩაიგდო ხელისუფლება, კომპარტია და მუშათა სხვა რევოლუციონური ორგანიზაციები აკრძალეს, ასეული ათასი პროლეტარები შერეკეს კონცენტრაციულ ბანაკებში. ნაციონალ-სოციალისტურმა პარტიამ შეყლაპა ყველა სხვა პარტიები.

მაგრამ ციხეში დარჩა „კომუნისტი" ვან-დერ-ლუბე, ბულგარელი კომუნისტები და ამხ. ტორგლერი, რომელიც თავისი ნებით გამოცხადდა პოლიციაში, რათა გამოეშკარავებია ჰიტლერ-ჰერინგის პროვოკაცია. ტორგლერის გამოცხადება არა სასიამოვნო აღმოჩნდა ნაციონალ-სოციალისტებისათვის. თუ მათ ადვილ საქმედ მიაჩნდათ ვან-დერ-ლუბეს ლიკვიდაცია, „გაქცევის ცდის, ან „თვითმკვლელობის გზით", თუ ისინი დაინტერესებული იყვნენ, რომ ადვილად შესძლებენ რეიხსტაგის ცეცხლის წაკიდების დაბრალება ბულგარელ კომუნისტებისათვის რომელთაც ბულგარეთის ფაშისტურმა მთავრობამ თავის დროზე დააბრალა სოფიის საყდრის აფეთქება, ასე ადვილი იყო ბრალის დადება ტორგლერისათვის.

მაგრამ ნაციონალ-სოციალისტებმა აღუთქვეს მსოფლიოს ცეცხლის წამკიდებელთა გასამართლება და მსოფლიო საზოგადოებრივი აზრის ზეგავლენით ისინი იძულებული გახდნენ დაპირება შეესრულებიათ. შედეგად ჩვენ გვაქვს ლეიპციგის პროცესი, რომლის მთავარი მოწმეები — ობერფორენი, ბელლი და სხვ. ნაციონალ-სოციალისტებმა წინასწარ გაგზავნეს საიქიოს, რომლის მოწმეთა მეორე ნაწილი, საკონცენტრაციო ბანაკებში მოთავსებული, რიხინის კომბლებიან ნაციონალ-სოციალისტ მტაცებლების „აღმზრდელობითი" ზეგავლენის ქვეშ იმყოფებიან, მოწმეთა მესამე ჯგუფი კი — თვით პროვოკაციის ორგანიზატორებისა და მათი ხელქვეითებისაგან შესდგება. უცნაურია ყველაფერი ამ პროცესზე: ბრალდებულებს „იცავენ" „დამცველები", რომლებიც ბრალმდებლებისა და სასამართლოს თავმჯდომარისაგან არაფრით განირჩევიან; ბრალდებულ დიმიტროვს, მაგალითად, მისი დაკითხვის ოქმი თვალითაც არ უნახავს; პროვოკატორი ვან-დერ-ლუბე, რომელიც ასე გულახდილ და ფართო ჩვენებას აძლევდა გამომძიებელს, პროცესზე საეჭვოთ ენადაბმული ზის და მის მაგიერობას ასრულებს გამოძიების ოქმი, რომელსაც სასამართლოს თავმჯდომარე დაუზარებლად კითხულობს; ბულგარელ კომუნისტებისათვის დანიშნული თარჯიმანი ბრალდებულ ბულგარელ კომუნისტების ჩვენებას თარგმნის, რაც მოესურვება და ბრალდების მოწმეთა ჩვენებაში ურყევ არგუმენტად ითვლება „ვიღაც", „ოდესღაც", „სადღაც" და

ამხ. ბლაგოი პოპოვი

„რაღაც" — ერთი სიტყვით იურიდიული თვალსაზრისით მეტად „ჰაეროვანი" „საბუთები". პროვოკატორი ვან-დერ-ლუბე იძულებულია აღიაროს, რომ ბრალდებული კომუნისტებს არ იცნობდა და ისინი არასოდეს მას არ უნახავს, მაგრამ ეს ხელს არ უშლის სასამართლოს თავმჯდომარეს ილაპარაკოს კომუნისტების კავშირზე ვან-დერ-ლუბესთან.

სამაგიეროთ სულ სხვანაირად მიმდინარეობდა რეიხსტაგის ცეცხლის წაკიდების საქმის გარჩევა, რომელიც ლონდონში მოეწყო მთელ რიგ გამოჩენილ ბურჟუაზიულ იურისტების მონაწილეობით. იქ, ლონდონში,

ამხ. ვასილ ტანევი

არა მარტო უდაოთ გამოირკვა, ბრალდებულ კომუნისტების სრული უდანაშაულობა, არამედ ნათელი მოეფინა იმ გზებსაც, რომლითაც ნამდვილად ცეცხლის წამკიდებლები ნაციონალ-სოციალისტები საზღვარგარეთ სათავეში მოექცნენ, ფარდა

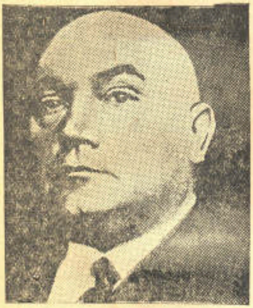

დ-რი ერნსტ ობერფორენი

რეიხსტაგის ნაციონალისტთა ფრაქციის თავმჯდომარე, მოკლულ ნაციონალ-სოციალისტებმა რეიხსტაგის ნამდვილ ცეცხლის წამკიდებლების გამომჟღავნებისათვის ცნობილ მემორანდუმში.

ეხადა იმ უსაშინელეს ტერორს, რომლითაც ნაციონალ-დემოკრატები ამაგრებენ თავიანთ ბატონობას.

ლონდონის საზოგადოებრივ სასამართლოს მუშაობამ და „ყვითელმა წიგნმა“, რომელიც შეიცავს სიმართლეს რეიხსტაგის ხანძრის შესახებ, გზა-კვალი დაუბნია ლეიპციგის სასამართლოს ორგანიზატორებს: ვერ აზერხებენ რა ბრალდებულ კომუნისტებისათვის წაყენებული „ბრალდებების“ დამტკიცებას, მათ უხდებათ მიმართვა ათასგვარი ხრიკებისათვის, რომ დაფარონ ნამდვილი ცეცხლის წამკიდებლები, რომლებიც სამინისტრო სავარძლებში სხედან. პროცესის ყოველი დღე ახალ-ახალ ლახვარს სცემს მის სულის ჩამდგმელებს, ბრალდებულ კომუნისტების რევოლუციონური გამბედაობა გაოცებას და პატივისცემის გრძნობას იწვევს კომუნისტების კლასობრივ მოწინააღმდეგეებშიც კი მთელს მსოფლიოში. პროვოკატორების ბინძურ მახინაციებს ლეიპციგში უპირისპირდება შეუდრეკელი რევოლუციონური ნებისყოფა და პროლეტარიატის საბოლოო გამარჯვების ურყევი რწმენა. 4 კომუნისტი უპირისპირდება პროვოკატორების, მკვლელობის და ჯალათების მთელ ხროვას, რომელიც უძლურია გასტეხოს წამებისაგან და ბორკილებისაგან დასუსტებული ოთხი გმირი რევოლუციონერის ფოლადისებური ნებისყოფა, რადგან ათეული მილიონები სდგანან მათ უკან, რადგან გერმანიის მუშათა კლასი, კონცენტრაციული ბანაკების და საშინელი განაჩენების მიუხედავათ, კომპარტიის ხელმძღვანელობით გმირულად იბრძვის, რომ დაამხოს 5 მარტის გმირების რეჟიმი. თავის შეურყეველი რევოლუციონურ რწმენაში, მუშათა კლასის ერთსულოვან

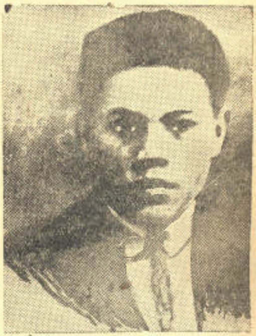

პროვოკატორი ვან-დერ-ლუბე

თანაგრძნობაში პოულობდენ ისინი ძალებს იმისათვის, რომ დაიცვან თავი, დაიცვან კომუნიზმის პრინციპები.

პოლიარული წრის იქით იზრდება ქალაქები

მეფის დროს უპატრონოდ მიტოვებული ყრუ ჩრდილოეთი ცოცხლდება და ებმება სოციალისტური მშენებლობის ფერხულში. მურმანსკში მიმდინარეობს დიდი მშენებლობა. სურათზე—ქუჩების მოკირწყვლა მურმანსკის ერთ-ერთ ქუჩაზე.

ახალი ნასაკირალი

ნოე ზომლეთელი

მეზავერო შესდექი წუთით ამ ადგილს
და დასაცეცლეთით გახედე ბორცვებს.
აბა თუ ხედავ სადმე ტყის ანაჩრდილს
და ეს ცვლილება თუ არ გაოცებს?!
გადაპარსული მთის ფერდობები,
ბარით და თოხით ნიადაგ ფხვნილი,
ქედიანები თუ ბეგობები
და ვით ყმაწვილი ვაჟის ქოჩორი,
გზებით შუაზე გადაყოფილი...
გზებიც რა? ხელისგულივით სწორი,
რომ თვალი გრჩება ზედ კმაყოფილი.
შეაღე კარი, ნუ შიშობ, შედი
არ შემოგხვდება გზაში ფირალი,
სტუმართ მოყვარედ მიგიღებთ ქედი,
ეს კულტურული ნასაკირალი.
და ამატე წარსული მისა,
როცა ბასრ ხანჯალს აბჯენდა ყელში!
დღეს აქ თვის ბედს სჭედს მშრომელი მასა
და ძლევის დროშაც უპყრია ხელში!
წა, ბევრ საუნჯეს იხილავ იქით,
ქედებს და ქედებს შუა მომწყვდეულს:
წამოჭიმულებს კოხტა სიჯიქით
შენობებს მკვიდრსა და ანაზდეულს.
თვალწინ იზრდება ნორჩი კედელი,
კედელს კედელიც დოლში უდგია,
იკურთხოს ხელი, მისი მჭედელი,
თუმც უმისოდაც ის ნაკურთხია.
მშრომელი კლასი ჰქვია ამ მჭედელს,
უდაბურშიც რომ აჰყავს კედელი,
ის შრომაშიაც ჰგავს რკინის მკვნეტელს
და ციხეც არ სწამს აულებელი.
აბა, ეს კუთხე, ესთქვათ, ვინ იცოდა,
რომ გახდებოდა ასე წარმტაცი,
სადაც დღისითაც კი მხეცი ძრწოდა,
ან მხეცებრ ტყეში გაჭრილი კაცი...
და მაგალითად ხომ შიშინაა,
თუმცა ტყვე თითონ სტეხდა აქ ციხეს,
ეს ტყვეც ხომ აქ დღეს არ იხევს.
არის გარღვევა თუ ჩამორჩენა,
შიჭინაც იბრძვის პირველ რიგებში,
ენტუზიაზმის მისებრი ჩენა,
ბევრს არც—კი ძალუძს მუშა ბიჭებში.
და თავდადების პირად მაგალითს,
ამ ხანში შესულ მებრძოლი გმირის
უაკლებლად აბა ვინ მოუქნევს თითს.
ვის სურს გამოცდა ლხინის წილ-ჭირის?
აბა, ბიჭებო—დასძახებს მუშებს,
ვით უერთგულეს თავის მეგობრებს,
და ამ ძახილით გულში ცეცხლს უნთებს,
ვით ადრე ომში წითელ მეომრებს,
როცა უტევდა მტერს პოლიტრუკი,
რომელსაც მარცხთან ახრობდა ზრაზიც,
რადგან მებრძოლი სცნობდა გზას ჯიქურს,
სულ წინ მიჰქონდა ცეცხლიც და ხაზიც?..
მან უკან მხოლოდ ერთხელ იხია,
სამოქალაქო მომგებში ომის,
როცა მკითხველმა მისი იხილა
ნასაკირალზე დაწყება შრომის
დღეს, ხომ ეს შრომაც, ვით იგი ბრძოლა.
იმარჯვებს მტერსა და ბნელს წარსულზე,
დღეს ჩვენთვის ასეთ გმირების ყოლა,
თვითო, როგორც „მისწრება სულზე".
სულზე უტკბესი ეს გმირებია
დღეს კომუნიზმის მშენნი, მგზნებელნი:
ურდები თუ ყამირებია
მათ აღარ რჩებათ აულებელი!
სადაც კი მათი შრომა ენთება
უშმელობის ჰქრება თვით ლანდი,
ვით ეს ტყე გაჰქრა და იქ შენდება
ნასაკირალის ჩაის გიგანტი.

—აჰა, ეს ჩაის ტერიტორია
ამ კაცს ამდენად როგორ იზიდავს?
თუმცა ის წითელი დირექტორია,
მაგრამ დირექტორს, აბა რითი ჰგავს?
ჩიტიც ვერ ასწრებს დილით ადგომას
ტანზედაც ისე სადათ აცვია
და ეტანება ყოველგვარ შრომას,
თითქოს უბრალო შრომის კაცია.
და ამავე დროს მამულს განაგებს,
მამულს კი მოვლა დიდი სჭირდება:
ამ ჯავს და გვიმრებს რომ აჩანაგებს,
რა, მიწა თუ არ გადაბრუნდება.
თუ მუშა ხელი ვერ მოაგვარა
ან კიდევ შრომის მექანიზება,
თუ დროზე თესლი არ მოაყარა
ან სხვამ უმეხთლეს შრომის მიზნებმა,
აქ რომ ერთი დღე მოუცდეს შრომა,
საწარმო გეგმაში თუკი მოაკლდება
გაზაფხულ-ზაფხულ თუ შემოდგომა,
ის თითქოს ომში მტერს უმკლავდება.
არ, ამ ზაფხულს ჰქონდა გარღვევა
არ ისვენებდა არც დღით არც ღამით,
სანამ ვერ შესძლო ამის დაძლევა
და ასე წინსვლა მეტ სითამამით.
მოვა ზამთარი, და საზრუნავი,
თითქოს ხამ დროზე მეტიც გაჩნდება,
სანამ წისქვილად თავზე მბრუნავი
ეს წელიწადიც არ დამარცხდება,
და გამარჯვებას, სრულ გამარჯვებას
არ დაუტოვებს იგი ბიჭინას!
ასე აცილებს რა წელთა წყებას,
მიუწევს თითქოს ხელით იჭერავს.
ზვავლიანდელ დღესაც ხამ თვალს უსწორებს
და უზრდის მამულს მომავალ კადრებს!
არ ჰგავს ქედმაღალ სხვა დირექტორებს,
უბრალო ბავშსაც თავს გაუყადრებს.
მხოლოდ კი ყველამ იცოდეს ვალი
რეკონსტრუქციამ რაც დაავისრა;
უჭირდეს ყური, უჭირდეს თვალი
და ჰქონდეს მიზნად სწავლა და წინსვლა
ჯერ კიდევ ძვირობს საქმის მოყვარე.
სავსის ერთგული ბლომად სჭირია,-
აქ კი პირველი მისა დამხმარე
ადგილობრივი კომკავშირია.
პარტუჯრედია თუ ადგილკომი,
როცა საკითხში ხედავს სიძნელეს,
კომკავშირული ჩადგება ომი
და გააქვთ ლელო ყრმა ლენინელებს.
აქ დირექციაც მუდამ მზად არის:
ხელის შეწყობა ომს არ აკლია,
სამკუთხედში რომ თანხმობა არის,
სჭარბობს მიღწევა, მცირე ნაკლია.
არა, ასეთ სწორ ხელმძღვანელობას,
ყველა მამული ვერ დაიკვეხნის,
რეგებს მარტო არა ამ მშენებლობას
სიქადულია ის მთელი ქვეყნის.
არ ნახავთ ასეთ ამხანაგს არსად,
როგორც შრომის გმირს და ბრძოლის
რაინდს,
იცი, ქალაქს რომ ეთაჭრნა ასვლა,
სახკომისრობას მისცემდენ შანსც.
მაგრამ ის მამულს რომ არ შორდება,
ახალს ხუთწლედშიც მის მიუმაგრა
და კვლავ წლით წლობით განმეორდება
ჯიშიან ჩაის თესვა თუ დარგვა.
და ჩაის გიგანტ მამულის ზღვარიც
გაიწევს როგორც ვაჟკაცის მკერდი,
დიდი ეწერის თუ ფიჩხისჯვარის
შიგ მოექცევა ვაკე თუ ფერდი.
და სადაც ადრე კაჩ-ჩიმწვარ გლეხებს
ედგათ უბირი ქოხი თუ ფაცხა,
ჯერ ქალამნები რომ სჭიდათ ფეხებს.

კვლავ დასაპლნული ქონდათ მათ კაჩხა.
სასახლეები გადიჭიმება
დაემსგავსება სოფელი ქალაქს,
გადაახათონ ელვის სიმგმა
უნდა სოფლების შუკებს და ტალახს.
რათა ამოშრეს იგი ტალახი
და განიკურნოს გლეხების წყლული,
აღსდგეს სოფელი, ჯერ არ ნანახი,
ხვედრით, იმედით მტკიცე და სრული.
აი ბრიგადას მისდევს ბრიგადა,
მოჰყვენ მხარველნი მეთოხეთ გუნდებს,
მათ სიჩაუქეს კვერეტ იმრიგადა,
რომ თავს ვერ ვუჭერ საკუთარ კუნთებს!.
და მიკროთის ტანში კუნთი ყოველი
მეწვევა თვისკენ მათი რიგები,
ბრიგადირობას თუ არ მოველი,
უბრალო მუშად მაინც ვიქნები,
რომ ხედეს წოდება ჩაის დამრგველის,
მქონდეს უნარიც ამ საქმის სწრაფის,
ვატარებ სახელს მუშა-დამკვრელის,
შრომის და ლაზათის წითელი დაფის.
და თვალიც მარცვლავს წითელ დაფიდან:
გვიმრაძე სიკო, გვიმრაძე ნიკო!
ამდენ გვიმრაძეს ნეტა საიდან?
რომელ კუთხეს თუ სოფელში იყო!
ეს გვიმრიანის კოლმეურნეებს
მთელი ბრიგადა მოუგზავნიათ,
სოცშეჯიბრში რომ მართავენ დღეებს,
დამკვრელები რომ სულ ყველას ჰგვანან.
ხუთი გვიმრაძეც წითელ დაფაზე,
ამიტომ არის გამოჭიმული.
ეს შრომის ჯილდო და სილამაზე
და მუშა-კაცის წინსვლის სტიმული.
და მეც ამ დაფას რომ ვაკვირდები
და ამ უბრალოს ვკითხულობ გვარებს,
ვატყობ, თუ ტანში როგორ ვიზრდები,
გული ერთ მკერდში ცეცხლს უქარებს.
ვიზრდები ვით ეს ჩაის გიგანტი,
ვმაღლდები, როგორც კომუნის დროშა,
ისე, რომ ცით მზეს ჩამოვიტანდი,
რომ არ სჭიროდეს ის ჯერ კვლავ დროშა.
აბა ცეცხლი თუ ელნათურება
სოფელში როგორც ხარი გვიბია:
ჩვენ ცარით ძიელ წესით გაადგურება
და ჩვენი ბრძოლაც ამის ქლიბია!..
არ დამიჯერებს, ვიცი, ხვარამზე
და ასტეხს დავას ყოველ იოტზე,
თქმულს თუ კვლავ დაესძენ ახალს სხვა
რამეს
რეკონსტრუქციულს ჩვენს პერიოდზე.
—საინტერესო ხანაა ბეჩა,—
მიუბრუნდება ის ისევ მზეხას.
ნასაკირალს თუ სახელიც შერჩა
როცა გაუძლო ამ თავის ტეხას!
და იჭვნეულად ორი ბებერი
საქმიდან მომიბრუნდებ...
მაგრამ მე კვლავაც მაქვს სათქმელი ბევრი
და ჩემი აზრიც ამას უძღვება!..
სათქმელია განა ნასაკირალზეც
ახალ ხუთწლედში ცოტა სწერია?
გაიწევს, გავა ის მაჩვის წყალზეც
სად ფიჩხისჯვარი თუ ეწერია.
გაიწევს ჩაით მთელი გურია
რაიონების ჩაისა მთელი!
სოციალიზმის ეს აგურია.
წინ კი სადგური, სასახლე ვრცელი.
თვალწინ იზრდება მისი კედლები:
კედელი კედელს ემეტოქება...
იკურთხოს ქვეყნად მათი მჭედლები
და ხელი, მათ მამრთველს ვაშა და ქება.

---

*) ერთი თავი პოემიდან.

ის წინ უთათებს, ბრძოლის პარტია
ძლევს გეზებს სწორი მიმართულებით
და იწყრება ძლევის პარტია
გიგანტებითა და სიმართლებით.
ასე ვიზრდებით და თვით სიკვდილიც,
ვისაც ამ ზრდის წინ არა ერთის დასთმობს,
ვით მზის წინაშე სითბოს ლამეც დილა
მზეც ძლიერობს და ხალისით გვათბობს.
დღეც ძლიერდება ხოლმე მაისში,
რომ ამ ხალისით ბუნება სტკბება,
კაცზეც ხომ ვამბობთ შრომის ხალისში
მძნელობს, მზეობს და არა კვდება.
მაგრამ თვით ტლანქი სიკვდილის საკითხს
დავსვამთ ჩვენ ალბათ, ერთ-ერთ ხუთწლედ
ში:

მის წინ სიკვდილიც საფლავს გაითხრის
შეგვეძალებლება ამრიგად ბედში.
თავის დროზეც ხომ ბევრს არა სწამდა
სოციალიზმიც ერთ ქვეყანაში?
ეს დღე იმ დღიდან ხომ არა სჩანდა,
დავეთანხმები მეც ბევრს ამაში.
მაგრამ ჩაჭერი გრდემლზე გაზურდა
და ალაპლაპდა ნამგალი მკაში
და გამარჯვებაც ბევრს თუმც არ სურდა,
გამოიჭედა მაინც ამ ხმაში!..
ქარხნებს ქარხნები გვერდს აუტუზა
კოლექტივებს კი კოლექტივები,
მეშად გადიქცა პოეტის მუზა
და ხორბლის ხვავად კი მზის სხივები.
ზაქებს, რიონჰესს სდევს ჰესი სხვაიც,

სოციალიზმიც ამით მზად არი,
გვეცვია სხვასთან—საბჭოთა ჩაიც
და აჭარიდან ჩვენი შაქარი,
ეს შეპირება ზღაპრებს ხომ არ ჰგავს
ან ამბორნით მღვდლების ცხონება?
მას შემომქმედი თვისი კლასი ჰყავს,
პარტიაც სჭედს ამ კლასის გონებას,
და რომ ახდება ყველა აღთქმული,
ყველა ხუთწლედის შენაპირები,
ამას რით უნდა სიტყვა ჩართული,
აქ თ...ქდება შრომის გმირები.
ვისაც ჩაის გიგანტ ნასაკირალის
სულის ჩამდგმელი არის ბიჭინა,
ე... აც იცვალა ბედი ფერალის,
გმირის ადგილი რომ დაიჭირა.

კ ა დ ო ნ ა

ნოველა: **იაკინთე ლისაშვილი**

ობოლა მოქანცული დაეშვა იატაკზე. ორივე ხელები მუხლებზე დაიდო, ზევიდან თავი ჩამოდო და ახმაურებულ გულის ცემას ყური დაუგდო:

„რატომ ასე გუგუნებ გულო, არაფერია ჩქარა მოისვენებ, დიდხანს აღარ შეგაწუხებ... ნაირა! შენ ალბად გაოცებული დადიხარ ეხლა და მე დამეძებ, რომ შემეძლოს შენს ფიქრთა სხივებზე გადმოვიარო და თქვენთან მოვიდე! მაშინ გზა ყველა ჰორიზონტზე გაშლილი იქნება... ეჰ, ერთი პატარა სიამის წვეთი დაეცა ჩემს პატარა ცხოვრებას და სიხარულის სიომ გულში სხვა ნაირი, რაღაც უჩვეულო ხმის გამღები ფოთლები შეარხია და... ეს იყო ალბად ჩემთვის პირველი და უკანასკნელიც... ახლა კი შეგიძლია სხვებს გაუღიმო და ჩემი მეგობრები არ მოაწყინო. ეგეც კარგი სამსხურის გაწევა იქნება ჩემო ნაირა, გაზაფხულის სურნელებით მოსილო, ახლად მოსულ დანამულ ბალახივით ნორჩო ნაირა! ცხოვრება ასეთია. ჩვენც ასე თები ვართ და ასეც მოხდება... პირველად ცრემლები, ცოტა ხნით კიდევ მოწყენა, შემდეგ გაღიმება, ბოლოს ხარხარი და ამის შემდეგ ყველაფერი რიგზე იქნება“..

ობოლა მოსხლეტილი დაეშვა იატაკზე პირალმა გაიშალა და უნებლიედ თვალები დახუჭა. ბუნებამ მაინც გაიტანა თავისი: ის ნახევრად ჩაძინებული აჩქარებით სუნთქავდა, ხშირად ბორგავდა და რაღაც “უცნაურ ბურუსში გახვეული უაზროდ ბუტბუტებდა... ზოგჯერ ტკბილ სიზმრებს მოქნეულ მახვილებით გულს უპობდა სასტიკი სინამდვილე, ზოგჯერ ამ სასტიკ სინამდვილის თავის მხრივ ტკბილი სიზმრები წამოეპარებოდენ, ბოლოს მოუღებდენ მას და ასე დაუსრულებლად...

მან მეორე დღეს შებინდებისას კიდევ გაახილა თვალები..,

— სად ვარ მე—უეცრად გაიფიქრა და ამღვრეული თვალთახედვა კედლებზე სწრაფად შემოატარა — წყალი, წყალი! ვიხრჩვები. ვინ არის ვინ არის აქ?... დაიყვირა მან, პირი დააღო და გამხმარ ყელიდან გახურებული ორთქლი ალივით ამოვარდა... და ისევ იგივე, ისევ იგივე და კიდევ უფრო მეტად სასტიკი სინამდვილე.

— სადღა არიან? დე, გაათაონ! მეტის ატანა მე აღარ შემიძლია. მოვიდენ ბარემ, ჩქარა მოვიდენ და მალე გაათაონ! ჰეი, ვინ არის მანდა! აქეთ, ჩემსკენ, გამოიარეთ, მე მზად ვარ, მე გელოდებით“

ჯერ კიდევ არავინ ჩანდა, მან ისევ ქუჩრუტანებს მიაშურა და გამალებით ათვალიერებდა მახლობელ მიდამოებს:

ამხ. ჟორჟოლაძე
ამიერ-კავკასიის რკინის გზების მე-2 რაიონის პოლიტგანყოფილების უფროსი.

„ისევ იგივე მთები, იგივე ნაძვის, დამუნჯებული ხეები ახლა თხელ ბინდში ჩამჯდარი ნაძვისა და ფიჭვის ხეები, ვის ელოდებიან, რას უცდიან აქ ეს ხეები? თითქოს პაემანზე არიან გამოსულნი და გულში შენახულ სიხარულით უსიტყვოდ დგანან. მთებიც ხომ დგანან? დამუნჯებულნი და მედიდურნი. ალბად ისინიც ელოდებიან მეორე საუკუნეს, რომელმაც ადამიანთათვის ფრთებ შესხმული სიცოცხლე უნდა მოიტანოს. შორს არის ეს საუკუნე? ყოველ შემთხვევაში ჩემამდე აღარ მოაღწევს, ალბად ასეთ უბრალო მომაკვდავებისათვის ნაბიჯებს არ აიჩქარებს და მოდის იგი თავის გზით, დინჯად, მედიურად და ამაყის გამომეტყველებით“.

ალბათ ასეთია ცხოვრების კანონი, ზოგიერთნი აუცილებლად უნდა დაიღუპონ, მძლავრად ამოქმედებულ ეპოქამ მხრების შერხევით სადმე გასტყორცნოს, რომ სამაგიეროდ უზრუნველყოფილ იქნეს უმრავლესობის გადარჩენა და კაცობრიობის, უფრო საიმედო და უფრო ბრწყინვალე სიმაღლეზე აყვანა: და მერე ამ უბრალო, ერთი უბრალო ადამიანის სიცოცხლე, ხომ არაფერს უშლის ამ ვებერთელა, მსოფლიო მნიშვნელობის მოლენას?

„ვინ იცის ალბათ ჩვენისთანების სისხლი აუცილებელი პირობაა ამისათვის. სხვანაირად არ შეიძლება, სხვანაირად არ მოხერხდება. და იფიქრებს ვინმე, სადმე და ოდესმე რომ უამრავ მსხვერპლთა შორის ერთია, ერთი სოფლელი ბიჭი, ყოფილი მოჯამაგირე? თუ არ იფიქრებს დე, შეუერთდეს ჩემი მსხვერპლი იმ უამრავ მსხვერპლის საერთო კრებულს, რომელთა სახელი საერთოდ იქნება ხსენებული და სადმე ჩაწერილი. მე თქვენთან მოვდივარ ძმებო, თქვენთან, დაღუპულთა საერთო კრებულში, მოვალ მეც და თქვენც

შიმილებთ. მე ასე მგონია, ასე ვარ მე დარწმუნებული და ალბად არ ვცდები".

* * *

კაცის გული მთელი სივრცეა, მთელი სამყაროა ამაყოფნისა, სადაც ზოგჯერ განუწყვეტლივ ეცემა გრძნობათა მდუღარე წვეთები, კრთის უშურესი და უსპეტაკესი ლაჟვარდები, გრიალებენ ათასხმოვანი სიმძაფრით დასეტყვილი მელოდიები და გუგნებენ გაშმაგებულ ოკეანეს უსაზღვრო ტკივილები...

მაინც საოცარია: ვინ იცოდა თუ ასე ძნელი იქნებოდა სიცოცხლესთან გამოსალმება, ყველაფერი, ყველაფერი ერთად წამოიშალა ეხლა და ობოლას ყელში ჩაკეტილ სუნთქვას უმოკლებს... სიცოცხლე, სიცოცხლე! ფაფარ აყრილი, ცამდის ამაღლებული და ვარსკვლავებთან შეერთებული სიცოცხლე.

„მაშ ჩქარა მოვლენ? არაფერია, მე ხომ მშიშარა არა ვარ და უბადრუკი ჯიშის ადამიანი, მოვიდენ, ჩქარა მოვიდენ და გაათაონ. მეც მტკიცე, ურყევ ნაბიჯით მიუახლოვდები დასასრულის წუთებს და თავში ავარდნილ სისხლის ჩრქოლვას მალე შევაჩერებ...

და ის მართლაც გასწორდა წელში, ვაჟკაცური გამომეტყველება მიიღო და კარებისაკენ მტკიცედ წავიდა, თითქოს განგებ, თითქოს წინასწარ გულმა უაზრა ობოლას, რომ სწორედ ამ დროს მივიდოდენ მასთან და სწორედ ამ დროს გააღებდენ ისინი გარედან მაგრად მოკეტილ კარებს.

უეცრად, კარებთან, შიგნიდან მომდგარ ობოლას თვალებს გარედან მოეგება მარპეს ამღვრეული თვალები და მას პირველად კიდევაც გაუკვირდა თუ ასე რამ გამოაცოცხლა ეს ნახევრად მკვდარი, ნაცემი, უშელი და უწყალობით წამებული ადამიანი, რომელიც ახლა მათი ანგარიშით ყოფნა არ ყოფნასთან უკანასკნელ ჭიდილში უნდა ყოფილიყო.

— მობრძანდით! — მტკიცედ და თანაც დამცინავის ხმით მიაძახა ობოლამ მოსულთ და გზა დაუცალა.

— მხიარულად ხარ! — მოკლედ მიმართა მარპემ ახლა რაღაც ირონიულად გაღიმებულ ობოლას — ალბად უკვე შეასრულე ჩვენი დავალება.

ობოლა კვლავ ირონიულად იღიმება და გულში გაიელო: „განა არ ვიცი რომ თქვენი ამოცანის შესრულება კიდევ მეტად დააჩქარებდა ჩემს დასასრულს სხვა ყველაფერს, რომ თავი დავანებოთ? და შევეწირო? ახლავე? არა! ასე არ აჯობებს, ვინ იცის სრულიად მოულოდნელად, სრულიად შემთხვევით სადმე ამ ჩაკეტილ კარებშიაც შემოყოს ხელი სიცოცხლის მცირე ნიშანმა და რაღას ვიჩქარი. წყურვილი? სიმშილი? ეს არაფერია! თუ მომკლავს მოვკვდე და ამით გათავდება".

— ა, მზად არის?—ისევ შეეკითხა მარპე და პასუხს გაუნძრეველ ხედვით დაელოდა.

— დილით! — მოკლედ მოუჭრა ობლამ და სერიოზული გამომეტყველება მიიღო.

— ნუ ეთამაშები! გამოვათრიოთ და!—მუშტის ღერებით და თვალების ბრიალით ჩაერია ლონჯა და წინ წამოდგა.

— მოიცა!—შეაჩერა ის მარპეს ძლიერმა მკლავმა და მან ისევ ობოლას მიუბრუნდა, — ხუმრობა კმარა! გვითხარი გადაჭრით თორემ!..

ბრძოლა ტეხსამფინზეგმების შესრულებისათვის „26"-ის სახელობის ქარხანაში.

1) ამხ. ჩხეპილიძე ქარხკომის თავმჯდომარე. ტეხსამფინგეგმის გატარების ორგანიზატორი „26-ის" სახელობის ქარხანაში (თბილისი).

2) ქარხნის საშეფო სკოლების მოწყობილობის, რემონტის საქმის დამკვრელი ამხ. ხოშტარია.

და ყელში მომდგარი ბრაზი მარპემ ძლივს შეაჩერა.

— მე აღარ ვხუმრობ გადაწყვეტით ვამბობ და იქნება.

— წავიდეთ! — თითქმის ყვირილით მიმართა მარპემ ლიონჯას და უკანვე სწრაფად გაბრუნდენ. — ვნახოთ ეგ დილაც ჩქარა იქნება და ვნახოთ, — გარედან დაიძახა მან ისევ მაგრად ჩაკეტეს და წავიდენ.

*

ობოლამ ჭუჭრუტანებიდან გახედა წასულებს, რომლებმაც იქვე შეუხვიეს და ტყეს მიეფარენ.

ამ საღამოს ჩამავალი მზის აფერადებული სხივები კარგა ხანს უცქერდენ იმ მაღალ მწვერვალებს. ალბად ეს მზის უკანასკნელი ამბორი იყო დედამიწისადმი მიძღვნილი. ალბათ ბუნების ძალებიც კი ეტრფიან ერთმანეთს. ადამიანის გულიც ხომ სავსეა ათასგვარ მგზნებარე გატაცებებით ის რაც გულშია და სულს ამღელვარებს სადღაც მიილტვის თავის გზას, თავის დასაყრდენს საგანს დაეძებს. ალბათ იპოვის. თუ ვერ იპოვა? დაიტანჯება, უსათუოდ დაიტანჯება ადამიანი. ჰეი საქონლის შლოდითა და ნეხვით აშმორებულო შავო ბუნაგო—იყვირა ობოლამ და მსხვილ მორებით შეკრულ კარიკა თვალი მოავლო. ფრჩხილებით, კბილებით მაინც შეეძლოს ამ ჯაგლაგ მორების გაგლეჯა. არც ერთი ჯოხი, არც ერთი ნასახი რაიმე საგნისა, არც თოკი ყელზე, რომ მოიბას... წყურვილი, ცეცხლმოდებული, დაუსრულებელი წყურვილი.

„რა კარგია, ო, ჩანჩქერებო! ნეტავი ეხლა მომაქცია სადმე თქვენს ფსკერზე, რომ დაღებული პირი მოუშვირო ზევიდან გადმოვარდნილ ჩანჩქერებს და მთელი წყალი უეცრად შევისუნთქო. მეყოფა? ჩანჩქერიც რომ გამოილიოს? ერთხელ ხომ მაინც მოვიბრუნებ სულს, ერთხელ ხომ მაინც ამოვისუნთქავ თავისუფლად და ესეც კარგია...

* * *

მწარე, გაშმაგებული, ნაღვერდალივით გახურებულ სხეულის გაცოფება. ღამე, უსაზღვრო, წამებაჩაღვრილი ღამე. ყველაფერი, ყველაფერი დავიწყებულია ყველაფერი დაშორებული და წასულია.

უკვე საბოლოოდ გაქრა წარმოდგენა გარეშე სამყაროზე, რაიმე ფიქრის ყველა ძაფები, კარგა ხანია ჩამოწყდა ხევებს, მთებს, საყვარელ ადამიანებს და ყველაფერი, ადამიანის ყოველი შესაძლებლობის ძალები ახლა მხოლოდ შინაგან ჭიდილზე შინაგან, გაუთავებელ წვაზე გადავიდა.

რომ შეიძლებოდეს სისხლის, საკუთარი სისხლის დალევა, რომ შეიძლებოდეს სიცოცხლის საკუთარ ხელით შეჩერება, საკუთარ ხელით ჩახშობა, ბედნიერება, ეს ხომ დაუსრულებელი ბედნიერება იქნებოდა...

ქუთხეში სულმობრძავად მიგდებულ ობოლამ თვალი გამოახილა. „მზე ამოსულა. ქვეყანა ისევ გარედ ყოფილა, საოცარია, როდის მოვიდა დილა, ან როდის წავიდა ღამე. — გადავარჩი თუ არა მე სიცოცხლის საზღვარს! იქ მწვერვალებისაკენ, თოვლის ფიფქით შესუდრული ნაძვის ხეებს, ნაძვის ხეების ქვემოდ გოროკები—ვინ არიან ისინი? და ხეები ფეხით მოდიან, ალბად ეს არის ბოლო სიზმარი... ყოფნა არყოფნის ფსკერზე დასულ სიცოცხლის. დამუნჯებულხართ ახალო მთებო და ელოდებით რამდენი სიცოცხლე წარმოიშვება და ისევ ჩაკვდება თქვენს წიაღში, რამდენი მზე და მთვარე გადაივლის თქვენ გრიგალებისაგან თეთრად შევარცხნილ თავზედ,—რამდენჯერ აენთება და ისევ ჩაქრება თქვენ ზევით უთვალავ ვარსკვლავებით მოჭედილი ცა... მაგრამ ხეები ისევ მოდიან? თვალებო ჩემო! სად ვარ მე? ნუთუ ეს ისევ სიზმარია და მოჩვენება? არა, არა?! მე აქ ვარ! მე ისევ ცოცხალი ვარ და ისინი ჩემი მეგობრები არიან! წამოდექი, ჩქარა ფეხზე წამოდექი უსუსური სხეულო ჩემო და მკლავვებ,გაშლილი შეეგებე მოახლოებულ სიცოცხლის ნიშანს.... მაგრამ ჰე, ეს არ შეიძლება, სურვილები ყოველთვის უსწრობენ სინამდვილეს. რამდენ ათასი ფუთი ყოფილა ჩემი თავი და კიდევ მეტი ჩემი სხეული... კარგად დავინახო — მეწისქვილე მოხუცი?! და ისინი ვინღა არიან? დონჯა და ივი ახმახი? ჰეი?!—უხმოდ თავის გულშივე დაიკივლა მან, როცა მარპესა და დონჯას სხეულებმა მოახლოვებულ შვების სხივი შუაზე გაჰკვეთა. უნდა დაეძახნა მას, უნდა ავარდნილიყო ზეზე და ცამდე მისაწვდენ ხმით დაეყვირა, მაგრამ ეს შეუძლებელია, გამშრალი, უკვე ერთი მეორეზე სავსებით დადუღებული პირის გაღება შეუძლებელია...

ობოლამ აქ უკანასკნელი ძალა მოიკრიბა, სხეულში წერტილებად დარჩენილ სიცოცხლის ნიშანს თავი მოუყარა და კარებთან ძლივს მიჩოჩდა. „უნდა მოასწრონ“—გაიფიქრა მან, კარზე შიგნიდან გაკეთებულ რკინის სახელურს ძლივს მიწვდა და შიგ მკლავი დიდის წვალებით გაუყარა.

გარედან მოვარდნილი მარპე და დიონჯა გააფთრებით ეცენ ამ კარებს რომ ობოლასათვის გაჭიანურებული სიკვდილი საბოლოოდ შემოეტანათ.

მაგრამ რა მოხდა? შიგნიდან ვის უნდა ჩაეკეტა კარები? და ისინი მაგრად ეცენ ამ კარებს. მთელის ძალით თავისკენ ეწეოდენ მას მაგრამ...

და ობოლამ იგრძნო გარედან მის ფერდში შეუმჩნევლად ჩასული ხანჯლის სიმწვავე, სადღაც თითქოს სამარიდან ამოძახილი. ძინების ხმა, სროლა, კვამლი და ამის შემდეგ ყველაფერი დავიწყებას მიეცა...

და კადონამაც შეუმჩნევლად დაჰკარგა სიტყვა. ტუჩები ერთმანეთს მაგრად დააჭირა და თვალები დახუჭა... ჩემი გული და სულიც აფორიაქდა: არ ვიცოდი თუ რა მოხდა მას შემდეგ... არ ვიცოდი თუ რა მოსდის კადონასაც და მე უნებლიედ, აწუხარებასთან შეერთებულ გრძნობების გაღვივებით შუბლზე ცივი ხელი დავადე მას და მიბნედილ თვალებში კარგად ჩავხედე.

მან თვალი გამოახილა. სახეზე უაღრესი, მეგობრული, პატივისცემისა და სიყვარულის გრძნობით მომაჩერდა, შემდეგ თვალები ისევ დახუჭა და ძლივს წარმოსთქვა:

—ეგ არაფერი მეგობარო. ბევრი აღარ დარჩენილა და ჩქარა გავათავებ...

და კადონამაც განაგრძო:

— ობოლას გაოცებას საზღვარი არ ქონდა. მას ვერ წარმოუდგენია თუ სად არის. ზევით თითქოს ცა უნდა იყოს, დიახ ცა და სილურჯეში გაჭცეული თეთრი ღრუბლები... და თითქოს ის აკვანში წევს, სივრცეებში ამ თეთრ ღრუბელთა შორის ამაღლებულ აკვანში წევს და სადღაც მიილტვის. ოჰო, დედამიწა? მთები? ხეები? და მეწისქვილე მოხუცი გასაგებია საიდან და როგორ ამხანაგებო! არაჩვეულებრივი სიხარულით დაიძახა მან თავის გულში და ამხანაგებმა ის საკაცურზე დაკრული დაუშვეს ძირს მთის კონცხთან.

ობოლას ამხანაგების სიხარულს საზღვარი არ ქონდა. ისინი გაჩირაღდნებულ სახეებით გარს შემოერტყენ მეგობას და სიცოცხლით სავსე გამომეტყველებით დაჰყურებდენ მეგობრის ახლად გახელილ თვალებს.

ობოლა ხმას არ იღებდა. ის პირს ვერ აღებდა, მაგრამ თავის ოცნებაში უკვე გადაჰკოცნა ყველა, ახლა მის გარშემო იმედის ფრთებად შემომსხდარი ამხანაგები... და ყოველივე ეს მოხდა რაღაც სხვანაირი, ყველაფრის მომქმედ და ყველაფრის ერთად გამომსახველ გამომეტყველებით...

— იცნობ? — ღიმილით კითხა ობოლას ერთ-ერთმა უახლოესმა მეგობარმა, რომელმაც შეპყრობილი მარპე და დიონჯა წინ წამოაყენა... ობოლას გული აუვარდა, სული უჩქროლა და.. მეგობრისადმი პასუხად თვალები დახუჭა...

ჩარლზ ლინდბერგი საბჭოთა კავშირში

22 სექტემბერს ლენინგრადში ჩამოფრინდა თავისი ტრანსატლანტიკური გაფრენით (1927 წ. მაისი) ცნობილი ამერიკელი მფრინავი ჩარლზ ლინდბერგი თავისი ცოლის თანხლებით.

25 სექტემბერს ჩ. ლინდბერგი თავისი გიდროპლანით დაეშვა მდინარე მოსკოვზე, „დინამო“-ს სანაოსნო სადგურზე.

მოსკოვს ზოგიერთი დაწესებულებების დათვალიერებისა და საბჭოთა კავშირის ავიაციის მუშაკებთან თათბირის შემდეგ 1-ლ ოქტომბერს ჩარლზ ლინდბერგი უცხოეთში გაფრინდა.

საბჭოთა კავშირის ავიაციის მუშაკებთან საუბარში ლინდბერგმა განსაკუთრებით აღნიშნა, საბჭოთა ავიაციის და პრაქტიკული ექსპედიციების დიდი მიღწევები და გამოიჩინა ინტერესი ტრანსაქტიკული საჰაერო მიმოსვლისადმი.

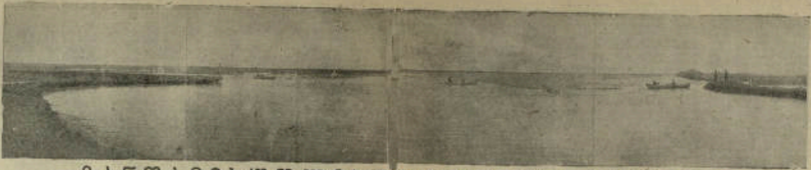

განთავისუფლებული ოქროს საწმისი

წურბელა თუ გრეიფრუტი?

ათეულ წლების მეტეოროლოგიურ დაკვირვებებით დადგენილია, რომ კოლხეთის დაბლობზე (კერძოდ კი ფოთში) წელიწადში საშუალოდ 200 დღე წვიმიანია. განსაკუთრებით ხშირი წვიმები იცის აქ შემოდგომაზე. ეს არის მშენებლობის ტემპების უაღრესად შემფერხებელი ფაქტორი, რადგან ავდარში ჭაობში მუშაობა აბსოლუტურად შეუძლებელია, როგორც ადამიანისათვის, ისე მანქანისათვის.

დღეს, ფოთში მოილურბლა და წვიმისაგან თავმობეზრებულნი ისევ „ცუდი ნამის" უსიამოვნო მოლოდინში ვიმყოფებით.

დასავლეთის ქარი თანდათან ძლიერდება, ეს კი, ხანგრძლივი წვიმების პირველი [illegible] და ნიშანია.

ამხ. **როდიონ ქორქია,** რომელიც მწერალთა კავშირის მიერ არის მივლინებული აქ და მე, კოლხიდმშენის სამუშაოთა უფროსის კაბინეტში ვისხედით, მშენებლობის უფროსის თანაშემწის, ინჟინერ **ე. ნოდიას** „ლექციას" კოლხეთის ჭაობების გენეზისზე.

ოთახში შემოიჭრა „ფორდის" ხმამაღალი „ბლაგინი".

ამხ. ნოდია დაგვპირდა ლექციის გაგრძელებას შემდეგისათვის, რადგან ეხლა სამაგიეროდ უნდა გავეშურნოთ ფოთის უკვე დაშრობილ უბნების დასათვალიერებლად.

გზაში შემოგვიერთდა კოლხიდმშენის საცდელ სადგურის ხელმძღვანელი ამხ. ფარსადანოვი.

სულ რამოდენიმე წუთის შემდეგ მანქანა შეუმჩნევლად მისრიალდა თეთრად შეღებილ ფართო ეზოსთან და კარების წინ ისარივით დადგა.

მე, ფოთის ამ უბანში გამიტარებია ბავშობის მზიანი და სიხარულით სავსე დღეები; შემდეგ, მაშინაც ხშირად მივლია მარტოდ ამ ქუჩებში და ოცნებით სავსე თვალებით არა ერთხელ გამიცილებია დასავლეთისაკენ დაგორებული, ოქრო ნარევი სისხლისფერი ბურთი, მაგრამ ეხლა, ეზოში ჩადგმულ კოხტა ხის შენობას და ადამიანის მზრუნველ ხელს ისე შეუცვლია სახე აქაურობისათვის, რომ ველარ ვცნობ, თუ ეს „მადამ კოუპლევსკის" ყოფილი საკუთარი ბაღია.

ამჟამად ეს ბაღი კოლხიდმშენის სუბტროპიკულ მცენარეთა სადგურის ერთ-ერთი საცდელი ნაკვეთია, სადაც მრავალ მხრივ საინტერესო კულტურების ორანჟერეებია გაშენებული და უხვად ხარობს ევკალიპტები, ტასმანიის ხე, ტულპანის ხე (რომლისგანაც ამზადებენ პროპელერებს თვითმფრინავებისათვის) კალაკაზიები (ამისაგან გამოჰყავთ ბავშვების საკვები ფქვილი, „ნესტლე"), ხის ბამბა „კაპოკი", ტუნგის ხე (რომლის ერთი ტონა ღირს 1,200 მანეთი ოქროთი), მანდარინები (იაპონური, „უნშიუს" ჯიშის) და სხვა მრავალი კულტურები, მიღებული **არგენტინიდან, ბრაზილიიდან, ამერიკიდან თუ იაპონიის** რომელიმე კუთხიდან.

ამხ. ფარსადანოვი მშობლიური სიყვარულით და გატაცებით მოგვითხრობს თვითეულ მათგანის ბიოგრაფიისა და მის სამრეწველო თუ სამედიცინო დანიშნულების შესახებ.

ამ ნაკვეთზე მცენარეებს უვლიან და ზრდიან გარკვეულ ზომამდე, ხოლო შემდეგ, მათ მიეცემათ საკუთარი „საცხოვრებ ბინა" და ათი ათასობით გაიგზავნება აქედან, რათა ახლად დაშრობილ დაბლობზე თვალუწვდენელ და საამაყო პლანტაციებად გაიშალონ.

ახალ სოფლის უბანი ფოთის ქალაქის ტერიტორიის ყველაზე მეტად დაჭაობებული ნაწილი იყო რამოდენიმე ხნის წინედ. ახლა კი, სულ ორიოდე წლის მუშაობის შედეგად, აქ საგრძნობი ცვლილებებია მოხდენილი და უბნის მთავარი შარა გზის მარჯვენა მხარეზე, სადაც ახლო წარსულში კრავიოთარ სულიერს ფეხის დადგმა არ შეეძლო (რადგან ის უმალვე ჭაობის ფსკერზე მოყვებოდა) და ამიტომ მთელ ამ ნაპირზე მხოლოდ წურბელის განუყოფელი „დიქტატურა" იყო გამეფებული, კოლხიდმშენის დიდი **საბჭოთა მეურნეობაა** გაშლილი, ხოლო ამავე გზის მარცხენა ნაპირზე ლამაზ გეომეტრიული ფიგურებად დანაწილებულ **და ამაღლებულ** სილამაზეც თიხაზე **გრეიფრუტის** (მანდარინის და ფორთოხლის შერწყმით მიღებული შესანიშნავი და ძვირფასი ხილია) **ექსტენსიურად** გამშვენიერებული მწკრივები ჩამდგარან.

კოლმატაციის წესით დაშრობილ 100 ჰექტ. (ფოთის პირველი საკოლმატაციო საცდელი უბანი) ლიმონ-მანდარინის ტრესტის მიერ ლიმონისა და მანდარინების პლანტაციებია გაშენებული და თუ კოლმატაციამდე ამ უბანზე საშუალო სიმაღლე ზღვის დონიდან უდრიდა 0,5 მეტრს, ახლა ის უკვე ერთ ნახევარ მეტრს აღწევს.

განა ასე შორს არის ის დრო, როდესაც ფოთი მალარიის სინონიმად მიაჩნდათ, ან ამჟამად კი ცოტანი არიან ამაში დარწმუნებულნი?

მაგრამ ვინც ეხლა ფოთს ესტუმრება (ვინ საკუთრებით, თუ კი მას ამ ქალაქში ცხოვრება წინედ) ის ჩასვლისთანავე შეამჩნევს, თუ რამდენად განთავისუფლებულა ქალაქი და მისი მცხოვრებლები კოღოების ტყვეობისაგან **და მაშასადამე** მალარიის წყარო მთავარ მიზეზისაგან.

კიდევ, ერთი ან ორი წელია საჭირო ფოთის ქალაქის ტერიტორიისა და მის განაპირა უბნების გაშრობის პროექტის (ავტორები, ინჟ. **ე. ნოდია და ინჟ. გრ. ზამბახიძე**) რეალიზაციისათვის და ამის შემდეგ მართალაც შეიძლება **„დიდი ჯილდოს დანიშვნა იმისათვის, ვინც აქ ერთ კოღოს მაინც აღმოაჩენს".** (პროფ. კანდელაკის წერილიდან).

ამრიგად, სულ მოკლე ხანში სამელიორაციო ხელოვნება აქ ალკვეთს შესაძლებლობასაც კი იმ სენის, რომლის წინააღმდეგ ჭინაქინით შეიარაღებული მედიცინა ასე უძლური აღმოჩნდა.

ახლა უკვე თამამად შეიძლება ითქვა იმის, რომ ჰიპოკრატეს გეოგრაფიაში მოხსენებულ კოლხიდელების სიყვითლეს აღსასრული დაუდგა.

ყურათის „ციხე სიმაგრე" და „ამერი კელი საქართველოდან".

კოლხიდმშენის მთავარი ინჟინერი ამხ. **გრ. გეგეჭკორი** დიდი გაქანების და ტემპერამენტის კაცია.

ხვალ, ის ჩვენთან ერთად იმგზავრებს **ჭალადიდისა და ქვალონისაკენ,** სადაც კოლხიდმშენის სამუშაოთა სიმძიმის ცენტრია მოქცეული. ჭალადიდის უბანში რევოლუციონურ ტემპებით წარმოებს პირველ მთავარი არხის გათხრა, რომლის სიგრძე 17 კილომეტრია.

ამ არხის სიდიდე კოლხიდმშენის სხვა არხებთან შედარებით არც ისე გამაოცებელია, რადგან სამხრეთ უბნის მთავარი არხი, რომლის **სათავე საჯავახოშია,** ხოლო **ბოლო მალთაყვაში** (ფოთის ახლო), ოცდაცამეტი **ოთხ კილომეტრზეა გადაჭიმული** მისი საშუალო სიგანე 50 მეტრის უდრის. ეს იქნება არა მხოლოდ სამელიორაციო, არამედ მიზნული **სანაოსნო არხი,** რომელიც დასავლეთ საქართველოს სხვადასხვა კუთხეებს უმოკლესი მანძილით დააკავშირებს და განსაკუთრებულ სიცოცხლეს შემატებს მათ ეკონომიურ ურთიერთობას.

მაგრამ მიუხედავად გასათხრელ მანძილის შედარებითი **სიმცირისა,** ჭალადიდის მაგისტრალზე წარმოებული ოპერაცია კატეგორიულად მოითხოვს მუშების, სამელიორაციო ხელოვნების ოსტატების და სამანქანო ენერგიის მაქსიმალურ მობილიზაციას, რადგან ტერიტორია, რომელზედაც ეს არხი გაჰყავთ, დაჭაობების ხარისხის მხრივ მართალაც კლასიკურია. მასთან, ამ მაგისტრალის მშენებლობა უნდა დამთავრდეს და არხი საექსპლოატაციოდ გაიხსნას ამა წლის 7 ნოემბერს.

ყველა ამ მომენტებით უნდა აიხსნას, რომ ჭალადიდის მთავარი არხის გათხრა კოლხიდის მშენებლობის ამ ეტაპზე გენერალურ ამოცანად არის გამოცხადებული და მის გარშემო შრომის ნამდვილი „ცეცხ-ცხელება" გაჩაღებული.

* *
*

ჭალადიდის სადგურზე ვართ, ინჟ. ნოდია, ინჟ. გეგეჭკორი და მე.

დილიდან, აღმოსავლეთის თბილი ქარი ქრის. ეს უნდა იყოს ჰიპოკრატეს მიერ მოხსენებული „კენხროსი", რომელიც საერთოდ უსიამოვნოა, მაგრამ ამჟამად დიდ სიხარულს იწვევს კოლხიდმშენის მუშაკებში, რადგან განუწყვეტელ წვიმისაგან ატალახებული ნიადაგი ოდნავ მაინც გაშრება და ავდარის მიერ შეჩერებულ სამუშაოების გაგრძელება შესაძლებელი გახდება.

ჩვენ ველოდებით პატარა „კუკუშკას", რომელმაც პირველ უბნის სამუშაოების შუა გულში უნდა მიგვიყვანოს.

სადგურიდან სულ მცირე მანძილზე მოშორებით იწყება ახლად გაყვანილი **ყურათის შარაგზა** რომელიც ჭალადიდს შუა ხობისთან აკავშირებს, ხოლო აქედან პირდაპირ გადიხართ ზუგდიდის გზატკეცილზე.

ყურათის და „მისი გამაგრებული რაიონის" (ინჟ. გეგეჭკორის ტერმინებია), პრობლემა ერთი ურთულესთაგანი იყო მთელ ამ უბანზე, რადგან, ისტორიულად, ყურათის ჭაობი საშინელ და ადამიანისათვის მიუვალ „ჭაჯეთის ციხე სიმაგრეს" წარმოადგენდა.

სულ ორი თუ სამი წლის უკან ამ მიდამოებში „უდაბნოელ და მეუდაბნო" ცხოვრებას იწეოდენ მხოლოდ ათასი გვარის ქვე-

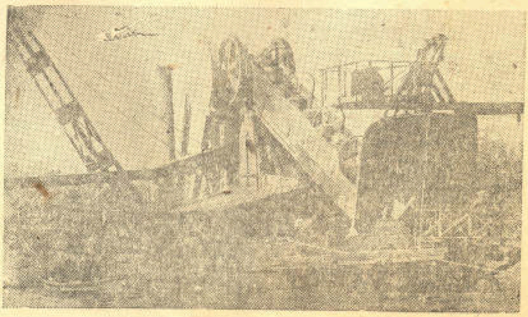

მიწის მთხრელი „საბჭოთა საქართველო".

წარმავალი და მშიშარა შველები. ადამიანსა და მის შინაურ ცხოველებს კი, აქ არაოდეს ფეხი არ დაუდგამთ.

ახლა, ყველაფერი ეს „შორეულ წარსულის" მოგონებად გადაიქცა. ახლა **ყორათის ჭაობი თითქმის მთლიანად ამოშრობილია** და სულ მოკლე ხანში საბ. „საქართველოს რამი"-ს გადაეცემა საექსპლოატაციოდ დღემდე ხელუხლებელი მიწის 7,000 ჰექტარი.

— **ხორგის** მცხოვრებლებს ეშველათ. მათი მრავალწლოვანი და სანუკვარი ოცნება ხორცშესხმულია ამიერიდან, მათ საკუთარ ეზოს ქიშკარზე მისასვლელად 30 ვერსის მანძილზე შემოვლა აღარ დასჭირდებათ— გატაცებით გვიამბობს ყორათის გზის მშენებლობის უშუალო ხელმძღვანელი, ინჟ. გეგეჭკორი და ამ სიტყვებზე თვალებიდან სიხარულის ნაპერწკლებს ჰყრის.

— და ეს იმის გამო, განაგრძობს ინჟენერი ენტუზიასტი, რომ ჩვენ შევძელით ყორათის შარა გზის დაჩქარებითი ტემპებით გაყვანა და მისი საშუალებით „ქვეყანას მოწყვეტილი", სამეგრელოს ეს მშვენიერი კუთხე, ისევ „ქვეყანას დავუბრუნეთ".

ინჟ. გეგეჭკორს ამერიკაში უმოგზაურია (მივლინებული იყო საქ. წყალთა მეურნეობის მიერ) და ამ მგზავრობაში, მას, როგორც ცოდნის მოყვარე ადამიანს, ბევრი რამ უნახავს და შეუძენია.

მას ძალზე კარგად ესმის თუ რაოდენ მნიშვნელოვანია საზოგადოებისა თუ სახელმწიფოს ეკონომიური და კულტურული წინსვლისათვის კეთილმოწყობილი შარა გზები და ბევრს გვესაუბრება მის მიერ ამერიკაში ნახულ გზატკეცილების შესახებ.

ამერიკა, სახალხო მეურნეობის ამ დარგში არსებულ მიღწევების თვალსაზრისით, მოწინავე ქვეყანაა. ჩვენ ვიცით, რომ იქ გუდრონით ნაგები გზატკეცილების მანძილი ათიათასეულ კილომეტ. გაიზომება, მაგრამ ფუდათო ისიც, რომ ეებერთელა საბჭოთა კავშირის პროლეტარიატის მტკიცე გადაწყვეტილება—„დავეწიოთ და გავუსწროთ" —სულ მოკლე ხანში გზების პრობლემასაც „სწყდება ყელში" საფუძვლიანად და დაწყებულ ბრძოლას გამარჯვებით დაა[illegible]ლებს.

* * *

„კუკუშკამ"** ორჯერ შიაყვირა და ჩვენც მინიატურულ „პლატფორმებზე" შესკუპებულნი ჭალადიდის არხისაკენ გავექანეთ.

ადამიანის ნებისყოფა ყოვლის შემძლეა. სულ ორიოდე წლის უკან, იმ ადგილებს, სადაც ეს ვიწრო ყელიანი ლიანდაგია დაგებული, ბადირიც თავს არიდებდა და ეხლა კი, სახეობის ოდენი ორთქლმავალი ქშენითა და ოხვრით მიაქანებს აქ, მისთვის მართლაც მძიმე „პლატფორმების" შემადგენლობას.

ტყის შუაგულში ჰაერი თხემლისა და მკვრივი სინესტის სპეციფიური სურნელებითაა გაჟღენთილი.

ეს სურნელება მიღვიძებს ნაცნობ განცდებს, ხოლო ტყეში შეჭრილი ორთქლმავალი მაგონებს ეპიზოდებს **მაინ-რიდისა და ჟიულ-ვერნიდან.**

წარსულის ტყვეობაში

კ. გამსახურდია—„უკრაინის თემიდი"

წერილი: კარლო მელაძე

სავსებით მართალი იყო ამხ. გიორგი ჯერულამშვილი, რომელიც საქ. საბჭ. მწერლების საგანგებო ყრილობაზე 1932 წლ. 27 მაისს ამბობდა კ. გამსახურდიას შესახებ:

„მე წავიკითხე გამსახურდიას ნარკვევი უკრაინის შესახებ. ავტორი სცდილობს, რომ პოლიტიკურად სწორად მიუდგეს საქმეს. ეს ნარკვევი უკრაინის დღევანდელ ცხოვრებაზეა დაწერილი, მაგრამ ავტორი სამი თავის მანძილზე მსჯელობს შამილზე, მატარებელზე გურამიშვილზე და სხვ. ავტორი შესავალში უსაყვედურებს უცხოელებს, რომ ჩვენს ქვეყანაში ჩამოსვლის დროს ისინი მატარებლის ფანჯრიდან უყურებენ ცხოვრებას და მას იქიდან აგწერენ. მაგრამ თვითონ გამსახურდიასაც სწორედ ასევე მოუვიდა: ის იყო უკრაინაში და ვერ შეამჩნია იქაური დიადური მშენებლობა. ეს დაუშვებელია საბჭოთა მწერლისათვის. მე არ ვამბობ, რომ არ შეიძლება დავით გურამიშვილზე, შამილზე და სხვებზე წერა. შეგიძლიათ ამაზე სამი წიგნი დასწეროთ, მაგრამ რა კავშირი აქვს ყველა ამას უკრაინასთან? ამ ნარკვევში კი, სადაც თითქოს გარკვეულად უნდა ყოფილიყო დღევანდელობა ასახული, სამპახევარი თავი ეხება წარსულს და ერთ-ნახევარი კი დათმობილი აქვს თანამედროვე ცხოვრებას, ისიც გაკვრით, უცხოელი მგზავრის თვალით დანახულს. რისთვის მოვიყვანე ეს მაგალითი? იმისთვის, რომ მეჩვენებია, როგორი ჭიდილი სწარმოებს გამსახურდიას მსოფლმხედველობასა და შემოქმედებაში წარსულსა და დღევანდელობას შორის. ჯერჯერობით მაინც წარსულს ყავს შეპყრობილი გამსახურდია. გამსახურდიას ძალიან უყვარს გარეგნული ფრაზა, თორემ მე დარწმუნებული ვარ, რომ ინგლისური კოვერკოტი ურჩევნია ქუთაისის მაუდს. მაგრამ მას უნდა ქუთაისის მაუდის პატრიოტობა დაამტკიცოს. რა შუაშია მაუდი? სულ ერთი არ არის სადაური იქნება იგი, მოსკოვის თუ ქუთაისის ფაბრიკისა? გამსახურდია კი ასე მსჯელობს: რაც ქართულია კარგია, სხვა ეროვნებისა კი ცუდია, რა თქმა უნდა, ის ამავე დროს თითქო სცდილობს კიდევ და შემდეგში უფრო მეტად უნდა ეცადოს, რომ განთავისუფლდეს ამ ზოოლოგიურ ნაციონალიზმისაგან".

და მართლაც წაიკითხეთ „უკრაინის თემიდი" და ამხ. ჯერულამშვილის აზრი უდაო გახდება. კ. გამსახურდია საბჭოთა უკრაინაში გაემგზავრა, ჩვენ ვფიქრობდით იგი თავის ნარკვევებში უკრაინაში მიმდინარე სოციალისტურ მშენებლობის შესახებ გვეტყოდა თავის სიტყვას, გვეტყოდა და გვიჩვენებდა მხატვრულად უკრაინელ ამხანაგებს, რომლებიც გმირულად იბრძვიან სოციალიზმისათვის, მაგრამ გამსახურდიამ ამ საკითხით როდი აიტკივა თავი, როდი შეაწუხა თავისი კალამი, როდის იფიქრა ამის შესახებ, მას ამისათვის დროც ჰქონდა და საშუალებაც, მან ეს საშუალება ვერ გამოიყენა.

„უკრაინის თემიდში" გადმოგვეშალა უკრაინა უცხო მგზავრის თვალით დანახული.

რა საკითხზე არ მსჯელობს აქ გამსახურდია, რას არ ფიქრობს, რას არ ოცნებობს ვინ იცის და „ვინ დასთვალოს ზღვაში ქვიშა და ან ცაში ვარსკვლავები". უცნაურია ეს ნარკვევი, ამ უცნაურების მკითხველი შესავლიდანვე გრძნობს. რა არ აგონდება მას, თავის სამშობლო საქართველოს საზღვრები, გურამიშვილი, გრ. ორბელიანი, ბარათაშვილი, ქართველი აზნაურები და ბევრი სხ. რამ. მოუსმინოთ გამსახურდიას და კვალდაკვალ მივყვეთ მისი ფიქრებისა და განცდების ძაფს. გამსახურდია სწერს: „სარკმელთან ვდგავარ და ვფიქრობ ჩემთვის: „ეჰ, ჩემო ფეიზულ, განჯა არც ისე შორსაა, როგორც შენა გგონია, ერთი ორი აგვლევება მატარებლისა და შემოგესმება „ფოილო, ფოილო". იქ წყალს ჰყიდიან ფეხშიშველა თურქის ბავშვები, ფოილო საბჭოთა საქართველოს საზღვარია" (გვ. 5).

ამოაგდეთ ამ სტრიქონებიდან „საბჭოთა" და ყველაფერი ისე იქნება, როგორც გამსახურდიას სურს. როგორი გულდაწყვეტით, როგორი სევდით ლაპარაკობს იგი ფოილოს შესახებ. ნუთუ გამსახურდიამ ოქტომბრის რევოლუციის მეთექვსმეტე წლის თავზე კიდევ ვერ შეიგნო ის, რომ სოციალისტურმა რევოლუციამ დიდი ხანია წაშალა ფოილო როგორც საქართველოს და აზერბეიჯანის საზღვარი? ნუთუ ეს ანბანური ჭეშმარიტება გამსახურდიასათვის გაუგებარია.

ეს პატარა შესავალია იმ ნაციონალისტურ განწყობილებებისა, რომელიც „უკრაინის თემიდშია" მოცემული. გამსახურდია განაგრძობს და სწერს: „ფოილო, ფოილო გვაუწყებს ფეიზულა, მატარებელი მიქრის და გზაზე ატოვებს აზერბეიჯანელ გლეხების სალოდავ ძიწურებს. ამ მიწურებში არა ერთხელ გამითევია ღამე, ნაცნობია ჩემთვის აქაური მძიმე ჰაერი, ჩვენი საშველი არ იქნება, სანამ ჩვენი აღმოსავლეთელი ძმობილები საშინელ სილატაკეს და სიბნელეს თავს არ დაალწევენ" (გვ. 7).

რაღა ეშველება აზერბეიჯანელ გლეხებს, მათი საშველი არ ყოფილა, ასე წინასწარმეტყველობს გამსახურდია, ნუთუ გამსახურდიამ, რომელსაც თურმე, ამ მიწურ ქოხებში ღამე გაუთევია, ვერ შენიშნა ის ენტუზიაზმი და ხალისი, ოპტიმიზმი დღევანდელობისა, მშენებლობის პათოსი, რომელიც ამ ქოხებში მცხოვრებ აზერბეიჯანელ გლეხებს ახასიათებს? რათ ვერ შენიშნა გამსახურდიამ ის ფაქტი, თუ როგორ იცვლის სახეს აზერბეიჯანის დღევანდელი სოფელი? არა, გამსახურდიას ამის დანახვა არ უნდა, იმიტომ, რომ მას ეს არ აინტერესებს, მას სულ სხვა რამე აინტერესებს. მას არ ასვენებს ფიქრი აზერბაიჯანელ ფეიზულაზე და იგიც სწერს: „ალბად ფეიზულას პაპა ან პაპის პაპა რომელიმე შირვანელ ხანს შემოჰყოლია კახეთის დასარბევად. შესაძლოა ალი მაჰმედ ხანსაც სლებოდეს ერთერთი მათგანი და ტფილისის გადაბუგვაში წილი დაედოს 1795 წელში". (გვ. 12). აქ ნაციონალისტი გამსახურდია ლაპარაკობს, რატომ დასჭირდა გამსახურდიას ფეიზულას წარმოშობის და მისი გენეზისის ძებნა? რატომ გონია გამსახურდიას, რომ ფეიზულას რომელიმე ნათესავი მონაწილე იქნებოდა 1795 წელში საქართველოზე ლაშქრობისა და რატომ არ გონია გამსახურდიას, რომ იქნებ ფეიზულა ნათესავია იმ ადამიანების, რომლებიც არა ერთხელ და ორხელ აუჯანყდნენ აზერბეიჯანელ ბეგებსა და ხანებს? ან და საერთოდ რა საჭირო იყო ფეიზულას, მატარებლის გამყოლის, პატიოსან საბჭოთა მოქალაქის დაკავშირება წარსულთან და მისი შეფასება იმის და მიხედვით, მისი წინაპრები მონაწილეობას ღებულობდენ თუ არა საქართველოს წინაალმდეგ მოწყობილ

ლობაში? როდემდის უნდა ტკეპნოს გამსახურდიამ ერთი და იგივე ადგილი? როდემდე უნდა ილაპარაკოს ყოველთვის მოსაბეზრებლად ერთ და იმავე თემაზე — სამშობლოზე ნაციონალისტურად? ნაცვლად იმისა, რომ გამსახურდიამ დაინახოს უდიდესი მიღწევები, რომლებიც ჩვენ გვაქვს აზერბაიჯანში იგი გაიტაცა წვრილმანმა საკითხმა და მთელ კოშკებს აშენებს მასზე.

თანამედროვე საკითხებზე გამსახურდია ზერელედ, ნაძალადევად და გულაგდებით სწერს. ის მაინც თავს ჩვენ ეპოქაზე მაღლა წარმოიდგენს: მას სჯერა, რომ ის იმდენად დიდია, რომ შეუძლია თავისი მჯავრი დასდოს დღევანდელ ეპოქას. აი რას სწერს ის, „მოვიდა ახალი დრო. უამრავი, „ახალ დაწყებული სულის ქვეითება" უნაყოფოდ არ ჩაივლის, ჩვენ და ჩვენი შვილიშვილები ვეტყვით კაცობრიობას სიტყვას ახალსა და ჯერ არ თქმულს". (გვ. 20). საინტერესოა გვითხრას გამსახურდიამ დღემდე რას ვაკეთებდით? ვთამაშობდით? ექსპერიმენტებს ვაკეთებდით? ნუთუ ჩვენ დღემდე ვერ ვთქვით ახალი სიტყვა კაცობრიობის წინაშე? ამის შემდეგ გამსახურდია იწყებს თავისებურ „ფილოსოფოსობას" და სწერს: „სცდებიან ევროპელები: მათ დღევანდელმა დღემ **ნაწილობრივ** უკვე დაუმტკიცა, რომ ისინი სცდებიან და ხვალინდელი უფრო მეტს დაუმოწმებს მათ. აქედან სავსებით გასაგებიცაა და დროულად უნდა ჩაითვალოს უდიდესი ლოზუნგი საბჭოებისა: დავეწიოთ და გავუსწროთ". (გვ. 20).

კაცობრიობას ნაწილობრივ დაუმტკიცეთ, რომ ისინი სცდებიან, დროულია ლოზუნგი „დავეწიოთ და გავუსწროთ" ლაპარაკობს გამსახურდია. რას ნიშნავს **ნაწილობრივ** და დროული. რით იჩენს გამსახურდია ასეთ თავაგდებულ დამოკიდებულებას ამ უდიდეს ისტორიულ მნიშვნელობის ფაქტებისადმი? ასე მსჯელობს გამსახურდია თანამედროვე საკითხების შესახებ. იგი დღევანდელობაზე ან ლაპარაკობს გულაგდებით და სინამდვილეს აბუნდოვანებს, ამისტიურებს და წვრილმანებით ჩრდილავს დიდ საკითხებს. მაგალითად ვის აინტერესებს გამსახურდიამ თუ როგორ დაინახა მახარაძესთან დედალ-მამალი ხოხობი? ან და რა შუაშია თემასთან ქართველი თავადაზნაურები ან გრიგოლ ორბელიანი? ან ნიკოლოზ ბარათაშვილი? გამსახურდიამ თემას გვერდი აუხვია და ნარკვევი დატვირთა სენტიმენტალური შთაბეჭდილებებით, რომელშიაც მძლავრად მჟღავნდება ნაციონალისტური განწყობილებანი. რომ ეს უდავოა ამას ადასტურებს გამსახურდიას მარჩიელობა ქართველი თავად-აზნაურების წარსულის შესახებ. იგი სწერს: „ქართველმა თავად-აზნაურობამ ყოვლად სამარცხვინო როლი ითამაშა კავკასიის კამპანიაში. ჩვენი მოწინავე საზოგადოების ნაწილი დაჰბნა, ნაწილიც სავსებით გულგრილად შესცქეროდა, თუ როგორ სცვლიდა კავკასიის ფოლადის ჯაგარს რომანოვების პრუსიკულად აღზრდილი ჯოლდატების სწორკუთხიანი ხმალი. სირცხვილი გრიგოლ ორბელიანს, რომელიც თავის კერძო წერილებში ტრაბახობს კიდევაც, რომ ყაზახებს ხიშტებზე ააყვანინა საცოდავი ჩეჩნები. მერმე ვინ სწერს ამას? გრიგოლ ორბელიანი, **1832 წლის შეთქმული, რესპუბლიკანელი, იმდროინდელი** საქართველოს უდიდესი პოეტი. ნიკო ბარათაშვილი? იგი გაუგონარ პასიურობას იჩენს. მის პოეზიაში ძლიერი გამოხმაურება ჰპოვა მისი პირადი მეგობრის ვინმე ილიკოს სიკვდილმა, ის კი არ ესმოდა, თუ რას მოასწავებდა იმ დროის მთიულეთის მეხანათურად გაჩანაგება" (გვ. 33). როგორი გული წყდება გამსახურდიას, რომ მისმა წინაპრებმა სამარცხვინო როლი ითამაშეს სამშობლოს დაცვის საქმეში და, რომლებიც რუსეთის ბიუროკრატიზმის მარჯვენა ხელად გადაიქცნენ. გამსახურდია ნიმუშზე ადგენს გრ. ორბელიანს ნიკ. ბარათაშვილს. გამსახურდიას სჯერა, რომ გრ. ორბელიანი რესპუბლიკანელი იყო, 1832 წლის შეთქმულების მონაწილე. გამსახურდიას ავიწყდება ის ფაქტი, რომ 1832 წლის შეთქმულება ამხ. მახარაძის თქმით რეაქციონური ხასიათისა იყო, რომლის მთავარი აზრიცაა მდგომარეობდა თავადაზნაურებისათვის დაკარგულ ღირსების აღდგენაში და ფეოდალურ საქართველოს გადარჩენაში. მშრომელი ხალხი და მისი ინტერესები მათ მიერ სრულიად მივიწყებული იყო. გრ. ორბელიანი არას დროს არ ყოფილა რესპუბლიკანელი. იგი, როგორც თავის პრაქტიკაში, ისე თავის შემოქმედებაში იყო რეაქციონერი - მონარქისტი და ამ მონარქისტულ იდეოლოგიის შერჩა სიკვდილამდე. როგორი დიდი უპატივცემლობა და დაუფასებლობაა გრ. ორბელიანისადმი ის, რასაც კ. გამსახურდია სწერს.

რაც შეეხება ნიკ. ბარათაშვილის საკითხს, იგი არავითარ პასიურობას არ იჩენდა, არამედ პირიქით იგი აქტიურად ეთანაგრძნობდა თავის ბიძა გრ. ორბელიანს. განა ნიკ. ბარათაშვილი არ იყო დიდ ქება დიდებას, რომ ასხამდა თავის ბიძის გრ. ორბელიანისადმი მიწერილ კერძო წერილში გენერლებს არგუტინსკის და საგინოვს, რომლებმაც სისხლის ღვარი დააყენეს ოსეთის არე-მარეზე? განა ნიკ. ბარათაშვილი არ იყო გრ. ორბელიანს და ქართველ მილიციის დიდი ხოტბა რომ უძღვნა 40—41 წელს გურიის გლეხთა აჯანყების სისხლის მორევში ჩახრჩობისათვის. გამსახურდიას, რომ ჰკითხოთ იგი პასიურია. რა უცოდინარობაა საკითხისადმი ამის შემდეგ გამსახურდია კიცხავს პავლე ციციშვილს და მას უსამშობლო ავანტიურისტს უწოდებს. არ ივიწყებს შამილსაც და სევდიანად სწერს, „ლეგენდა შამილის შავი და მწარე ვაჟკაცობა, რა მცირე გამოხატულება ჰპოვა შამილმა ქართულ პოეზიაში"? იხსენებს დავით გურამიშვილსაც და სპეციალური თავიც აქვს წიგნში შეტანილი „დავით გურამიშვილის ნატერფალზე". აქ, გამსახურდიას „ფილოსოფოსობა" უმაღლეს საფეხურზე ადის. როგორც ზემოდ ვამბობდით იგი მარჩიელობს თავიდან ბოლომდე მერე და როგორი დიდი სიყვარულით ასრულებს ამ მარჩიელობას? რა ქნას? მარჩიელობაც ხომ თავისებური ხელობაა. მარჩიელობის იშვიათ ნიმუშს წარმოადგენს მისი მსჯელობა გურამიშვილის იგაველით, საიდაც მისტიციზმი უმაღლეს მწვერვალზეა აჭრილი. იგი სწერს „თურმე დიდ კაცმა უსათუოდ დიდი ფიალა უნდა გამოსცალოს, გრიგალიც ყველაზე ძლიერად დიდ მუხას გადაელობა ხოლმე ტყეში. ქვეყნის უბედურებაც ყველაზე ადრე, ყველაზე მძაფრად ბუნებით დიდ კაცს თავზე დაატყდება" (გვ. 37). ამ თავისებურ მსჯელობას გამსახურდია აგრძელებს და ასკვნის **„დიდი პიროვნება მუდამ დიდ კონფლიქტს განიცდის საუკუნის მიმართ"**. (გვ. 38). გასაგებია, რატომ დაჯერებულია გამსახურდია, რომ ის დიდი პიროვნებაა, რომ ის დიდი მუხაა, რომ ის დიდი კაცია, რომელსაც, როგორც დიდ პიროვნებას კონფლიქტი აქვს ეპოქასთან, როგორც დიდ მუხას ყველაზე ძლიერად გრიგალი მას ეკვეთება და ბოლოს, როგორც დიდ კაცს ქვეყნის უბედურებაც ყველაზე ადრე და მძაფრად დაატყდება თავზე. საინტერესოა თუ როგორ სჯერა გამსახურდიას ყოველივე ეს? მას სჯერა, რომ ის სინამდვილეში არც დიდი პიროვნებაა, არც მუხაა, არც დიდი კაცია, მაგრამ უნდა იყოს, ხედავს ეს არ არის, ამიტომ ოცნებაში მაინც წარმოიდგინა მან თავი ყველაფრად. ყოველივე ამისა მაინც საინტერესოა ჩვენთვის გამსახურდიის მაღალი და აწეული ტონი **„დიდი პიროვნება მუდამ დიდ კონფლიქტს განიცდის საუკუნის მიმართ"**. ჩვენს საუკუნეს გამსახურდიასთანა პატარა ხალხთან არავითარი აქვს საკონფლიქტო. გამსახურდია ამით ამჟღავნებს თავის დამოკიდებულებას ჩვენი ეპოქასთან. გამსახურდია აქ ისევ ძველი ხმით ძველ მოტივზე მღერის მის ასეთი შეხედულება მავნე და რეაქციონერული განწყობილების გამომხატველია. ამ ჩვენ დებულებას საუკეთესოდ ასაბუთებს გამსახურდია თავის წიგნის შემდეგ გვერდზე. იგი ცოცხლად შენიშვნის გვერდზე სწერს: „19 საუკუნეში მიდგია ცალი ფეხი, ეს დიდი, დაბურდული და წყეული პრობლემების საუკუნე იყო. ამიტომ მახვდებოდა მუდამ ორი საუკუნის მაგიერ მესიტყვეობა, ორი თაობის ცოდვების ზიდვა. მე დავით გურამიშვილისა და ილია ჭავჭავაძის ტრფიალებისათვის დღესაც მიხდება ალაგ ალაგ პასუხის გება (რადგან მათი ძვალი ძვალთაგანი და სისხლი სისხლთაგანი ვარ) არ ვარგა მიჯნებზე დგომა, მიჯნებზე მუდამ ჟამს საოცარი საგნები ხდებიან. ზღაპრული ამბავია: როცა ცალი ფეხი ერთ საუკუნეში გიდგია, ხოლო მეორე მეორეში. ნეტარება მას, ვინც მოწოდებულია ამ ქვეყნად უსრულობის ჯაჭვის პირველ და უკანასკნელ რგოლის როლი ითამაშოს. სწორედ იმათ მოხვდა ყველაზე მეტი, ვისაც შუაში უხდება დგომა მას ან წყვეტს ან ზნექავს". (გვ. 81—82). აზრი ნათელია. გამსახურდია ორი ეპოქის ტრფიალისათვის თურმე ალაგ ალაგ პასუხს აგებს. საინტერესოა სად? როდის? ვისთან? რაში? რა საკითხში? ვინ დააყენა გამსახურდიას ეს ამბები. ვინ უთხრა, ვინ თქვა, ვინ შეეხვეწა მას, რომ პასუხი აგო მან მაგივრად? რატომ შეიწუხა თავი გამსახურდიამ, რატომ იკისრა ასეთი ტვირთი? რატომ დაატანა თავს ასეთი ძალა, რომ ცალი ფეხი 19 საუკუნეშია და ცალიც 20 საუკუნეში ცხადია, არავის უფრო საოცარი არ არის, როდესაც კ. გამსახურდიას თავისი თავი მიაჩნია ჩვენი ეპოქის სიმძიმის ცენტრად. მისი აზრით, იგი ცენტრში დგას და ერთი ხელში უჭირავს ჯაჭვზე გამობმული 19 საუკუნე და მეორე ხელით კი 20 საუკუნე. იგი წონასწორობას იცავს. სჯერა ეს გამსახურდიას. აკი თვითონაც სწერს: „სწორედ იმათ მოხვდა ყველაზე მეტი, ვისაც შუაში უხდება დგომა. მას ან წყვეტს ან ზნექავს". გამსახურდიას არც ერთი მოუვა და არც მეორე. მას არც არავინ ზნექავს არც არავინ ახდენს მასზე წნევას. ეს მისი მოგონილია. გამსახურდია ამ შემთხვევაში გამოვიდა ძველი დამყაყებული იდეოლოგიის რესტავრატორად, მაშ რას ნიშნავს, როცა მას გონია, რომ დღევანდელი ჩვენი დღე წარმოადგენს 19 და 20 საუკუნის მშვიდობიან დაკავშირებას. ეს არის ყველაზე ჩამორჩენილი აზრი. ეს არც გაუმტყუნება გამსახურდიას, რადგან იგი მისივე სიტყვებით რომ ვსთქვათ ილია ჭავჭავაძის და დავით გურამიშვილის „ძვალი ძვალთაგანი და სისხლი სისხლთაგანია". რაღა უჭირთ მათ, რა „ღირსეული მემკვიდრე" დარჩენიათ კ. გამსახურდიას სახით. პირდაპირ სასაცილოა ერთი მხრივ, მაგრამ მეორე მხრივ გული მოგდის, ბრაზდები, როცა გამსახურდია, ამაყად მაღალი ხმით აცხადებს: „ამიტომაც მიხდებოდა მუდამ ორი საუკუნის მაგივრად მესიტყვეობა, ორი თაობის ცოდვების ზიდვა. მე დავით გურამიშვილისა და ილია ჭავჭავაძის ტრფიალებისათვის დღესაც მიხდება ალაგ ალაგ პასუხის გება". პირდაპირ სასაცილოა, დღემდე გამსახურდია 19 საუკუნის პრინციპულობას ჩემულობდა და მასზე ტიროდა, ახლა 20 საუკუნის პრინციპულობას ჩემულობს, ალბად მოკლე ხანში მესამე საუკუნეზედაც იჩემებს. ისე ლაპარაკობს გამსახურდია პასუხის გების შესახებ, თითქოს და მართლაც ღირსი იყოს, რომლის უმისოდ ჩვენი

არსებობა არ შეიძლებოდეს. გამსახურდიას ამ განცხადებაში, ზოგადული კლასობრივი აზრია გატარებული, გამსახურდიამ თავისა არ მოიშალა იგი ისევ წარსულის ტყვეობაშია. მის, გულის სიღრმეში ბევრი რამ საიდუმლოდ ჩამარხული, მას იქ ინახავს და „ნიავსაც კი აკარებს", მაგრამ საჭიროა მისი „უკრაინის თემიდის" გულდასმით გადასინჯვა და აზრი ნათელი იქნება. თავ-სი ასეთი მოქმედებით კ. გამსახურდია ძალაუნებურად გვაგონებს რუს მწერლის ანდრეი სობოლის მოთხრობა „კუზიანი"-ს ერთ-ერთ მომქმედ პირს სერგეი პეტროვიჩის საქციელს. სერგეი პეტროვიჩმა თავი მოიკლა. მან სიკვდილის წინ თქვა: „მე ვკვდები, იმიტომ, რომ ეს იცის შურონჩკამ". თუ რა იცის შურონჩკამ მოუსმინეთ მას: „დიახ, მე ვიცი ეს; ძია ჩემო: კუზიანი ვარ. ბავშობას ძირს დავეცარცხე და კუზი გამიჩნდა. ვიყავი როგორც ალვის ხე, სწორი და მშვენიერი, ეხლა კი, ხომ ხედავ, როგორი მახინჯი ვარ.., შენ კი ვითომც, სწორტანად იზრდებოდი. ხომ აზრით 35 წელს მიაღწიე და მხოლოდ ეხლა მე-36-ზე შეამჩნიე, რომ შენც კუზიანი ყოფილხარ თურმე. და მერე, როგორი დიდი, ვეებერთელა კუზი გაქვს და როდესაც დღეს წელში გამართულები და ძალღონით ალსავსენი შეუჩერებლივ მიეშურებიან წინ, — აბა სად უნდა მოახერხო შემობრუნება საბრალო კუზიანო ძავ? როგორ დაეწევი მათ? შენ მხოლოდ ეხლა მიხვდი ამას, და, ვაშა შენ, რომ არ შეგეშინდა ამ სიმართლისა... იძინე, ჩემო კარგო ძია.., იძინე მშვიდად, კუზიანს მხოლოდ სამარე გაასწორებს"...

ჩვენ არავითარ შემთხვევაში არ მოვუწოდებთ გამსახურდიას ანდრეი სობოლის გმირის მაგალითისაკენ, არც ვეტყვით ჯერ ჩვენ გამსახურდიას, რომ მას შიგნით დიდი კუზი აქვს და კუზიანს მხოლოდ სამარე გაასწორებს, მაგრამ ერთი რამ გამსახურდიასათვის ნათელი უნდა იყოს. თუ ის ისევ ძველი გზით წავა, თუ ის ისევ განაგრძობს სიმღერას ძველი ხმით, თუ ისევ დაიწყებს პირისუფლის როლში გამოსვლას საკუთრებაზე და დღევანდელ ყოფასთან უფრო ახლოს არ მოვა და არ გახდება უფრო გულწრფელი და თუ არ იცდება წარსულის ტყვეობიდან განთავისუფლებას მაშინ, ჩვენ სრული საბუთი გვექნება, უთხრათ კუზიანს სამარე გაასწორებსთქო, მაშინ ჩვენ მართალი ვიქნებით რამდენადაც გამსახურდიაც დაგვეთანხმება. ამის საბუთს გამსახურდია ყოველ სტრიქონში იძლევა. ავიღოთ თუ გინდ სანიმუშოდ მისი მსჯელობა დონკიხოტის შესახებ. იგი სწერს: „ჰამლეტი უფრო ფაუსტსა ჰგავს, იგი ფაუსტსავით ღრმაა, უმწეო ყვირილა, ენა მრავალი, მშიშარა და ტრაგიკული ნაცარქექია. ორივე ახლოსაა ჩვენთან (რატომ ჩვენთან? კ. მ.) ეს ლამაზწრელი რაინდი, დიდი ეგზალტირებული და ფანტასტი, მაგრამ მაინც აქტივისტი. გარდა ხედვის ობიექციისა კიდევ ერთი ტრაგედია აწუხებს მას; დონკიხოტი გაწვრთნული თაობების ცოდნებითაა დატვირთული. ის ორი ეპოქის შორის გაჩხირული (მე ვიტყოდი ორ პოლიუსს შორის გახლეჩილი) ქალია და ვაი იმას, ვისაც ბედისწერა, შემთხვევა, თუ იგი, ვინც ჩვენი ნების გარეშე განაწესებს ჩვენს აქ გამოსვლას ჰას დაუკისრებს, უთუოდ ორი ურთიერთის მოპირდაპირე დროის მარქვალი იყოს. ყოველ კაცს რომ თავის თაობის ცოდვებისათვის აგებინებენ პასუხს, ხოლო დონკიხოტს ორი თაობის ცოდვებს მოჰკითხავენ (ავტორის ბლოკნოტში ამ ადგილის ფანქრითაა მინაწერი. ჩემი უბედურება ეს არის, რამდენიმე წლით ადრე რომ გავჩნდი ამ ქვეყანაზე)". კ. გამსახურდია აქ დონკიხოტის დაცვის იდეას აყენებს, იგი მას აქებს და ადიდებს, დონკიხოტსაც თურმე ორი ეპოქისთვის უბედურება პასუხის გება, ისე როგორც გამსახურდიას. დონკიხოტი, თურმე ჩვენთან (?) ახლოა, რადგან იგიც განწირული თაობის ცოდვებითაა დატვირთული. ჩვენთან რა მოგვიხსენით და ამ შემთხვევაში, რომ გამსახურდიას სული და ხორცი ხორცთაგანია უდავო ქეშმარიტებაა. იგი ეხლა უკვე უკრაინაშია და მის წინაშე ახალი თვისამტერევი საკითხი წამოიჭრა, „რომელი რასას უნდა მიეკუთვნონ უკრაინელები? სწორი გამსახურდია..., საერთოდ დიდი გაუგალი მეტაფიზიკაა ეს რასის ამბავი. უკანასკნელ მსოფლიოს დროსაც გამოირკვა, რომ პანგერმანისტების, პანლათინისტების და პანსლავისტების მოგონილი რუსული თეორიები ცუდად მოჩხამული ამბავია". (გვ. 84).

რაში ესაჭიროება აქ გამსახურდიას რასის შესახებ საუბარი, მაგრამ ცნობილია, კაცს სალაპარაკო რომ შემოელევა რაზე ილაპარაკოს თვითონაც არ იცის და რაც კი მოაგონდება ყველაფერს იტყვის. ამას ნათლად ამტკიცებს გამსახურდიას შემდეგი საუბარი ტარას შევჩენკოს შესახებ. იგი სწერს: „უკრაინის ერმა თავის გენიის უბედურებს და უწარჩინებულეს პირმშოს „ბატკა" შეარქვა და მან დაადუმნა კიდევაც ახალი უკრაინის კულტურული თვით დადგინება. ამიტომაც საბჭოთა უკრაინაში, როგორც დაწესებულებებში, ისე ოჯახებში ტარას შევჩენკოს სურათები ლენინისა და სტალინის სურათების გვერდითაა მოთავსებული" (გვ. 87).

ასეთ ხაზებში ეთარდება მთელი „უკრაინის თემიდი", არსად არ იგრძნობა ნამდვილი საბჭოთა უკრაინა, რომელმაც კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელობით ძირეულიანად შეიცვალა. გამსახურდია ისევ ძველებური გზით და ხერხით ცდილობს მიღებულ შთაბეჭდილების გადმოცემას. ამ შთაბეჭდილებებში არსად არ არის ნაგრძნობი ახალი უკრაინა, რომელიც იზრდება და წინ მიდის. გამსახურდია სინამდვილეს თვალებ მოხუჭული უცქერის, უსათუოდ ამით უნდა აიხსნას მისი „უკრაინის თემიდში" საბჭოთა უკრაინის სავსებით მიჩქმალვა და მისი სანტიმენტალური შთაბეჭდილებათა და განწყობილებებით დატვირთვა, ამ მდგომარეობას თვით გამსახურდიაც არ მალავს იგი აშკარად სწერს: „სამოქალაქო ომი? რა გამოულეველი აქტუალური თემა აქვთ უკრაინელ და რუს მწერლებს. საოცარია სწორედ: იმისათვის, რომ რამე დიდი დაიწეროს, უთუოდ რაღაცა გრანდიოზული უნდა მოხდეს. არც ის კმარა ცხრა მთას გადაღმა რომ მოხდეს, ყოველივე შენ თვალწინ უნდა მოხდეს, შენ თავად უნდა იყო ამ დიდ გასცდათა თანაზიარი არის რაღაც იდუმალი შეწონილება ნანახისა და წარმოდგენათა შორის"*) (გვ. 94).

ნუ თუ ჩვენში არაფერი არ მომხდარა ისეთი, რაზედაც შეიძლებოდეს გრანდიოზული რაიმეს დაწერა? ნუ თუ ჩვენი ყოველდღიური საქმიანობა, ისტორიაში არ ნახული საქმიანობა არაა? ნუ თუ პირველი ხუთწლედის წარმატებით დამთავრება, მეორე ხუთწლედი, ელექტრო გიგანტები და რომელი ერთი ჩამოვთვალოთ არ იძლევა მდიდარ და დაუშრეტელ მასალას გრანდიოზულ ნაწარმოებების შესაქმნელად? განა ჩვენ თვალწინ არ ხდება ყოველივე? რატომ გონია გამსახურდიას, რომ ის, რაც ჩვენში ხდება, ცხრა მთის მანძილითაა ჩვენზე მოშორებული? რატომ გონია გამსახურდიას, რომ ჩვენი მშენებლობა ჩვენი მონაწილეობის გარეშე ხდება? გამსახურდია ამ შემთხვევაში, ჩვენი ყოველდღიური საქმიანობას, სოციალისტურ მშენებლობას ანგარიშს რეალურად არ სთვლის. ვინ მისცა მას ამგვარი უფლება და ამდენი გამბედაობა? გამსახურდია როგორც ზემოდ ვამბობდით ... არ იშლის. ისევ ძველი გზით მიდის, მას არ უნდა მიმართულების შეცვლა. მთავარი გამოსავალი წერტილი მისი მსჯელობისა უკრაინაშიც მხოლოდ და მხოლოდ მარტო ნაციონალური საკითხია. იგი სწერს: „ბოლშევიკები 1917 წლამდისაც ყველაზე მეტი თანამიმდევრობით ამუშავებდნენ ეროვნულ საკითხს (მე ვგულისხმობ იმ თაობას, რომელიც გულის ცახცახით კითხულობდა სტალინის ბროშურებს ეროვნული საკითხის შესახებ). მარტოოდენ დეკლარატიულად განცხადებული პოლიტიკური თავისუფლება ხომ უბრალო ფიქციაა. ბოლშევიკები უქმნიან კომუნიზმში შემავალ ერებს საკუთარი მოწყობილობისა და საკუთარი კულტურის ბაზას. ეს უდავოა და უტყუარი. სად არიან ეხლა უკრაინის ფილოპეტრო..., „რადი"-ს სენტიმენტალური მოღვაწეობა?! ისინი თავიანთ თვალებს არ დაუჯერებდნენ ერთის თვალის მოვლებითაც რომ ენახათ უკრაინის დონბასში კიევში და ხარკოვში ფასკუნჯების ლაშქრით შემოსილი, უკრაინის სახელგამის პლაკატები და აფიშები ეს უთვალავი მაღაზიები, უკრაინული წიგნები და „უკრპოეზის გზა", „უკრქნიგი", „უკრასანთი", „უკრტექ"... და ეს გაუთავებელი უკრ... უკრ... უკრ... უკრ... (გვ. 107—108). კიდევ კარგი, რომ ეს მაინც შენიშნა გამსახურდიამ უკრაინაში, მაგრამ აქ იგი ნაციონალისტის ენით მეტყველებს. თუ რომ გამსახურდიამ ხარკოვში უნახის დროის მთელი ყურადღების (ცენტრი იქეთკენ გადატანა თუ რამდენი, და რა სახის... უკრ... არსებობს, რატომ ვერ შენიშნა ის გრანდიოზული მიღწევები, რომელიც საბჭოთა უკრაინას გააჩნია სოციალისტური მშენებლობის ფრონტზე? რატომ ვერ გრძნობს გამსახურდია იმ ამბავს; რომ ეროვნული საკითხის მოგვარება უკრაინაში ლენინური ნაციონალური პოლიტიკის შედეგია და ბოლოს რატომ ვერ ხედავს გამსახურდია ამ ეროვნულ საკითხში სოციალისტურ შინაარს და ნაციონალურ ფორმას? გამსახურდიას თვალსაზრისი ნაციონალისტის თვალსაზრისია.

გამსახურდია უკრაინაში ქალაქიდან ქალაქში გადადის, იგი ხარკოვიდან კიევში წავიდა, საინტერესოა თუ რა ნახა იქ გამსახურდიამ და რა შენიშნა. სოციალისტურ მშენებლობის ფრონტიდან არაფერი, სამაგიეროდ იგი მთელ „ფილოსოფიას" ქმნის უკრაინელ და განსაკუთრებით კიე-

---

*) გამსახურდიას კარგად უნდა მოეხსენებოდეს ის ამბავი, რომ ჩვენშიაც არა ერთი და ორი შეიარაღებულ გამოსვლებს და გლეხთა ბრძოლებს ჰქონია ადგილი მენშევიკურ საქართველოს წინაამდეგ. მაგ.: ოსეთის, ლეჩხუმის, დუშეთის და სხვა აჯანყებები. ნუ თუ ყოველივე ეს სამოქალაქო ომი არ იყო? კ. მ.

ველ ქალების შესახებ. „და კიევული ქერა ქალი, ეს სულ სხვაა, ვიდრე ვენელი, პარიზელი ან ბერლინელი, მატრონა—თვალი უნებურად ტკბება ზღვის ფერი თვალების რომანტიკითა და სწორი და გრძელი ფეხების რიტმით. (ალმოსავლეთმა გარდაცვალი ვალი დაასვა ქართველ ქალს, ალბად ჩვენი მორიგული, თითო დედების ფეხმოთხმულად ჯდომამ უწია ქართველ ქალების ფეხებ-ს ... ოქტიკატონიკას" (გვ. 110).

ვის არტეროსტიშნ ეს ამბავი თუ როგორი ფეხები აქვს კიეველ და ქართველ ქალებს? ბედნიერია ქართველი ქალები, რო „დიდებული" და „ულმშმატკივარი" ჰირისდეული გამოუჩნდათ მათ კ. გამსახურდიას სახით? ამის შემდეგ გამსახურდია ინტელიგენტობს თავის ჩოხა-ახალუხით კავ-ვის ქუჩებში, შემოალამდა და იწყებს სამხედრო განგაში. მთელი ქალაქი ჩაბნელდა, გამსახურდია ეკლესიის გალავანში ამოყოფს თავს და შემდეგ კი სამრეკლოზე ადის და იქი კოცავს სამრეკლოდან უყურებს და ამბობს: „ისე მაღლა ვზივარ ამ სამრეკლოს ზეთავზე, ასე მგონია, ხელი რომ გავიშვირო ზეცას მივწვდები მეთქი. ასეა: მაღლა დგომაა საჭირო მაღალ საგნებზე ფიქრისათვის" (გვ. 121—122) და ალბად გამსახურდიამაც მიტომ აირჩია ეკლესიის სამრეკლო, დიდ, ივიდეს გამსახურდია იქ. ილაპარაკოს მისტიურად ღვთაებრიობაზე ისე, როგორც „უკრაინის თემიდ"-ში ლაპარაკობს ილაპარაკოს მანამ, სანამ არ მობეზრაკობს. ილაპარაკოს მანამ, სანამ არ მობეზ სტილით მოხაზოს ისე როგორც ის ხაზავს, ნანამ არ მოილღება მხოლოდ მან ერთი მადილიადეს: საკ. კ.პ. (ბ) ცეკას 23 აპრილის ისტორიულმა დადგენილებამ მწერლებს შეუქმნა ყოველგვარი პირობები შემოქმედებითი მუშაობისათვის. მწერლებს, რომლებსაც ნამდვილად სურთ სოციალიზმის საქმესთან ყოფნა და მასში მონაწილეობა ყოველგვარი შესაძლებლობა აქვთ. გამსახურდიამ ეს უნდა იცოდეს, მან ეს უნდა გაიგონ-ლეს კარგად. ჩვენ არა ვართ სულ-[illegible], ჩვენ ვადროვებთ გამსახურდია[illegible], იფიქროს მან, და [illegible] სად სჯობია: სამრეკლოს თავზე [illegible] და იქიდან თვალებ მოხუჭული [illegible] თუ სოციალიზმის ქვეყნაში, [illegible] ქვეყნის ბატონ-პატ[illegible] მოშავე კლას[illegible].

ბოლშევიკური კინემატოგრაფიისათვის

წერილი: მ. მგალობლიშვილი

ამჟამად ყველაზე მთავარია კინემატოგრაფიის ხარისხი, დღეს ეს საკითხი დგას კინემატოგრაფიის საზოგადოებრიობის ყურადღების ცენტრში.

მხოლოდ მაღალ იდეურ-მხატვრულ, ნამვილ ბოლშევიკური ფილმისათვის ბრძოლით აიხსნება ის განსაკუთრებული საქმიანი მუშაობა, რაიც ახასიათებდა კინემატოგრაფიას 1934 წ. თემატიური გეგმის ირგვლივ მოწვეულ სრულიად საკავშირო პარტიულ თათბირის.

კადრი ფილმიდან — „არშაულა". რეჟ. დ. რონდელი, ოპერ. შ. აფაქიძე, მხატ. ც. წუწუნავა.

[illegible] ერთი წელი გავიდა მას შემდეგ, [illegible] პარტიამ თავისი 23 აპრილის ისტორიულ დადგენილებაში სავსებით გარკვე[illegible] დასახა საბჭოთა ხელოვნების განვითარების გზები.

[illegible] ერთი წლის განმავლობაში ამ დადგენილების საფუძველზე, საბჭოთა ფილმების [illegible]ალ-ხარისხოვანებისა, ღრმა მხატვრულ [illegible] მასიური სურათებისათვის ბრძოლაში იზრდებოდნენ საბჭოთა კინემატოგრაფიის შემოქმედი კადრები.

პირველი სრულიად საკავშირო თემატიური თათბირი მაჩვენებელია იმისა თუ რამდენად სწორია ისტორიულად პარტიის გადაწყვეტილება კინემატოგრაფიის ნამდვილ ხელოვნების სწორი გზით წარსამართავად და სოციალიზმის მშენებელ მილიონიანი მაყურებელთა აღსაზრდელად.

ძირითადი კონკრეტული საკითხები, რომლითაც დაინტერესებულია კინემატოგრაფიის საზოგადოებრიობა და რომელზედაც შეაჩერა თავისი ყურადღება თათბირმა არის ორი საკითხი—პირველია ხარისხის პრობლემა, ხოლო მეორე—ფილმისა და სცენარის შემქმნელი ადამიანთა კადრი.

სულ ახლო წარსულში კინემატოგრაფიის გეგმიურობა მიმდინარეობდა სულ სხვა მაჩვენებლების ნიშნის ქვეშ. ყურადღების ცენტრში იყო ტექნიკის ძლიერება, კინოაპარატების რაოდენობა, ლაბორატორიებისა და დამხმარე საამქროების ძლიერება და სხვ. ხოლო კინემატოგრაფიის შემქმნელ, შემოქმედ ადამიანებზე არავინ ზრუნავდა.

იმდროინდელსა და დღევანდელ გეგმიურობას შორის ძირითადი განსხვავება მდგომარეობს იმაში, რომ დღევანდელ ეტაპზე გეგმიურობაში [illegible] ცოცხალი ადამიანები: რეჟისორები და მწერლები.

ამიტომ შემთხვევითი როდია ის გარემოება, რომ 1934 წ. თემატიური სრულიად საკავშირო თათბირი გახსნა საბჭოთა მწერალების საკ. სორგ. კომიტეტის თავმჯდომარის მოადგილის ამხ. ფადეევის მოხსენებით—თემაზე „საბჭოთა ლიტერატურის მდგომარეობისა და კინემატოგრაფიის ამოცანებზე". მეორე მოხსენებით გამოვიდა საბ. კინო ფაბრიკის მმართველობის უფროსი ამხ. შუმიაცკი, რომელმაც თავის სიტყვაში ხაზი გაუსვა კინემატოგრაფიის შემქმნელ, შემოქმედ ადამიანთა არსებობასა და მათ უდიდეს მნიშვნელობას კინემატოგრაფიის განვითარების საქმეში.

თუ კი ერთი წლის წინად საკავშირო კინემატოგრაფიაში მუშაობდა 300 კინორეჟისორი და მარტო მოსკოვში რეგისტრაციაში გატარებული იყო 400 მეტი სცენარისტი და მიუხედავად ამისა 1932 წ. საბჭოთა მაყურებელმა მხოლოდ 6 სურათი ნაილო, ეს ფაქტი ნათლად მეტყველებს იმის შესახებ, რომ ასე მუშაობის გაგრძელება კიდევ[illegible]ლად დაუშვებელია. ზედმეტია ლაპარაკი იმაზე, რომ სოციალიზმის მშენებელი ქვეყანას და მის მმართველ პარტიას არ შეუძლია მოითმინოს ისეთი აშკარა ალმაშფოთებელი მდგომარეობა, როცა აღარებული თანხა და ადამიანთა უდიდესი ენერგია იხარჯება, ხოლო ეკრანი კი ვერ ჰხედავს სურათს.

ამიტომ სავსებით სწორია პარტიის დადგენილებისაგან გამომდინარე თათბირის გადაწყვეტილება იმის შესახებ, რომ 300 რეჟისორიდან მთელს კავშირზე მტკიცდება მხოლოდ 76 რეჟისორი, რომლებმაც საქმით დაამტკიცეს თავიანთი ოსტატობა ხოლო დანარჩენები კი, რომლებმაც ჯერ არაფერი მნიშვნელოვანი არ მოგციათ, უნდა ჩადგენ კინემატოგრაფიის

კადრი ფილმიდან—„არშაულა". რეჟ. დ. რონდელი, ოპერ. შ. აფაქიძე.

შემოქმედთა კადრების რიგში. ამასთანავე რეჟისორისა და მწერლის ერთად მუშაობის შესახებ მიღებული დადგენილება, ლიტერატურის, ხელოვნების როგორც წამყვანი დარგის მდიდარი გამოცდილებათა გამოყენება აუცილებლად გამოიყვანს კინემატოგრაფიას ჩიხიდან და ის გაიმარჯვებს მომავალ 1934 წ.

საბჭოთა კინემატოგრაფიაზე შემცდარი ხელმძღვანელობის, აჯიტპროპფილმების ორომტრიალის პერიოდში საბჭოთა კინემატოგრაფია გაივსო აფარებული რეჟისორებით და უფრო მეტი ე. წ. „სცენარისტებით", ან უქონ ხელოვნებაში შემთხვე-

ვით მოზვერილიალ, გამჭოლ და მიტმასნილ ელემენტებით.

თათბირმა საფსებით მართებულად და სწორად მიუთითა იმაზე, რომ 1934 წ. დადგმის ფილებს მიიღებენ მხოლოდ ის რეჟისორები, რომლებმაც თავი გამოიჩინეს დადგმის ოსტატობაში. სცენარებიც უნდა დასწერონ მხატვრული სიტყვისა და აზროვნების ოსტატებმა.

საქართველოს კინემატოგრაფიაც არ ჩამორჩებოდა საკავშირო კინემატოგრაფიის ამ „გაქანებულ ტემპებს" და კალენდარული მოსმით შექმნა ფაბრიკაში 25 მეტრი რეჟისორი და მეორე ხუთწლედის ერთ-ერთ ვარიანტში 200 მეტი სურათი შეიტანა.

ცოცხალ და შემოქმედებითი მუშაობაში გამოცდილი კადრების, ან ამ მხრივ უტყუარი იმედის მომცემი ადამიანების დასარაზმავად თავის გარშემო, ნამდვილი საბჭოთა ხელოვნების შექმნისათვის უნდა იბრძოლოს ქართულმა კინემატოგრაფიამ საკავშირო კინემატოგრაფიასთან ერთად.

ამ ამოცანების საფუძველზე საკავშირო თათბირმა საქ. კინმრეწვს 1934 წ. დაუმტკიცა რვა რეჟისორი და ორი პირობით.

იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ საქართველოს კინომრეწველობა პარტიის უშუალო ხელმძღვანელობით შესძლებს მის წინ ეპოქის მიერ დასმულ ისტორიულ ამოცანების ღირსეულად ცადაჭრას.

1933 წ. დასასრულამდე, ცოტა ხანი დარჩა და ეს დრო მაქსიმალურად უნდა იქნეს გამოყენებული ნამდვილ მხატვრულ, მაღალ ღირსების და ღრმა იდეურ სცენარების მოსამზადებლად.

ამ ამოცანის განსახორციელებლად აუცილებლად საჭიროა საქ. კინომრეწველობის მთელი შემოქმედებითი, კინო ფაბრიკისა და ტრესტის ძალთა სრული მობილიზაცია, საჭიროა აგრეთვე საბჭოთა მწერლებში ფართო აქტივის მობილიზაცია და ტემპების გაძლიერება.

ჯეროვნობით კი საკავშირო თათბირის მიერ დამტკიცებულია წინასწარი გეგმა შემდეგნაირად:

რეჟ. შენგელაიაზე დამტკიცებულია „გატეხილი ყანარი", შოლოხოვის ამავე სახელწოდების რომანის მიხედვით. შოლოხოვის ეს რომანი არის ერთ-ერთი საუკეთესო ნაწარმოები საბჭოთა ლიტერატურაში; მასში მოცემულია კლასობრივი ბრძოლა სოფლად და სოფლის მეურნეობის კოლექტივიზაციის პროცესი, არა ტრაქტორებისა და კომბაინების უმნიშვნელო კონგლომერატით, არამედ აქ მოცემულია ცოცხალი ადამიანები, გადმოშლილია ამ ახალ ადამიანთა ღრმა ფსიქოლოგია და სულისკვეთება.

რეჟ. ესაკიაზე დამტკიცებულია თემა სახელწოდებით „ბრმა". ამ სცენარის პოლიტიკური საფუძველი გამომდინარეობს სტალინის მიერ მითითებიდან „ძველი კულტურის ტექნიკურ-მწარმოებელ ინტელიგენციის მიმართ ფრთხილად და ფხიზელი მოქცევის შესახებ".

ცნობილია, რომ როგორც ტექნიკურ-მწარმოებელ ისე ჰუმანიტარული ინტელიგენციის მეტად თვისებური ბიოგრაფია აქვს და პოლიტიკურადაც ეს მეტად აქტუალური საკითხია დღეს.

რეჟ. კალატოზიშვილზე დამტკიცებულია სცენარი პირობითი სახელწოდებით „პოლ" სურათში მოცემული იქნება პარტიული ხელმძღვანელობა სოფლად.

რეჟ. წუწუნავაზე დამტკიცებულია გ. გუგუნავას სცენარი „ბედი მდინარე ინგურზე", თემა აღებულია თანამედროვე სვანეთის ცხოვრებიდან.

რეჟ. დოლიძეზე—„სცვდილის ზარდა", რომელშიც მოცემულია სამოქალაქო ომის პერიოდი 1918 წ.

რეჟ. ჭიაურელი — სურათი „ხელოსნებისაგან"-ის დამთავრების შემდეგ თახმად საკავშირო თემატიური თათბირის დადგენილებისა უნდა შეუდგეს დიდი ხამხედრო-თავდაცვითი ხმოვანი ფილმის გადაღებას.

რეჟ. რონდელზე დამტკიცებულია ქ. კალაძის სცენარი „ხატიჯე", რომელშიც მოცემულია აჭარელი ქალის ყოფა-ცხოვრება.

რეჟ. მაკაროვზე დამტკიცებულია სცენარი „გამზრდელი" აკაკი წერეთლის პოემის მიხედვით.

კინო მსახ. ქ. ჯაფარიძე.

როგორც ვიცით ქართული კინემატოგრაფიის განვითარების პირველი ეტაპი ხასიათდება ქართველ კლასიკების დიდი ეკრანიზაციით. დაიდგა „სურამის ციხე", „სამი სიცოცხლე", „ტარიელ მკლავაძე", „მამის მკვლელი", „არსენა ყაჩაღი" და სხ. ყველა ამ სურათებში როგორც მათი დამდგმელები ისე სცენარისტები კლასიკოსების, (უმთავრესად ბურჟუაზიული კლასიკოსების წარმომადგენელთა), ტყვეობაში მოექცნენ, ზოგჯერ კი პირდაპირ ამახინჯებდნენ ამ კლასიკურ ნაწარმოებებს.

დღეს ქართულ კინემატოგრაფიას სრულიად არა აქვს კულტურული მემკვიდრეობის ლენინური ათვისების თვალსაზრისით გაკეთებული ქართული კლასიკური სურათი, („ელისო"-ს გარდა).

სცენარი „გამზრდელი"-ს შესაქმნელად კი ფაბრიკას განზრახული აქვს რეჟ. მაკაროვის გარშემო შემოკრიბოს მაღალკვალიფიციური მწერალთა კადრი და იმედია საზოგადოებრიობა, რომ მისგან მივიღებთ ნამდვილი კლასიკური სურათი კულტურული მემკვიდრეობის ლენინური გაგებით.

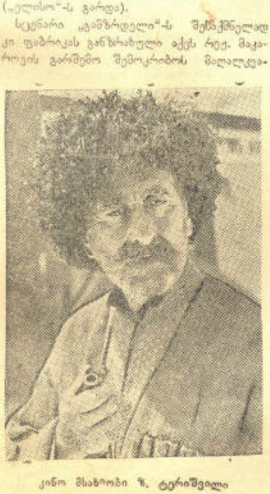

კინო მსახიობი ზ. ტერიშვილი

ასეთივე მუშაობა სწარმოებს რეჟ. დოლიძე და ფალავანდიშვილი სცენარის დასამზადებლად.

1934 წ. პროგრამაში გადადის რეჟ. ბერიშვილის მიერ დაწყებული სურათი მწერალ ი. მოსაშვილის სცენარით „მდინარის იქით".

როგორც დავინახეთ 1934 წ. თემატიურ თათბირის მიერ საქკინმრეწვში დატოვებულია უკვე საკმაოდ გამოცდილი და მხატვრული გემოვნებით გამორკვეული რეჟისორები. ამავე დროს აღებულია კურსი, რათა საბჭოთა მწერლების საუკეთესო ნაწილი დაუახლოვდეს კინომრეწველობას, ისინი ჩავაბათ აქტიურ მუშაობაში, რომ ამით გაუმჯობესებული იქნეს დადგმული სურათების ხარისხი.

საკავშირო თემატიური თათბირი თავის დადგენილებებში კატეგორიულად მოითხოვს მწერლების უფრო მჭიდროდ დაახლოვებას კინემატოგრაფიასთან. თათბირი ამავე დროს კატეგორიულად მოითხოვს კინომრეწველობის შემოქმედებითი განყოფილებების განსაკუთრებით სასცენარო განყოფილების გაწმენდას ე.-წ. „სცენარისტებისაგან", რომლებიც არ არიან მწერლები, არამედ შემთხვევით მოხვედრილი ადამიანები ამ დარგში. საქკინმრეწვს ამ მიმართულებითაც ბევრი რამე აქვს გასაკეთებელი, უნდა ვიგულისხმოთ, რომ ის ამას შეასრულებს პირნათლად.

დამბოლოს თათბირზე კატეგორიულად დაისვა საკითხი მუნჯი ფილმების შეუფასებლობის წინააღმდეგ. რათქმა უნდა დიდი მუშაობა უნდა იქმნეს წარმოებული ხმოვანი ფილმების შესაქმნელად, მაგრამ ამ მუშაობამ არავითარ შემთხვევაში ზიანი არ უნდა მიაყენოს მუნჯ ფილმების დადგმის განვითარებას. ამჟამად კი ჩვენ ვხედავთ რომ საბჭოთა კავშირის მასშტაბით საუკეთესო კინო-რეჟისორების უმრავლესობა მუშაობს განსაკუთრებით ხმოვან ფილმებზე. ეს ტენდენცია შეცვლილი უნდა იქნეს ნაწილობრივ ისე, რომ არც ერთი იქნეს დავიწყებული და არც მეორე. თათბირმა გადასწყვიტა სასტიკი ბრძოლა გამოუცხადოს მუნჯი ფილმების შეუფასებლობას, მის დასახვას, როგორც, უკვე მოძველებული და უვარგისი მეთოდისა და ისეთ ტენდენციას, რომ ხმოვან ფილმზე მომუშავე კადრები უკეთ იქნენ უზრუნველყოფილი ვიდრე მუნჯ ფილმებზე მომუშავე ამხანაგები.

ამრიგად პირველი საკავშირო თემატური თათბირი მეტად დიდმნიშვნელოვანი მოვლენაა კინემატოგრაფიის განვითარების ისტორიაში. ამ თათბირის დადგენილებათა საფუძველზე ჩვენ მზა სცენარებით უნდა მოვიდეთ 1934 წ. მიჯნაზე, რათა მომავალ წელს გაიშალოს ნამდვილი შემოქმედებითი მუშაობა საბჭოთა მხატვრული ფილმების შესაქმნელად.

ის ფაქტი, რომ პარტია ასე მჭიდროდ მივიდა კინომრეწველობის ნაყოფიერი შემოქმედებითი მუშაობის საკითხებთან, კინომრეწველობის გეგმების დამუშავების ყველა წვრილმანებთან მისი ნაყოფიერი შემოქმედებითი მუშაობის უფრო გაშლისათვის, ავალებს ყველა შემოქმედებით მუშაკებს უდიდესი პასუხისმგებლობით მოეკიდონ თავიანთ საქმეს, იმუშაონ დაუღალავად, შეუნელებელის ტემპებით, რათა ერთხელ და საბოლოოდ საზღვარი დაედვას ხალტურას და უპასუხისმგებლობას საბჭოთა კინემატოგრაფიაში.

„ტვინის ტრესტი" რომელიც ვერაფერს გახდა

წერილი: გ ა რ დ ე

შეერთებული შტატების ახალი პრეზიდენტი, „თეთრ სახლში" მივიდა მრავალრიცხოვანი ამალით, რომელშიც საკმაოდ დიდ ჯგუფს შეადგენდენ პროფესორები და ეკონომისტები—ე. წ. „ტვინის ტრესტის" მონაწილეები. თვით ამ „ტვინის ტრესტის „ტვინს" წარმოადგენდა მანამდე მხოლოდ სწავლულ პოლიტიკოსების ვიწრო წრეში ცნობილი პროფ. რაიმონდ მოლეი, რუზველტის მიერ დანიშნული შერთ. შტატების საგარეო საქმეთა მინისტრის თანაშემწეთ. მოლეის უწოდებდნენ არა მარტო „ტვინის ტრესტის" ცენტრს, არამედ აგრეთვე „პრეზიდენტის ჩრდილს" და მას მიაწერდნენ უფრო მეტ გავლენას საგარეო პოლიტიკაზე ვიდრე ოფიციალურ საგარეო საქმეთა მინისტრს.

„იგი იმყოფება თეთრი სახლის იმ თათბირების ცენტრში, რომლებზედაც იღებენ უმნიშვნელოვანეს გადაწყვეტილებებს, ამ ადამიანს მიმართავს ყველა, ვისაც ესაჭიროება გეგმა, იდეები, დანიშვნა და საერთოდ რაიმე პრეზიდენტისაგან. მას ხელში უჭირავს ამერიკის პოლიტიკის ყველა ძაფები.

საეჭვოა, რომ კაბინეტის რომელიმე სხვა წევრს შეეძლოს დაიტრაბახოს უფრო მჭიდრო კონტაქტით პრეზიდენტთან. „მე დანამდვილებით ვიცი, რომ არავის სხვას არა აქვს ასეთი გავლენა მასზე",—ასე სწერდა გაროლდ ლასკი პროფ. მოლეის შესახებ, რამდენიმე თვის წინ „დეილი ჰერალდში".

გეგმებისთვის პროფ. მოლეის მიმართავდნენ არა მარტო ისინი, ვისაც რაიმე საქმე ჰქონდა პრეზიდენტთან, არამედ პირველ რიგში თვით პრეზიდენტი. თავის ამომრჩევლთაგან ბურჟუაზიის ხელმძღვანელ წრეებისაგან მან მიიღო დავალება კრიზისის ჩიხში მოქცეული ამერიკის სახელმწიფო ხომალდი გამოეყვანა „აყვავების გზაზე". მაგიურმა სიტყვამ „პროსპერიტი" ჯერ კიდევ ჰუვერის დროს დაჰკარგა მთელი თავისი მიმზიდველობა ფართო მასების თვალში. არავის უკვე აღარ სჯეროდა, რომ შესაძლებელი იყო „პროსპერიტის" დაბრუნება პრეზიდენტის შელოცვებით. საჭირო იყო რაღაც უფრო „საფუძვლიანი" „გრანდიოზული", ვიდრე ჰუვერის ეპისტოლეები შეშფოთებული და დაფეთებული მასების დასამშვიდებლად და კრიზისის მთელი სიმძიმის უფრო მოხერხებულად გადასატანად ფართო მასების მხრებზე.

ბანკირი ბერნარდ ბარუხი, რომელსაც ამერიკული პრესა უწოდებს „კაცს კულისების უკან", „ტვინის ტრესტის" შეორე გავლენიანი წევრი, რუზველტის უახლოესი კონსულტანტი

შარჟი „ლიტერერი დაიჯესტი"-დან

ბურჟუაზიის ხელმძღვანელი წრეების ამ „სოციალური დაკვეთის" შედეგს წარმოადგენდა ის „აღდგენის პროგრამა", რომელიც „ტვინის ტრესტში" თავმოყრილმა პროფესორებმა და ეკონომისტებმა შეიმუშავეს პროფ. მოლეის ხელმძღვანელობით.

ამ გეგმის გარშემო გაიშალა წმინდა ამერიკული მასშტაბის სარეკლამო აგიტაცია, მას ასაღებდნენ, როგორც უებარ წამალს კრიზისის ყველა უბედურებისაგან. გეგმის განსახორციელებლად მოეწყო სპეციალური „აღდგენის ადმინისტრაცია", რომლის სათავეში ჩაყენებული იქნა გენერალი ჯონსონი. პრეზიდენტი მსხვერპლს სთხოვდა ნაციას. საზოგადოების ყველა კლასები მზადყოფნით უნდა დათანხმებულიყვნენ „მშვიდობიან თანამშრომლობაზე" „პროსპერიტის" დაბრუნების მიზნით, მაგრამ თუმცა საბოლოო ანგარიშით გამოდიოდა, რომ ეს მსხვერპლი უნდა გაეღო მუშათა კლასსა და მშრომელ მასებს ინდუსტრიის მაღნელებიდან ბევრმა მიუღებლად ჩასთვალა ამ მოჩვენებითი მსხვერპლის გაღებაც კი. კლასობრივი ეგოიზმი უფრო ძლიერ გამოდგა, ვიდრე პრეზიდენტის მოწოდებები.

გამოშვებული იქნა სპეციალური ნიშნები—„ცისფერი არწივი"—იმათვის, ვინც მიიღო „პატიოსანი კონკურენციის კოდექსები", შედგენილი „აღდგენის ადმინისტრაციის" მიერ. აგიტატორების არმია მოედო მთელს შეერთებულ შტატებს მოსახლეობას მოუწოდებდნენ ეყიდნათ იმათგან და ის საქონელი, რომელსაც ეჭირობოდა „ცისფერი არწივის" ნიშანი. გაზეთების სვეტებიდან, მაღაზიების ვიტრინებიდან, კინოებში, ვაგონებში, ყველგან და ყოველგან გამოიყურებოდნენ „ცისფერი არწივი"-ს სურათები.

ამავე დროს მთავრობამ ფედერალური სარეზერვო ბანკის საშვალებებით გაიმეორა მანევრი, რომლისთვისაც არა ერთხელ მიუმართავს ჰუვერს ბირჟაზე სპეკულიატიური გამოცოცხლების გამოსაწვევად. მთავრობის მიერ ნათესების შემცირებლად მიღებულმა ზომებმა და ცუდი მოსავლის მოლოდინმა ხელი შეუწყო სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების ფასების რამდენიმეთ აწევას.

ყველა ცოტათ თუ ბევრათ შორსმჭვრეტელი ბურჟუაზიული მოღვაწეებისათვის, ნათელი იყო, რომ მთელი ეს „აღდგენითი პროგრამა" და „გამოცოცხლება" სილაზეა აგებული. ან როგორ შეიძლებოდა საფუძვლიანი ყოფილიყო მრეწველობის ფეხზე დაყენების იმედი ექსპორტის კატასტროფიული დაცემის და მასების უკიდურესი გაღატაკების შედეგად შინა-

ტფილისის რკ. გზის ბავშვთა ახალშენი ქობულეთში, ბავშვები თამაშობენ ზღვის პირად.

რი მოთხოვნილების კატასტროფიულად შეზღუდვის პირობებში.

რა უნდა იყიდოს 15 მილიონმა უმუშევარმა?

რა უნდა იყიდოს გაღატაკებული ფერმერთა მასამ?

რა უნდა იყიდოს მუშამ, რომლის ხელფასი მათხოვრული დონემდეა შემცირებული?

ამიტომ ბირჟაზე სპეკულიანტური „გამოცოცხლების" მიუხედავათ მოთხოვნილება ფართო მოხმარების საგნებზე არა თუ არ გაიზარდა, არამედ 12 პროცენტით შემცირდა 1932 წელთან შედარებით.

„აღდგენითი პროგრამის" განხორციელების მიუხედავათ, მუშათა რიცხვი საქარხნოებში არა თუ არ გაიზარდა, არამედ 1931 წელთან შედარებით, თუ ამ წლის მაჩვენებლებს 100-ად ჩავთვლით, შემცირდა 62,8-დე, მათ მიერ მიღებული ხელფასი კი დაეცა 43,1-დე. (1933 წლის ივნისი).

ფოლადის ჩამომსხმელი ქარხნების დატვირთვა სექტემბრის მეორე კვირაში შეადგენდა 36—41 პროც. ნაცვლად 59 პროც. ივლისში.

მუშათა კლასმა მთავრობის საპროპაგანდო აპარატის ენერგიული მუშაობისა და ამ დახმარების მიუხედავად, რომელსაც რუზველტის გეგმის განხორციელებას უწევს ამერიკის შრომის ფედერაცია, თავიდანვე ნათლად დაინახა, თუ რას მოასწავებს მისთვის „აღდგენის პროგრამა" — მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესების და გაჭირვების შემცირების ნაცვლად მან სინამდვილეში მიიღო ხელფასის ახალი შემცირება და შრომის ინტენსიობის გადიდება.

ამის შედეგად იზრდება მასების მღელვარება და საგაფიცვო მოძრაობა. ნიუ-იორკში გაფიცულია 60.000 მკერავი, პენსილვანიაში იზრდება და ფართოვდება მემაღაროეთა გაფიცვა (ბურჟუაზიული გაზეთების ცნობით გაფიცულთა რიცხვი 20.000-ს აღემატება), იქვე გაფიცულია 70.000 მუშა აბრეშუმის მრეწველობაში. მრავალრიცხოვანი გაფიცვები და მუშათა გამოსვლები ხდება სხვა ქალაქებში.

ამერიკელ მრეწველთა გავლენიანი ორგანო „ანალისტი" იძულებულია აღიაროს კლასობრივი ბრძოლების კიდევ უფრო გამწვავების შესაძლებლობა: „არსებობს მეტად სერიოზული საშიშროება, რომ უფრო ადრე, ვიდრე დაიწყებოდეს ახალი გეგმიანი მეურნეობის უკანასკნელი თავი, ჩვენ გვექნება ისეთი სახისა და მოცულობის შრომის კონფლიქტები, როგორიც არას დროს არ გვქონებია".

„აღდგენითი პროგრამა" გაკოტრდა და დამარცხდა საბოლოოდ. პირველი დღეების უსაფუძვლო ოპტიმიზმი შეცვალა გამოფხიზლების მწარე სინამდვილემ.

ერთ-ერთ შედეგს ამ იმედის გაცრუებისა, რომელიც ბურჟუაზიის ხელმძღვანელ წრეებში გამოიწვია „აღდგენითი პროგრამის" ასეთმა სწრაფმა მარცხმა და იმ შიშისა, რომელსაც მმართველ წრეებში იწვევს შრომელი მასების რევოლიუციონური წინაღმდეგობის ზრდა, წარმოადგენს მოლეის გადადგომა და დაუინებით ხმები საერთოდ „ტვინის ტრესტის" კრიზისის შესახებ.

„აღდგენითი პროგრამის" მარცხთან დაკავშირებით თავი იჩინა მკვეთრმა უთანხმოებამ „აღდგენის ადმინისტრაციაში". გენ. ჯონსონის თანაშემწე კიტსი გადადგა და განაცხადა, რომ არ ეთანხმება ჯონსონის პოლიტიკას.

კომისარი—„სპეციალური დავალებით".

იმ დროს, როცა საბჭოთა კავშირის ნავთის მრეწველობის წინაშე პარტიისა და ხელისუფლების მიერ დასმულია ნავთის მოპოების მაქსიმალურად გადიდების ამოცანა, შეერთებული შტატების მთავრობა ზრუნავს მხოლოდ იმაზე, რომ შეამციროს ნავთის ამოღება.

სურათზე—შეერთ. შტატების შინაგან საქმეთა მინისტრი მაროლდ იქსი, დანიშნული ნავთის მრეწველობის კომისრად სპეციალური დავალებით—ყოველმხრივ შეამციროს ნავთის ამოღება.

„ადმინისტრაციის" მთელი რიგი ხელმძღვანელი მუშაკები არ მალავენ თავის სკეპტიკურ დამოკიდებულებას მთავრობის პოლიტიკისადმი და წინასწრმეტყველობენ მდგომარეობის კიდევ უფრო გამწვავებას ახლო ხანში.

ყოველივე ამაში არაფერი არ არის გასაკვირი, კაპიტალისტური მეთოდებით შეუძლებელია თავის დაღწევა თანამედროვე კაპიტალისტური სისტემის საყოველთაო კრიზისიდან. მხოლოდ კაპიტალიზმის დამხობას და ძალაუფლების გადასვლას რევოლიუციონური პროლეტარიატის ხელში შეუძლია მოუღოს ბოლო მასების სიმშილს და სიღატაკეს, მოუღოს ბოლო კრიზისებს, რომელიც კაპიტალიზმის თანდაყოლილი მოვლენაა.

„აღდგენითი პროგრამის" ერთად-ერთი რეალური ნაწილი არის ახალი სამხედრო-საზღვაო მშენებლობა, რომელსაც ანხორციელებს ამერიკის იმპერიალისტური ბურჟუაზია. მსოფლიო ეკონომიურმა კრიზისმა არაჩვეულებრივად გააშიშვლა და გაამწვავა იმპერიალისტური წინააღმდეგობანი. ამ წინააღმდეგობათა გადაჭრის ერთად-ერთი რადიკალური საშვალება ბურჟუაზიისათვის არის ომი. ამიტომ არის, რომ ყველა იმპერიალისტური სახელმწიფოები გაფაციცებით ემზადებიან ახალი ომისათვის. შინაურ „აღდგენითი" ზომების კრახმა ამერიკის ბურჟუაზიის ხელმძღვანელ წრეებში კიდევ უფრო გაძლიერა მსოფლიო ახალი გადანაწილებისათვის ბრძოლის ტენდენციები. ახალი 32 სამხედრო გემის აგება წარმოადგენს მორიგ მნიშვნელოვან ნაბიჯს ამერიკის იმპერიალიზმის ომისათვის მზადების გზაზე. ამ ახალი 32 სამხედრო გემის ასაგებათ საჭირო 238 მილიონი დოლარი აღებულია „საზოგადოებრივ სამუშაოთა ფონდიდან". შეიარაღების საზღვაო შეიარაღებაში ბურჟუაზია ასაღებს, როგორც ბრძოლის უმუშევრობასთან ასე ლაშობენ იმპერიალისტები მოჰკლან ორი კურდღელი: მასების ხარჯზე გაადიდონ თავიანთი შეიარაღება და მოატყუონ იგივე მასები, თითქო შეიარაღებაზე დახარჯული თანხები მათ „კეთილდღეობას" ხმარდება. მაგრამ იმპერიალისტები ვერ მოატყუებენ მშრომელ მასებს. 1914 წლის შემდეგ ბევრი რამ შეიცვალა. მუშათა კლასს ჰყავს კომუნისტური პარტია, რომელიც ამხელს ბურჟუაზიის ყველა მანევრებსა და ხრიკებს. კომუნისტური პარტიის მტკიცედ მიჰყავს პროლეტარიატი ახალი მუშმბერაზული კლასობრივი ბრძოლებისაკენ, ძალაუფლების დაპყრობის გზით.

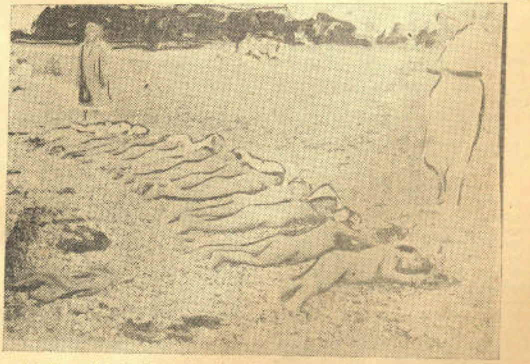

ტფილისის რკ. გზის ბავშვთა აგარაკი ქობულეთში. ბავშვები ზღვის აბაზანებს ღებულობენ.

მასალები ქართული ლიტერატურის ისტორიისათვის

წერილი: მ. დუდუჩავა

I.

ვაჟა-ფშაველას პირადი წერილები და გამოუქვეყნებელი ლექსი

ვაჟა-ფშაველას გამოუქვეყნებელი ლექსი „მოლაყბეს“ და მეორე წერილი საქ. სახ. მუზეუმის ხელნაწერების განყოფილების გიორგი წერეთლის ლიტერატურულ არქივში აღმოჩნდა. გიორგი წერეთლის დასახელებული არქივი, გიორგის მეუღლის ანასტასია თ.-წერეთლის სოლოლაკში, გიორგის ბინაზე შეგროვა და მუზეუმს გადასცა განსვენებულმა, ქართული ლიტერატურის და საზოგადოებრივი აზროვნების ცნობილმა მკვლევარმა პროფ. სილ. ხუნდაძემ. ამ არქივის წაღობის შემდეგ გიორგი წერეთლის ბინაზე დარჩა გიორგის მიერ ანასტასიასადმი მიწერილი ინტიმური ხასიათის წერილები, თვით ანასტასიას და ჟურ. „კვალი“-ს და „მწყემსი“-ს თანამშრომლების ზოგიერთი ხელნაწერები და პირადი წერილები. ამ ხელნაწერების და პირადი წერილების შესწავლის დროს [1]) რომელსაც შეიძლება ანასტასია თ.-წერეთლის ლიტერატურული არქივი ეწოდოს, ჩვენ წავაწყდით ვაჟას პირველ წერილს, რომელიც ვაჟა-ფშაველას ლიტერატურული გარემოს და პიროვნების შესწავლისთვის, მეტად მნიშვნელოვან დოკუმენტს წარმოადგენს. მასალებს ვბეჭდავთ ვაჟას სტილის სრული დაცვით.

წერილი პირველი [1])

1894 წ. 2 აპრ.

ქალბატონო ანასტასია!

14 მარტს მოწერილი თქვენი ბარათი დღეს, ორს აპრილს მივიღე და პასუხსაც ეხლავე გწერთ. სამდურავსა მითვლით, არ ვიცი რად და რისთვის? „სხვან კაი მასალას აძლევენ და ჩვენ კი უხეიროსაო, ახლად დაბრუნებულმა რედაქციის წევრმა აკაკიმ დაიწუნა თქვენი მასალაო“ და სხვ. და სხვ. მე თითონ დიდათ პატივსა ვსცემ აკაკის ნიჭს და მოღვაწეობას, მაგრამ ისე კი არა, არც აკაკის, არც სხვას, რომ საკუთარის თავის პატივისცემაზე ხელი ავიღო, ან საკუთარს მსჯელობაზე, საკუთარს შეხედულებაზე ამა თუ იმ საგანზე. თქვენ კი ნურას უკაცრავად, ბატონო ჩემო, ამ სიმართლის თქმისათვის, სულ სხვაგვარად მოგსვლიათ საქმე. რაც მე მასალა წარმოგიდგინეთ თქვენ ხომ მიიღეთ ის მასალა და კიდევაც უნდა დაგებეჭდათ თუ საკუთარს თავს და საკუთარს აზრს რაიმე ფასსა სდებთ, ერთიც ვნახოთ ხვალვე აკაკიმ ამ „რედაქციის წევრობას“ თავი დაანებოს, მერე მე და თქვენ რაღა გვეშველება? ხომ უნდა ვირბინოთ კარი-კარ და სხვა დამფასებლები ვეძიოთ ამ ლიტერატურულ მასალისა. მაშ რედაქტორობა რაღლა გაუჩენია ღმერთსა?... ეს კი არა, იცით საქმე რაშია?! ერთი კარგი ქართული ანდაზა მაგონდება. აი ეს ანდაზა: „იმ მთამ დამაზრო ფეხები, რომელსაც არ მოველოდიო“. მე მეწადა კარგი განწყობილება მქონოდა თქვენს რედაქციასთან, მეშრომა ისე, როგორც ვშრომობდი „ივერია“-ში და ვხედავ, რომ თქვენ თვის უცხო ვყოფილვარ, დიაღ, უცხო და გამოუხადეგარი. თქვენ გიფიქრიათ ვაჟა-ფშაველამ „ივერია“-ს თავი დაანება [2]) და ეხლა ჩვენს ხელთ არის როგორც უნდა ისე ვათამაშებთო, უკაცრავად! მე ხათამაშო ბურთი არ გახლავართ..., თუ ჩემი პატივისცემა გაქვსთ ცოტაოდენი მაინც ეგ მასალა სუსტიც რომ იყოს უნდა დაგებეჭდოთ. რადაო?—რომ მკითხოთ, პასუხს არ მოგცემთ, მხოლოდ თქვენ თვითონ იფიქრეთ, რადაც უნდა დაიბეჭდოს თუნდა „სუსტიც იყოს“. ნუთუ იმდენი ალარაფერი გამიკეთებია ქართულს მწერლობაში, რომ მსაჯულად ჩემის ნაწერებისა და მოპასუხედ მკითხველების წინაშე მე თითონ ვიყო?...

ამიტომ, ბატონო ჩემო, მე ეხლა ჩემს გულის პასუხს გწერთ: მანამ მაგ „სუსტს მასალას“ არ დამიბეჭდავს, მე თქვენ ველარაფერს მასალას ვერ მოგაწვდით. ფული, რაც მიმიღია, იმას ისევ მოგართმევთ. ხოლო გთხოვთ ვინიცობაა და არ დაბეჭდოთ თუ ჩემი ცოტაოდენი პატივისცემა მაინც გაქვსთ, მაგ „უვარგისს მასალას“ ნუ დამიკარგავთ მაინც [3].

თქვენი უმორჩილესი ვაჟა-ფშაველა.

შენიშვნები

1. როგორც ცნობილია, ვაჟა-ფშაველა თავისი ეპოქის ერთ-ერთი უდიდესი პოეტი იყო, მაგრამ მას მისი თანამედროვეები ვერ აფასებდენ შესაფერისად. განსაკუთრებით მეტად უდიერად ეპყრობოდა პოეტს ჟურნალ-გაზეთები, — და მათ შორის ყველაზე მეტი უხეშობა, ქართული სიტყვის დიდი ოსტატის მიმართ „ივერია“-მ დაიმსახურა. (იხ. ვაჟა-ფშაველას „წერილი რედაქციასთან“, „ივერია“ № 201 და „მეველე“. ჟურ. „კვალი“, № 48, 1894 წელი).

არც „კვალი“ ეპყრობოდა ვაჟას ღირსეულად. ამ გარემოებას „კვალი“-ს მიერ ვაჟას დაუფასებლობის, მთავარი მიზეზი, როგორც წერილიდან აშკარად ჩანს, „კვალი“-ს „რედაქციის წევრი“ აკაკი იყო.

აკაკი საერთოდ ალმაცერად უცქერდა ვაჟას: ვაჟა მას არ მიაჩნდა დიდ და ნიჭიერ პოეტად. აკაკიმ, ეს თავის არა სიმპატიური დამოკიდებულება ვაჟას მიმართ 1913 წელს „თემი“-ს 111 №-ში დაბეჭდილ ვაჟასადმი მიძღვნილ ლექსშიც კი გამოამჟღავნა, რომელსაც ვაჟამ მეტად მგრძნობიარედ იმავე წელს უპასუხა თავისი ცნობილი ლექსით: „დაგვიანებული პასუხი აკაკის“. (დაიბეჭდა „სახალხო გაზეთი“-ს 909 №-ში).

აკაკი „კვალი“-ს რედაქციაში განსაკუთრებული ავტორიტეტით სარგებლობდა. ამის მიზეზი, აკაკის საერთოდ დიდი ავტორიტეტის გარდა, ისიც იყო რომ აკაკიმ „კვალი“-ს დაარსების პერიოდში მეტად დიდი როლი ითამაშა ჟურნალის საარსებო მატერიალური საშუალებათა გამონახვის და შექმნის საქმეში. ამის გამო, განსაკუთრებით პირველ ხანებში ჟურნალის არსებობას პირველი ორი წლის განმავლობაში, აკაკის მითითებები თითქმის უცვლელად ტარდებოდა რედაქციაში, რამაც გამოიწვია ჟურნალის რედაქტორის მიერ მიღებული ვაჟას მასალების არ დაბეჭდვა, მხოლოდ ამ უკანასკნელმა გარემოებამ კი ვაჟას ის პროტესტი—ჟურნალის ოფიციალური რედაქტორის ან. თ.-წერეთლის მიმართ, რომელსაც ეს წერილი წარმოადგენს.

2. ვაჟა-ფშაველა, „ივერია“-ში, 1894 წლის პირველ რიცხვებამდე, 7 წლის განმავლობაში თანამშრომლობდა. 1894 წლის დასაწყისში რედაქციასთან უთანხმოების გამო ის „ივერია“-ს ჩამოაცილა, ვაჟამ „ივერია“-ში თანამშრომლობა, ერთი წლის შემდეგ ისევ განაახლა.

3. ჩვენთვის ხელმისაწვდომ მასალების მიხედვით, ვაჟას იმ ნაწერების ზუსტად გამორკვევა, რომლებიც აქ დასახელებულ აკაკის მიერ დაწუნებულ „სუსტ მასალაში“ იგულისხმება შეუძლებელი შეიქმნა. ამასთანავე ერთად გიორგი და ანასტასია წერეთლების ლიტერატურულ არქივებში, არავითარი დოკუმენტი არ მოიპოვება იმის გამოსარკვევად თუ რით დამთავრდა ვაჟა-ფშაველას და „კვალი“-ს რედაქციის ეს კონფლიქტი. თვით „კვალში“ კი, ამ წერილის თარიღიდან დაახლოვებით ხუთი თვის განმავლობაში ვაჟას არც ერთი ნაწარმოები არ დაბეჭდილა. ვაჟას პირველი ნაწარმოები, რომელიც ამ კონფლიქტის შემდეგ „კვალში“ დაიბეჭდა ეს იყო ლექსი „ქებათა-ქება“, რომელიც „კვალი“-ს 1894 წლის

---

[1]) ეს ხელნაწერები ამჟამად გ. წერეთლის ძმის შვილის ნინა წერეთლის განკარგულებაში იმყოფება. ამხ. ნ. წერეთელს, რომელმაც დასახელებული არქივის შესწავლის საშუალება მოგვცა და მასთან ერთად ხელნაწერების ერთი ნაწილი გადმოგვცა, — უღრმესი მადლობა.

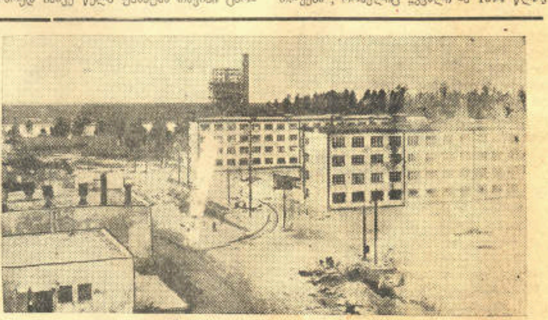

დუბროვსკის ელსადგურის მშენებლობა.

ლენინგრადის ოლქში, დუბროვკის რაიონში, მიმდინარეობს მშენებლობა მძლავრი ელსადგურის, რომელიც ენერგიას მიაწვდის „ნევდუბსტროის“ კომბინატს. შენდება აგრეთვე მუშათა სოც. ქალაქი, გაჰყავთ წყალსადენი და კანალიზაცია.

ელსადგური ლენინგრადის მრეწველობას პირველ 50.000 კვ. ელექტრო-ენერგიას

25 სეპტემბრის მე 40 №-ში არის დაბეჭდილი. ამ მიზნის შემდეგ ვაჟა-ფშაველას და „კვალს“ შორის ისევ ნორმალური დამოკიდებულება დამყარდა.

წერილი მეორე

წერილი რედაქციასთან!

გიგზავნით ამ მასალას: ზოგს „კვალში“ დაბეჭდავთ და ზოგსაც „ჯეჯილში“. ერთხელ გთხოვთ კორექტურის გაფრთხილებით. უკანასკნელს „ჯეჯილი“-ს ნომერში ხუთი თუ ექვსი შეცდომაა კორექტურული [1], სადაც უნდა იყოს — „ნუ დაალუბებ (გაამჭლევებ), სწერია — „დაავუბებ“. უნდა იყოს „ამირანს“, სწერია — „ამირან“ და სხვ. ლექსს ამისთანა შეცდომები ძალიან ამახინჯებს. ამასთან გთხოვთ უმორჩილესად ბგერა „მ“ დაიცვათ ჩემს ნაწერებში ისე, როგორც მე ვხმარობ.

გთხოვთ აგრეთვე მომიხერხოთ და ცოტაოდენი ფულიც გამომიგზავნოთ. „კვალისათვის“ მოთხრობას ვწერ: ნახევარი დაწერილი მაქვს, ჯერ არ დამიმთავრებია. თუ მოისურვებთ, შემომატყობინეთ წერილით ამ ნახევარს გამოვგზავნი და სხვა ნომრისათვის მეორე ნახევარს მოვამზადებთ [2].

თქვენი უმორჩილესი ვაჟა-ფშაველა

შენიშვნები:

1. ვაჟას მხედველობაში აქვს 1894 წლის მეხუთე ნომერი „ჯეჯილი“. „ჯეჯილი“-ს დასახელებულ ნომერში დაბეჭდილი არის ვაჟას ლექსი „ბუნების სურათი“, რომელშიც გაპარული არის ვაჟას მიერ შენიშნული კორექტურული შეცდომები.

2. ჩვენი აზრით, ვაჟა აქ თავის მოთხრობის „მოცელა“-ს შესახებ უნდა წერდეს; —რადგან ამ წერილის დაწერის თარიღის (წერილის თარიღის შესახებ იხ. მე-3 შენიშვნა) მომდევნო რიცხვებში პირველად „კვალში“ ვაჟას ეს მოთხრობა-ზღაპარი დაიბეჭდა. „მოცელა“-ს ბეჭდვა „კვალი“-მ 1895 წლის პირველი ოქტომბრის № 42-ში დაიწყო და ამავე წლის 53-ე №-ში დაამთავრა.

3. ვაჟა-ფშაველას ეს წერილი დათარიღებული არ არის, მაგრამ, როგორც წერილის შინაარსის მიხედვით ირკვევა, ის დაწერილი არის 1894 წლის უკანასკნელ რიცხვებში. წერილის შინაარსი, მისი დაწერის დასახელებულ დროს, შემდეგი მაჩვენებლების მიხედვით ირკვევა:

ის „ჯეჯილი“, როგორც ეს პირველ შენიშვნაში არის ნაჩვენები, რომლის შესახებ ვაჟა წერს: „უკანასკნელს „ჯეჯილი“-ს ნომერში ხუთი თუ ექვსი შეცდომაა კორექტურული“-ო, არის 1894 წლის მეხუთე ნომერი, რომელშიც დაბეჭდილი არის ვაჟას ლექსი „ბუნების სურათი“. დასახელებული ჟურნალი სექტემბერ-ოქტომბრის ნომერია, რომელსაც შიგნითა ყდის მეორე მხარეზე წარწერილი აქვს ცენზურაში გატარების თარიღი: «Дозволено цензурою. Тидлис, 6 сентября 1894 года», ცხადია, რომ თუ ჟურნალი ცენზურაში 1894 წლის 6 სექტემბერს გატარდა, დაახლოვებით ერთი თვის შემდეგ გამოვიდოდა. ხოლო ვაჟა-ფშაველა კი, რომელიც ამ დროს ფშავში ცხოვრობდა, ნოემბრის რიცხვებში მაინც მიიღებდა. და რადგან „ჯეჯილი“-ს ეს ნომერი წერილის დაწერის დროს „უკანასკნელი“ ნომერი იყო, ამიტომ წერილის დაწერის თარიღად 1894 წლის უკანასკნელი რიცხვები, სახელდობრ, უკანასკნელი თვენახევარი, უნდა ჩაითვალოს.

გამოუქვეყნებელი ლექსი [1].
მოღვაწეს

გავგზავნეთ იმედი გვქონდა
რომ გაგვიჩარხავს საქმესა,
და იცით მართლა მან რა ქნა?
თავს წამოადგა ამქრებსა:
მოგვივა გაბრწყინებული,
როგორაც მთვარე ცაზედა
ბილლთა ტირილი შაესმის
რის გამოივლის გზაზედა.
მაგრამ ის იტყვის: რა გინდათ?
რას შემომტირით მენაო?!
„გავბრწყინდი“, აღარ მადარდებს
თქვენი რჯული და ენაო,
რად არ გაშინებს რეგვენო,
იმ შავს დღეს ამოქშენაო!

ვაჟა-ფშაველა.

[1]) ლექსი ავტორის მიერ დათარიღებული არ არის.

საბჭოთა ავიაციის მორიგი გამარჯვება.

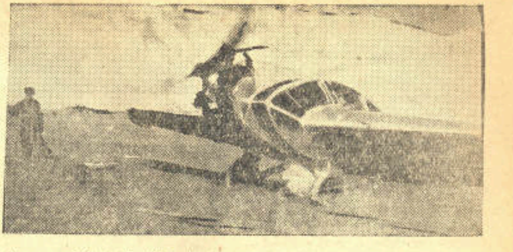

დამზადებული ლენინგრადში 100 ცხ. ძალიან მოტორით ანვითარებს 250 კილ. სისწრაფეს საათში, შეუძლია 5 მგზავრის წაყვანა.

სიყრმის ბალადა

ლექსი: დავით შამათავა

ველარ შეზღუდა
ლტოლვა ხის ჭერთაც.
დაშორდენ მინდვრებს
სასოფლო შარებს...

და ჩემი ურმობის ტოლმა ბიჭებმა —
შემდეგ სხვა მხარის ცა გადიშალეს...
მაშინ სხვა იყო... სისხამ დილითვე
გლეხი შრომა დღეს იმეორებდა.

სიოც არხევდა დახრილ ტირიფებს
და შორს ლოდბლები იწვა გორებთან.
...ჩვენ კი ვიჭერდით ცხენებს უმალვე,
გვქონდა ჭაბუკის მარჯვე ნახტომი,
ჭახცს მიულევდით მეგრულ ულაყებს
უკან ვტოვებდით მინდვრებს დატორილს.
ბევრჯერ დაგვაფრთხეს სახლში ჩვენებმა,
ბავშურ ნებაზე რომ არ გავეშვით.
ჩვენ მაინც გვსურდა ცხენის ჭენება,
და გულადობა შუალამეში.
იყო ბავშობა და სიხარული.
ვერ გვაშორებდა მშობლების რისხვაც.
ბევრჯერ ბავშური მარჯვე მხარულით
გადაგვიტურნია ცხენისწყლის მიჯნა.
ცრობელ მოვიდენ, ტყით და ნაკადით.
და წოხულს ხმალი დასცენ ყუამდე.
ჩვენც ცხენებს მოვდეთ ქამრის ლაგამი
და თემში ბანდის მოსვლა უამბეთ.
იდგა აგვისტო... ცხელოდა ძალზე
ყანებს ფოჩები გადაეშალათ.

მინდვრიან ღამით ბანდები დასცენ—
და ახმაურდა სოფლის თემშარა.
და თუმც წლის თავზე გავერიეს ხალხში,
თან კომკავშირლებს გვეძახდენ უკვე.
პატარა მაინც ჯერ გვქონდა ბავშის
და ცხენის-ტყაპით ვსაზღვრავდით რუქებს.
კვლავ მაგონდება კიდევ ბევრი რამ,
მონადირეებს დამხმარეთ ვყავდით...
გამოვიყვანდით ხშირი ტევრიდან
სისხლისგან დაცლილ ნატყვიარ ნადირს.
დღე წავიდოდა მგზავრულ ქვეითად.
ირებოდა ველი ხშირ მიჯნიანი...
ამოვიდოდა მთვარე ტევრიდან
და იყო გზებზე ურმის ჭრიალი.
და ვერ შეზღუდა ლტოლვა ხის ჭერმაც
დაშორდენ მინდვრებს, სასოფლო შარებს
და ჩემი ყრმობის ტოლი ბიჭებმა—
შემდეგ სხვა მხარეც ცა გადიშალეს...

—:—

გაიჯირითეს წელიწადებმა.
ამ მიდამოში მოვსულვარ ისევ...
გაზაფხულია მთები მწვანდება
და მწვერვალებიც იტკავს ნისლებს.
ბიჭებს აქ ბევრჯერ გადავუვლიათ!
მგზავრული სახით ვფიქრობდი გზაში.
ახლაც აქ მწვანე გაზაფხულია—
გლეხის შრომა და გალობა შაშვის.
და სად მოხუცი მოჰკლეს თეთრწვერით
და სად ჭინკებზე უთქვამს ბებიას...

გადაფრით ტევრი, ეწრები—
და რიყრაყების უმალ ლგებიან.
გადაიარეს თითქო ომებმა,
ისე აყრილან ხშირი მიჯნები...
დაბრუნებულან აგრონომებად
ჩემი ბავშობის ტოლი ბიჭები.
თურმე ძველ მინდვრებს სახე ჩიუქრეს,
როცა სიერცეში დღე იგრიალდა.
მზისაგან დამწვარ ჯმუხი ჭაბუკებს
დღის სიხარული მოაქვთ ნიადაგ.
რა გულს გაუძლებს მინდვრების რაინდს,
თუ არ გარდაქმნა მინდორველები...
რით გადმონერგოს პალმები. ჩაი.
მხარეც შორეულ ინდოელების.
ახლა ბინდია, ჩრდილები გაწვენ,
ახლა მდინარეც არ ღმუის რისხვით.
მთვარე საგრძნობლად მოღლილა ცაზე
და სქელ ფარდებათ იშლილა ნისლიც.
ქვევით მოხრილი [illegible] სჩანან...
სულ ჩინარებშიც გაიპაჭლეს,
შორს ფოლზონებით გუგუნებს [illegible] —
და ქარი არხევს ფშანიან ფშიარებს.

და ასე:
თითქო ჩადგენ ომები
ისე აყრილან ხშირი მიჯნები...
დაბრუნებულან აგრონომებად
ჩემი ბავშობის ტოლი ბიჭები.

ფოტოგრაფია უხილავი სხივებით

პროფ. ჯორჯ გრეი

ექვს სართულიან ლაბორატორიის სულ მეექვსე სართულზე როჩესტერში (ნიუ-იორკის შტატი) მოთავსებულია დარბაზი, სრულიად უცნობი ფართო საზოგადოებისათვის. აქ სწარმოებს ფოტოგრაფიისა და ხმოვანი კინოს ყველა მიღწევათა საცდელი გასინჯვა და იმართება ცდები სინათლის ბუნების შესასწავლად. ეს არის „კოდაკ“-ის კომპანიის საგამოკვლევო ინსტიტუტის დარბაზი.

ერთხელ დარბაზში შეიკრიბნენ ექსპერტები ყველა ქალაქებიდან, რომ დასწრებოდნენ სინათლის ტექნიკის ერთ-ერთი „საოცრების“ ჩვენებას. მოულოდნელად დარბაზში ჩაქრა სინათლე და სცენიდან გაისმა ხმა:

„გთხოვთ ცოტა ხნით უძრავად იყოთ, ჩვენ სურათს გადავიღებთ“.

— „ამ უკუნეთში?“ — შეეკითხა ერთი მიპატიჟებულთაგანი, რომელიც ამაოდ ცდილობდა გაერჩია თავისი გაწვდილი ხელის კონტურები.

— სრულიად მართალია, — ბნელში, — უპასუხა იმავე ხმამ. გაისმა საკეტის ხმაური, რასაც მოჰყვა რამდენიმე წამის სიჩუმე. შემდეგ ისევ ხმაური და სინათლე კვლავ აინთო.

ოცი წუთის შემდეგ, ჯერ კიდევ სველი ფოტოგრაფიები დაურიგეს სტუმრებს და თითოეულ დამსწრეს შეეძლო დარწმუნებულიყო, რომ უხილავი ფოტოგრაფის თვალმა მშვენივრად გაარჩია იგი სრულ სიბნელეში.

იმისათვის, ვინც შეჩვეულია აზრს, რომ კარგი სურათების მისაღებად საჭიროებულია კარგი განათება, ყველაფერი ეს რამდენიმედ გაუგებარი იქნება. როგორც ჩანს, მათ უჩვენეს ფოტოგრაფიის ახალი ხერხი, რომელიც სრულიად არ საჭიროებს სინათლეს. რა კონტრასტია პირველ ფოტოგრაფიულ პორტრეტთან შედარებით, რომელიც 22 წლის წინ იქნა გადაღებული ნიუ-იორკის უნივერსიტეტის სახურავზე და რომლის გადასაღებადაც კაცს თეთრი ფქვილით შეუთეთრეს სახე და ის იძულებული იყო რამდენიმე წუთის განმავლობაში მჯდარიყო მზის მცხუნვარე სხივების ქვეშ.

ძაღლებს გაცილებით უფრო მახვილი ყნოსვა აქვს, ვიდრე ადამიანს. ძაღლი არჩევს სუნს, რომელსაც სრულიად ვერ ამჩნევს ადამიანი, ასევეა ახალი ფოტოგრაფიული ფირფიტების საქმეც. ისინი გაცილებით უფრო მგრძნობიარე არიან, ვიდრე ადამიანის თვალის მხედველობის ნერვი და აღბეჭდავენ ჩვენი მხედველობისათვის სრულიად მიუწვდომელ სინათლის სხივებს.

„მაშასადამე წყვდიადით მოცულ დარბაზში მაინც იყო სინათლის სხივები?“ — „რამდენიც გნებავთ, — უპასუხა დოქტორ მისმა, საგამოკვლევო ინსტიტუტის დირექტორმა, — მხოლოდ ეს არის უხილავი სინათლის სხივები, ე. ი. ისეთი სიგრძის, როცა ადამიანის თვალი უკვე ვერ ამჩნევს სინათლის [illegible] კვალს. ყველაფერი, რაც საჭირო იყო, ეს ის, რომ ფოტოგრაფიული ფირფიტები დაგვეფარა განსაკუთრებული ნივთიერებით და გაგვეკეთებინა ექსპერიმენტი დაბნელებულ დარბაზში. უხილავი სხივები ამგვარ ფირფიტაზე მოქმედებენ სავსებით ისევე, როგორც მზის სინათლე, ჩვეულებრივ ფირფიტაზე“.

მსგავსად იმისა, როგორც არის ბგერები, რომელთა მიმართ ადამიანის ყური ყრუა, არის გამოსხივებანი, რომელთა მიმართ ადამიანის თვალი ბრმა არის. ჩვენი თვალი ითვისებს, მხოლოდ ცისარტყელას შვიდ ფერს — ლურჯად გადამხვეულ მუქ იის ფერიდან მუქ წითელ ფერამდე, რომელიც სპექტრის მოპირდაპირე მხარეზე იმყოფება და მთელ, ერთის შეხედვით უსასრულო ელფერთა მრავალფეროვანებას, სინამდვილეში ეს მრავალფეროვნება სრულიად არ არის უსასრულო, თითეულ ფერს ეთანადება სინათლის ტალღის გარკვეული სიგრძე. იისფერის იქითა მხარეს ცისარტყელას ერთ კიდეში არის აურაცხელი ტალღები, რომელთაგან თითეული მოკლეა, ვიდრე წინა ტალღა, მეორე კიდეები, წითელი ფერის იქითა მხარეს, აგრეთვე არის უსასრულო თანმიმდევრობა ტალღების, მაგრამ უფრო გრძელის ვიდრე წინა ტალღები. იისფერის იქითა მხარეს მდებარე მოკლე ტალღებისა და წითელი ფერის იქით მდებარე გრძელი ტალღების მიმართ ადამიანის თვალი ბრმა არის.

სითეთრემდის გახურებული რკინის ნაჭერი ასხივებს ტალღებს, რომელთა სიგრძე უდრის 0,0000012 სანტიმეტრს. რომ რკინის ნაჭერი კიდევ უფრო გავახუროთ, ის იწყებს ნათებას მოლურჯო ფერით და მაშინ გამოსხივებული ტალღების სიგრძე შემცირდება 0,0000006 სანტიმეტრამდე. სინათლის ამ სიგრძე ტალღებს შუა მოქცეულია მთელი ადამიანისათვის ხილული სამყარო. თუ ჩვენ რკინის ბოლოს გავაციებთ იმდენად, რომ ის უკვე აღარ ანათებს წითლად, იგი სიბნელეში ჩვენთვის უხილავი იქნება, მაგრამ ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ის უკვე აღარ გამოჰყოფს სხივოსნურ ენერგიას. ჩვენ ამაში შეგვიძლია დავრწმუნდეთ ჰაერის გათბობის მიხედვით. მაგრამ ამ სხივოსნურ ენერგიას აქვს ახლა ორჯერ უფრო გრძელი ტალღა, ვიდრე ასხივებდა სინათლემდე გავარვარებული რკინის ნაჭერი.

ამიტომ მხედველობის პრობლემა არსებითად არის პრობლემა თვალის შეგუებისა სინათლის სხივის წესიერ სიგრძისადმი. რომ ჩვენ შეგვეძლოს შევეგუოთ ჩვენი თვალი და ჩვენი რადიოაპარატები 0,00000012 სანტიმეტრზე გრძელი ტალღების მიღებაზე, ჩვენ შევსძლებდით ინფრაწითელი ფერის დანახვასაც და რკინის ნაჭერი, რომელიც სიბნელეში ცივდება, ჩვენთვის ხილული იქნებოდა.

ამ მნიშვნელობით ადამიანის თვალისათვის მიუწვდომელი, გახორციელებული სამეცნიერო-საგამოკვლევო მუშაობის შედეგად — ახალი ფოტოგრაფიული ფირფიტების სახით. გამოგონებულია ემულსია, მგრძნობიარე უხილავი გრძელი ტალღების მიმართ და ამიტომ შესაძლებელი ხდება ხედვა, როგორც სიბნელეში, ისე ნისლში.

„ინფრაწითელი ფირფიტების“ გამოგონების, შემდეგ კაპიტანმა სტივენსმა თავისი ფოტო-აპარატი მოათავსა აეროპლანზე, რომელიც მონრანიეზე მთაზე უნდა გადაფრენილიყო. სტივენსის საქციელი მფრინავს უცნაურად მოეჩვენა. მას ვერაფრით ვერ გაეგო, თუ რათ ჰქონდა სტივენსს მიმართული თავისი ფოტო-აპარატი მთისაკენ იმ დროს, როცა მთა დიდი ხანია გაქრა თვალიდან, თითქო სტივენსს სურდა „სიცარიელის“ გადაღება. კიდევ უფრო გაოცდა პილოტი, როცა რამდენიმე საათის შემდეგ ნეგატივი მოამზადეს და მასზე აღბეჭდილი აღმოჩნდა მთებისა და მინდვრების ნაცნობი კონტურები, გადაღებული განსაცვიფრებელი გარკვეულობით. მონრანიეს თოვლით დაფარული მწვერვალიც გამოვიდა სურათზე, თუმცა იგი გადაღებული იყო 368 კილომეტრის სიშორიდან.

რამდენიმე კვირის შემდეგ, ანდების მთაგრეხილზე გადაფრენის დროს, კაპიტანმა სტივენსმა 496 კილომეტრის სიშორიდან გადაიღო აკონკაგუას მწვერვალი. ეს სურათი მრავალმხრივ არის საინტერესო, მასზე სჩანს, რომ სამხრეთ-ამერიკის პამპასებზე (მთის მინდვრები) მდებარე ნისლი გამრუდებულია დედამიწის ბურთის სიმრუდესთან შეფარდებით. ეს გარემოება იმედს იძლევა, რომ ერთ მშვენიერ დღეს დიდ სიმაღლეზე მფრინავი აეროფოტოგრაფი შესძლებს გადაიღოს ჩვენი პლანეტის გრანდიოზული თაღიანობა პერსპექტივაში და მიიღებს სურათზე დედამიწის ბურთის [illegible] სეგმენტს.

შორ მანძილზე სურათების გადაღება შესაძლებელი გახდა არა მარტო იმის შედეგად, რომ ახალი ფოტო-ფირფიტები მგრძნობიარე არიან ულტრაწითელი სხივების მიმართ, მაგრამ იმის წყალობითაც, რომ მათ მგრძნობიარობაზე არ მოქმედობს ატმოსფერული მტვერი, წყლის ორთქლი და სხვა დაბრკოლებები. უფრო მოკლე სინათლის ტალღები ასეთ პირობებში ჩქარა იფანტება და ითქმება, ინფრაწითელი სხივები უფრო ძლიერია; ისინი შეგვიძლია შევადაროთ დევებს, რომლებიც ადვილად იკვლევენ გზას მჭიდროდ შემოკრებილ ხალხის გროვაში.

ახალი ფოტოგრაფიის პრაქტიკული გამოყენება, ეჭვს გარეშეა, დიდ სარგებლობას მოიტანს მრავალ დარგში, ყველაზე მეტად საჰაერო ტოპოგრაფიული გადაღებისათვის. ინფრაწითელი ფირფიტები არაჩვეულებრივად აჩქარებენ და ამარტივებენ კარტოგრაფიის მუშაობას.

სამხედრო ტექნიკაც არ დააყოვნებს ამ ახალი აღმოჩენის გამოყენებას. მტრის ჯარების თავმოყრის რაიონები და მისი თავდაცვის ხაზების მდებარეობა ფოტოგრაფიულად იქნება გადაღებული მიუწვდომელი სიმაღლიდან, მისი სახმელეთო ნაწილების და საზღვაო ძალების მოძრაობა შენიშნული იქნება შორ მანძილიდან და პოზიციების ულრესად მოხერხებულად დაფარვაც კი არ გამოეპარება ინფრაწითელ „თვალს“.

ყველაზე ფართო გამოყენება ინფრაწითელმა ფოტოგრაფიამ აქამდე ჰპოვა ასტრონომიაში. ვენერას უკანასკნელი ფოტოგრაფიები, გადაღებული ამერიკულ ობსერვატორიაში ვილსონის მთაზე შესაძლებლობას გვაძლევენ საინტერესო დასკვნები გავაკეთოთ ჩვენი პლანეტის ამ უახლოესი მეზობლის თვისებების შესახებ. ვენერას სინათლე გატარებულ იქნა პრიზმაში და დაშალეს სპექტრის შემადგენელ ნაწილებათ. მიღებული სპექტრი გადაიღეს ინფრაწითელ ფირფიტაზე და წითელი ფერის მარცხნივ შენიშნეს ახალი ხაზები, რომლებიც არანაკლებს [illegible] ასტრონომებს, ვიდრე ბოროტმოქმედთა თითების ანაბეჭდები კრიმინალისტებს. ეს ხაზები ნათელჰყოფენ, რომ ნახშიროჟანგი, რომელიც მოიპოვება დედამიწის ატმოსფეროში, არის ვენერაზეც. ამ აღმოჩენამ თავის მხრივ საინტერესო მეცნიერული დისკუსია გამოიწვია. რამდენადაც ყველა ცხოველები და ადამიანები ამოისუნთქავენ ნახშიროჟანგს, მცენარეები კი ნთქავენ და ითვისებენ მას, ხომ არ მოწმობს ნახშიროჟანგის არსებობა ვენერაზე, რომ ეს ჩვენი მეზობელი ცოცხალი არსებებით არის დასახლებული.

მარსის ატმოსფეროც იქნა გამოკვლეული მისი სპექტრის ინფრაწითელი და ულტრა-იისფერი სხივებით გადაღების გზით. სულ უკანასკნელ ხანებში დამზადებული კიდევ უფრო მგრძნობიარე ინფრაწითელი ფირფიტის საშუალებით მეცნიერება მიმდინარე წელს აპირობს ახალი იერიშის მიტანას საიდუმლო წითელ პლანეტაზე.

პენსილვანიის მემაღაროეთა ბრძოლა

უკვე რამდენიმე თვეა, გრძელდება პენსილვანიის (შეერთებული შტატები) მემაღაროელთა გმირული ბრძოლა; დაწყებული ხ.ს. ფრიკის მაღაროებში (ლაიეტ-კაუნტიში), გაფიცვა ჩქარა მოედვა ვაშინგტონის, ვესტმორლენდის, გრინის და ალეგანის საგრაფოებს და, ლიბერალურ „ნეიშენ"-ის ცნობით, ახლა მასში მონაწილეობას იღებს 70.000 კაცამდე. თუმცა სინამდვილეში გაფიცულთა რიცხვი გაცილებით უფრო მეტია. გაფიცვა ატარებს აშკარად გამოხატულ პოლიტიკურ ხასიათს, ვინაიდან მუშებმა ეკონომიურ მოთხოვნილებებთან ერთად წამოაყენეს პროფკავშირების ცნობის მოთხოვნილება. მუშები მოითხოვენ არა ყვითელი პროფკავშირების ცნობას, რომელთა მოღალატეობაში ისინი არა ერთხელ დარწმუნდენ, არამედ რევოლუციონური პროფკავშირების ცნობას.

ამერიკის მემაღაროეთა ყვითელი პროფკავშირის ხელმძღვანელი ჯ. ლიუსი შეეცადა ჩაეშალა გაფიცვა —მან მუშების დაუკითხავად ხელი მოაწერა შეთანხმებას ნახშირის ბარონებთან გაფიცვის შეტევის შესახებ, ამ ცნობამ საშინელი აღშფოთება გამოიწვია გაფიცულებში.

„— ვინ ჰკითხავს ლიუისს შესწყვიტოს გაფიცვა, რომელიც მას არ დაუწყიაო"—გაიძახოდენ მუშები.

მდგომარეობა გაფიცვის რაიონებში არაჩვეულებრივად გართულებულია. მემაღაროები თავისი პიკეტების საშუალებით ხელს უშლიან ადმინისტრაციას განახორციელოს მუშაობა შტრეიკბრეხერების საშუალებით, როცა გაფიცვის „მშვიდობიანი გზით" (მექრთამე პროფმოხელეების საშუალებით) ლიკვიდაციის ცდებიდან არაფერი გამოვიდა, პრეზიდენტი რუზველტი თოფ-ზარბაზნებითა და მხრჩოლავი გაზების საშუალებით შეუდგა „ჰარმონიის" დამყარებას შრომასა და კაპიტალს შორის. გაფიცვის რაიონში თავმოყრილ იქნა დიდძალი საპოლიციო ძალები

და რეგულიარული ჯარები და დაიწყო ნამდვილი ომი გაფიცულთა წინააღმდეგ.

„ეს გაფიცვა,—სწერს „ნეიშენის" კორესპონდენტი,— ჰგავს ომს, რომელიც ამჟამად მიმდინარეობს ჩინეთში: არცერთ მხარეს იგი არ გამოუცხადებია ოფიციალურად".

შეცდომის გასწორება

„დროშა"-ს № 18, გვ. 16-ზე ამხ. გ. ჯიბლაძის წერილის უკანასკნელ აბზაცში, მბეჭდავთა დაუდევრობით ამოგდებულია უკანასკნელი სტრიქონი..: **სწერია**—„იგი უნდა იყოს გაგებული თვით"... **უნდა იყოს**—„იგი უნდა იყოს გაგებული თვით ამ მასების მიერ". ლენინის ეს მოთხოვნა სოციალისტური ხელოვნების შემოქმედებითი დროშად უნდა იქცეს. ამას მოითხოვს სოციალისტური რეალიზმის შემოქმედებითი მეთოდი.

რედაქცია.

ახალი ქართული რომანები

1933

დაიბეჭდა და ამ დღეებში გამოვა გასასყიდათ

დემნა შენგელაია

გათა ქექია

სახელგამი

ალ. ქუთათელი

პირისპირ

სახელგამი

ი. ლისაშვილი

ვარდნილი

ფედერაცია

პ. ჩხიკვაძე

ნაბიჯები

ფედერაცია

კონ. ლორთქიფანიძე

ძირს ზიმინდის რესპუბლიკა

სახელგამი

ს. თალაკვაძე

გადასასვლელი

ფედერაცია

წიგნის შეძენა შეიძლება სახელგამის ყველა წიგნის მაღაზიაში,

როგორც ტფილისში, ისე პროვინციაში.

სტამბა „კომუნისტი", კამოს ქ. 68. მთავლ. № 1910 შეკვ. № 3219. ტირაჟი 2500.